

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SLAVISTIKY

RUSKO-UKRAJINSKÁ KRIZE V MÉDIÍCH

CRISIS BETWEEN RUSSIA AND UKRAINE IN THE MASS MEDIA

Diplomová práce

Vypracovala: Klára Galitová

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Rusko-ukrajinská krize v médiích“
vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla
jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Děkuji PhDr. Mileně Machalové za odborné vedení diplomové práce a poskytnutí cenných podnětů ke koncepci a směřování práce.

..... podpis

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 MÉDIA	8
1.1 CO JSOU MÉDIA	8
1.2 MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE	9
1.3 MEDIÁLNÍ PRODUKT	10
1.4 MÉDIA A KULTURA	10
1.5 MASOVÁ MÉDIA	11
1.6 PUBLIKUM.....	12
1.7 VZTAH PUBLIKA A MÉDIÍ	12
1.8 VLIV MÉDIÍ	13
1.9 ZPRAVODAJSKÉ HODNOTY	14
1.10 CENZURA A PROPAGANDA	14
1.11 GLOBALIZACE A TECHNOLOGICKÉ PROMĚNY	15
2 RUSKO – UKRAJINSKÁ KRIZE.....	17
2.1 POČÁTEK KRIZE	17
2.2 POLOOSTROV KRYM	19
2.3 NÁSLEDUJÍCÍ UDÁLOSTI.....	21
2.4 SANKCE.....	22
2.5 VÝVOJ KRIZE DO KONCE ROKU 2014 A NA ZAČÁTKU ROKU 2015.....	24
2.6 DOPADY KRIZE NA ČESKOU EKONOMIKU.....	26
2.7 POHLED ČESKÝCH A RUSKÝCH MÉDIÍ NA KRIZI	27
2.7.1 ANEXE KRYMU.....	27
2.7.2 SANKCE	29
3 PŘEKLADY VYBRANÝCH ČLÁNKŮ	30
3.1 PUBLICISTICKÝ STYL.....	30
3.2 PROBLEMATICKÉ JEVY VE VLASTNÍCH PŘEKLADECH.....	31
3.2.1 PŘEKLAD SLOV A SLOVNÍCH SPOJENÍ CITOVĚ ZABARVENÝCH....	31
3.2.2 PŘEKLAD TERMÍNŮ.....	32
3.2.3 PŘEKLAD USTÁLENÝCH SLOVNÍCH SPOJENÍ	32
3.2.4 MULTIVERBIZACE A UNIVERBIZACE.....	33
3.2.5 PŘEPIS VLASTNÍCH JMEN DO LATINKY	33
3.2.6 PŘEKLAD ZKRATEK	34

3.3 VYBRANÉ PŘEKLADY	35
3.3.1 POČÁTKY RUSKO-UKRAJINSKÉ KRIZE	35
3.3.2 DŮSLEDKY KRIZE	44
3.3.3 RUSKO-UKRAJINSKÉ VZTAHY PO KRIZI	52
4 ZÁVĚR.....	61
5 PE3IOME.....	63
6 BIBLIOGRAFIE.....	72
7 PŘÍLOHY	77

ÚVOD

Cílem naší práce je nejen popsat rusko-ukrajinskou krizi z pohledu českých a ruských médií, ale i analyzovat samotná média, jejich komunikaci, funkci, vliv apod. Téma je zpracováno postupně od mediální komunikace přes rusko-ukrajinskou krizi až po analýzu problematiky překladu publicistických textů a uvedení vlastních překladů.

Práce má tři části, v první je popsáno, co jsou média (a masová média), co je to mediální komunikace a vše, co se médií týče. V druhé části je analyzována rusko-ukrajinská krize od svého počátku přes průběh až po dopady krize. Třetí část je věnována publicistickému stylu a jeho jazykovým prostředkům, obsahuje dále vlastní překlady článků z ruských internetových médií, které jsou tematicky spojeny s rusko-ukrajinskou krizí.

První kapitola týkající se médií je rozdělena do jedenácti podkapitol. Nejdříve jsou v ní popsána média jako projevy mediální komunikace, poté mediální produkty a spojení médií s kulturou. Dále jsou v této kapitole popsána témata jako například vliv médií na publikum, zpravodajské hodnoty, nebo technologické proměny médií.

Druhá kapitola je věnována rusko-ukrajinské krizi a je rozdělena na 6 podkapitol. Krize je zde popsána od svého počátku v roce 2013 přes celý průběh až po následky v roce 2014. Speciální pozornost je udělena připojení poloostrova Krym k Rusku a sankcím, které byly uvaleny na Rusko v důsledku krize. Stručně je zde také uveden vývoj situace v roce 2015, nicméně více informací z tohoto roku poskytují překlady článků ve třetí kapitole práce. Poslední část druhé kapitoly je zaměřena na obecnou analýzu pohledu ruských a českých médií na rusko-ukrajinskou krizi.

Třetí kapitola zahrnuje informace o charakteristice publicistického stylu a problematice překladů publicistických textů. Jsou v ní prezentovány moje vlastní překlady článků s tematikou rusko-ukrajinské krize, a také uvedeny překladatelské jevy a problémová místa, se kterými jsem se setkala ve vlastních překladech textů tohoto stylu.

Ve své bakalářské práci jsem zkoumala vztah EU a Ruska do začátku rusko-ukrajinského konfliktu, a bylo pro mě tedy logické v tomto tématu pokračovat a podívat se na konflikt prizmatem ruských a českých médií a ukázat, jak média fungují a jak působí na čtenáře.

Při zpracování daného tématu, obzvláště pak rusko-ukrajinské krize, byla největším problémem absence adekvátních zdrojů, jelikož téma zatím nebylo komplexně zpracováno. Co se týče tématu médií, vycházíme především z jednoho zdroje, a to z důvodu jednotné terminologie.

Práce obsahuje také závěr, který shrnuje nejen uvedené poznatky o rusko-ukrajinské krizi, ale i problematiku překládání publicistických textů a moji vlastní zkušenost s takovým typem překladu.

1 MÉDIA

1.1 CO JSOU MÉDIA

V dnešní době pojem média patří mezi nejpoužívanější pojmy. Tvrdí to psychologové, sociologové, novináři i politici, kteří o nich často mluví v různých souvislostech. Je tím myšlený především tisk, rozhlas, televize, popřípadě digitální média. Slovo „medium“ je latinského původu a znamená prostředek, prostředník, nebo zprostředkující činitel – tedy něco, co určitým způsobem zprostředkovává. Obzvláště obory, které se zabývají projevy mezilidské a sociální komunikace označují pojem médium/média za něco co zprostředkovává někomu nějaké sdělení; tedy je to pro ně médium komunikační.¹

I přes vymezení slova médium na oblast sociální a mezilidské komunikace může tento pojem mít celé řady významů. Někdy jsou jím označovány technologie zajišťující přenos a příjem sdělení, jindy jsou jím označováni lidé, kteří vytvářejí mediální obsahy. Jelikož mezi komunikační prostředky nepatří pouze tisk, rozhlas a televize, někdy se za médium považují i kódy, které se při komunikaci používají, tedy jazyk. Tyto kódy je možné zařadit mezi primární komunikační média, tedy za zprostředkovatele sdělení mezi účastníky komunikace. V důsledku toho, že v průběhu rozvoje lidské společnosti vzrostla potřeba přenést obsah sdělení na větší vzdálenosti, došlo ke vzniku tzv. sekundárních médií. Tento pojem označuje prostředky, které zprostředkovávají záznam a přenos sdělení, jsou to například obrázky, písmo, prostředky mechanického, analogového nebo digitálního nahrávání, přenosové a vysílací techniky a počítačové komunikační sítě.²

Ačkoliv je výrazným rysem všech sekundárních médií jejich technický rozvoj, ať v oblasti interpersonální nebo celospolečenské komunikace, není to rys nejdůležitější. Záleží především na povaze médií, jelikož ta má vliv na to, jak se k sobě lidé navzájem chovají. Proto je nutné rozlišovat různé kategorie médií, v závislosti na tom, jaký typ společenských vztahů mohou vytvářet, nebo podporovat, tedy jakou roli plní jako společenské instituce. Z jedné strany je možné rozlišovat média sloužící k podpoře interpersonální komunikace (mezi dvěma jednotlivci), která slouží k utváření sociálních vztahů. Takovými interpersonálními médii jsou například dopisy, vzkazy, emaily, telefon apod. Na druhé straně stojí média sloužící ke společenské komunikaci, tedy komunikaci

¹ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 16

² Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 17

mezi jedním neurčeným bodem a velkým počtem bodů cílových. Tento typ komunikace tedy směřuje od jednoho zdroje k publiku a je často označována pojmem masová média.³

1.2 MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE

Jedná se o komunikaci vytvářenou masovými médii – tedy komunikaci zprostředkovanou (vytvářenou), která se od interpersonální podstatně liší. Zatímco při každodenní komunikaci (tváří v tvář, přes telefon, zprávy SMS apod.) existuje možnost okamžité zpětné vazby, při komunikaci skrz masová média vznikají naprosto odlišné sociální vztahy. Rozlišují se především 4 hlavní rozdíly.

Prvním je tzv. institucionální rozdíl mezi účastníky komunikace. Co se týče mediální komunikace, vysílatel sdělení nemá bezprostřední kontakt s příjemci, a tudíž nevidí jejich reakci. Druhý rozdíl je v tom, že média ke komunikaci používají specializované technologie, které podporují jednosměrnost mediální komunikace. Jedná se tedy o asymetrický a nevyvážený vztah mezi účastníky komunikace. Třetí rozdíl spočívá v záběru a dostupnosti. Zatímco interpersonální komunikace probíhá v určitém čase a prostoru, mediální komunikace je schopna tuto bariéru překonávat. To znamená, že i když se události odehrávají v konkrétním národním nebo regionálním kontextu, jsou dostupné celému světu. Čtvrtým zásadním rozdílem je fakt, že mediovaná sdělení jsou určitým typem zboží a prodávají se podle toho, jak dokáží uspokojit potřeby trhu, na němž se uplatňují.

Co se týče fungování masových médií v procesu mediální komunikace, je nutné si uvědomit, že každé zprostředkování je zároveň aktivní interpretativní činností. Média mu dávají svoji podobu, a proto je nutné znát zákonitosti jejich jednání, což nám pomůže pochopit, jakou podobu mají produkty, které média nabízejí. Média mají roli prostředníka, který procesu zprostředkování dává určitý ráz. Ten závisí na povaze zprostředkovatele (jeho osobnost, sociální role, v případě organizace zaměření apod.), ale také na tom, čeho chce zprostředkovatel docílit.⁴

³ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 21

⁴ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 36-37

1.3 MEDIÁLNÍ PRODUKT

Mediální produkt jako projev mediální komunikace (ať už se jedná o výtisk novin, článek, fotografii, televizní pořad, knihu, vydání časopisu apod.) je to, co médium a publikum sdílejí. Díky studiu mediálních produktů a jejich obsahu je možné z typu obsahu usuzovat, jaké účinky může ten či onen obsah mít na jednotlivce nebo společnost. Nicméně jakkoli velký podíl má charakter obsahu mediálního produktu na to, jak s ním uživatel nakládá, není možné hledat přímou souvislost mezi charakterem mediovaného obsahu a jednáním lidí.

Na různé typy mediovaných sdělení se také kladou různé nároky a s ohledem na možné účinky médií jsou dokonce některé typy obsahů předmětem právních úprav nebo jiných forem regulace. Obzvláště zákony upravují obsah médií a jejich předmětem zájmu je především neutralita, objektivita a vyváženost médií.

Objektivitou je chápána forma mediální činnosti a postoj ke shromažďování, zpracování a rozšiřování informace, tedy praktiky vedoucí k tomu, aby zpravodajství bylo věcně co nejpřesnější, nejúplnější a neutrální. Vyvážeností médií se zase rozumí požadavek na prezentování události nejen z perspektivy jednoho z účastníků, ale tzv. požadavek nechat promluvit obě zúčastněné strany. Tohle pojetí vyváženosti pak může sloužit jako pojistka proti předpojatosti médií, která se může stát problémem pro analýzu mediálních obsahů. Samotná předpojatost médií, tedy předem hotový postoj, výběr informací a jejich zpracování totiž mohou vést ke zkreslování reality, negativnímu zobrazování různých menšin, přehlížení role žen ve společnosti, nebo k preferování politické strany či směru.

Kromě výše zmíněných se v literatuře objevují i další vlivy na obsah mediální produkce jako jsou: odraz postojů samotných výrobců, odraz preferencí publika, odraz postojů společnosti jako celku a zamýšlený vliv na publikum.⁵

1.4 MÉDIA A KULTURA

Stejně jako na mediální produkci (obsah médií) má vliv kulturní prostředí, v němž média působí, tak mají i média velký vliv na formování nejrůznějších projevů kultury, neboť nabízí sdělení velkému počtu příjemců. Tím podle všeho ovlivňují jejich

⁵ Jiráček, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 119-122

intelektuální, estetické, zábavné a volnočasové projevy, aniž by došlo k fyzickému setkání.

Role médií v rovině kulturní má také svůj ekonomický a politický rozměr, což určuje to, co média vyrábějí a distribuují. Když pochopíme ekonomickou podstatu mediální produkce, je snazší pochopit také aktuální chování médií a změny v nabízených mediálních produktech. Jelikož média vlastně obchodují s předpokládanou budoucí pozorností publika, jejich snaha zajistit si ji má nepochybně vliv také na povahu mediálních produktů.⁶

1.5 MASOVÁ MÉDIA

Podstatným rysem masových médií je fakt, že v procesu komunikace staví jednoho účastníka do role vysílatele informace a druhého do role příjemce. Jsou typické tím, že vytvářejí nové sociální vazby ve společnosti, upevňují skupinovou identitu a napomáhají jedinci najít své místo ve společnosti. Patří mezi ně například noviny, časopisy, knihy, filmy, televizní a rozhlasové vysílání, internet a další. V moderní industriální společnosti hrají velmi důležitou roli, především co se týče zajišťování sociální soudržnosti, podporování rozdělení moci a společenské komunikace. Naopak při hodnocení role masových médií se může působení týchž médií současně jevit jako zajištění stability i jako podpora rozdělení moci, což je způsobeno tím, že média některé typy informací upřednostňují a jiné přehlížejí.⁷

Masová média jsou také velmi důležitá pro formování našeho chápání, co je norma. Tahle socializační role médií je dnes nejvíce patrná, když se zamyslíme, jak často se nám v běžném životě promítají oblíbené filmy a seriály a jejich hrdinové v podobných situacích. To, co očekáváme od ostatních, a to, co si myslíme, že očekává společnost od nás, může být ovlivněno, tím co vidíme u ostatních reálně, ale i tím, co vidíme v televizi.⁸

⁶ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 56,64

⁷ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 25-29

⁸ Kasík, Pavel, Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. Technet.cz. 24. ledna 2013.

Dostupný z http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_p [cit 9. února 2016]

1.6 PUBLIKUM

Poznání publika je pro samotné mediální instituce důležité proto, že právě chování publika je užitečným nástrojem pro zpětnou vazbu a hodnocení vlastního výkonu, a také proto, že samotné publikum je obchodním artiklem, který médium nabízí inzerentovi.

Slovo publikum (slovo latinského původu, který označoval veřejnost, obec nebo stát) se používá jako kolektivní označení pro uživatele nějakého média (nějakého obecně dostupného sdělení). Díky technickým možnostem reprodukce a distribuce sdělení, mohou masová média oslovovat publikum, jež není ve stejný čas na jednom místě. Mediální publikum se tedy stává institucionálním kolektivním uživatelem či příjemcem nějakého sdělení reprodukováného médii.⁹

1.7 VZTAH PUBLIKA A MÉDIÍ

Ve snaze změřit moc médií se různí badatelé věnují otázkám toho, jak publikum média užívá a jak na ně reaguje. Ve vztahu mezi publikem a médii je možné pozorovat odlišné přístupy, které jsou založené na odlišném vnímání role publika v mediální komunikaci. První přístup tvrdí, že publikum je pouze pasivní účastník, který je zasažený sdělením; druhý přístup naopak tvrdí, že je publikum aktivním účastníkem mediální komunikace. V závislosti na těchto dvou přístupech vznikly dvě různé koncepce – koncepce pasivního publika a koncepce aktivního publika.¹⁰

Zájmům o to, jaké motivy vedou jednotlivce nebo skupiny k užívání médií, otázkám proč s nimi tráví tolik času a jaké funkce média pro své uživatele mají, se věnuje teorie užití a uspokojení. Ta vychází z předpokladu, že na mediované sdělení je možné reagovat různými způsoby, z odlišných důvodů, a také z poznatku, že lidé mají „vlastní rozum“ a „vlastní zkušenost“ a jsou schopni si z nabízených sdělení vybírat (některé přijmout, jiná odmítnout).¹¹

V současné době se stále častěji hovoří o tzv. obratu k publiku. Mnoho teoretiků si uvědomilo, že je to právě jednotlivý člen publika, který si z nabídky vybírá, co ho zaujme a jak si sdělení vyloží. Samotný autor sdělení může mít různé úmysly, ale je to právě aktivita publika, která sdělení dekóduje. Média možná nejsou úplně úspěšná v tom,

⁹ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 85-87

¹⁰ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 102

¹¹ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 105,106

aby lidem řekla, co si mají myslet, ale jsou velmi úspěšná v tom, ukázat jim, o čem mají přemýšlet.¹²

1.8 VLIV MÉDIÍ

V různých literaturách bývají pro tuto oblast používána označení jako *vliv*, *účinek*, nebo *dopad* médií. Slovo *dopad* má z nich nejobecnější charakter a zahrnuje jak vlivy, tak i účinky. Naopak slovo *vliv* evokuje dlouhodobější působení médií a slovo *účinek* zase odkazuje na určitý typ nabízených obsahů. Co se týče českého prostředí, ani zde není terminologie příliš jednoznačná, nicméně nejčastěji se objevují pojmy vliv médií a jejich působení, tedy účinky.¹³

Jak jsem již uvedla v předchozích podkapitolách, média mají velký dopad na jednotlivce a společnost. Ovlivňují jejich chování, názory a postoje, rozšiřují obzory poznání, vzdělávají, ovlivňují životní styl apod. Je však zřejmé, že se jedná o vztah vzájemného ovlivňování.

Jelikož jsou média všudypřítomná, je jich velký počet a jejich vzájemné vztahy jsou složité, a také proto, že tentýž mediální obsah se může podílet na odlišných (protichůdných) posunech ve stavu společnosti nebo v rozpoložení jednotlivce, je nutné dále hovořit pouze o *předpokládaných účincích* médií. Ty můžeme dělit podle různých parametrů a díky tomu charakterizovat jednotlivé typy účinků. Jsou to: krátkodobé a dlouhodobé, přímé a nepřímé, plánované a neplánované. Dále u předpokládaných účinků můžeme rozlišovat, jestli mají kognitivní povahu (zda se projevují v chování jednotlivců nebo skupin), nebo ve vztahu k hodnotám jednotlivců a skupin, zda jsou konstruktivní či destruktivní. Dále jestli jsou uskutečňovány na úrovni jednotlivce nebo celé společnosti a zda jsou slabé či silné.¹⁴

Účinky a vliv televize zkoumali vědci celé 20. století, od základních teorií až po roli aktivního publika, což je téma ve výzkumu populární dodnes. Co se týče masových médií, s nástupem filmu, nejdříve němého poté i zvukového, média náhle měla možnost

¹² Kasík, Pavel, Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. Technet.cz. 24. ledna 2013. Dostupný z http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka [cit 9. února 2016]

¹³ Jiráček, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 152

¹⁴ Jiráček, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 173

zprostředkovat divákům vizuální zážitek, který je pohltil. V souvislosti s tím, sociologové a psychologové hovoří o tzv. teorii injekční stříkačky, založené na poznatku, že mediální sdělení publikum konzumuje bez větších výhrad a způsobem, jakým je mu předkládáno. Jinými slovy řečeno: „Media dokážou naočkovat cokoliv.“¹⁵

1.9 ZPRAVODAJSKÉ HODNOTY

Zpravodajské hodnoty zahrnují všechny faktory, které v určitém sociálním a kulturním prostředí rozhodují o zařazení zprávy do zpravodajství a o způsobu jejího zpracování. Existence zpravodajských hodnot ve společnosti někdy vede k tomu, že průběh některých událostí je modifikován přítomností médií, a také, že některé události bývají médií nadhodnocovány. Samotná znalost zpravodajských hodnot se pak může stát prostředkem pro cílevědomé ovlivňování obsahu médií.¹⁶

1.10 CENZURA A PROPAGANDA

K ustavení pojmu cenzura vedla snaha různými zásahy kontrolovat, regulovat a koordinovat obsahy médií, které se k příjemcům dostávají. Podle toho, kdy k cenzuře dochází, rozlišujeme cenzuru předběžnou (zásah před tím, než se mediální produkt dostane k uživatelům) a cenzuru následnou (vykonávanou po vydání). První projevy cenzury se objevily krátce po vynálezu knihtisku, jelikož představitelé církevní a světské moci chtěli, aby se k příjemcům dostaly jen ty obsahy, které byly pro držitele moci přijatelné a žádoucí.¹⁷

V autokratických a diktátorských režimech cenzura spočívá ve vynechávání, amputování, zakazování, zatemňování nebo skrývání faktů. V současné době v demokratických zemích však funguje jiným způsobem a spočívá na jiných, komplexnějších, ekonomických a obchodních kritériích. Dnes zatemňování informace probíhá přidavkem dalších a dalších informací, v jejichž množství se ta původní stává zkomolenou a skrytou.¹⁸

¹⁵ Kasík, Pavel. Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. Technet.cz. 24. ledna 2013. Dostupný z http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka [cit 9. února 2016]

¹⁶ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 77,78

¹⁷ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 155

¹⁸ Ramonet, Ignacio: Tyranie médií. Mladá fronta, 2003, str. 68-69

Pod pojmem propaganda se rozumí manipulace médií s cílem dosažení společenské kontroly. Pojem se objevil v 17. století v souvislosti s katolickou církví, která se snažila eliminovat vliv reforem. Kvůli spojování propagandy s bezohlednou manipulací s lidmi a jejich myšlením získal termín negativní ráz. Potvrzuje to také fakt, že různé totalitní a autoritativní režimy využívaly propagandu k dosažení vlastních cílů. Nyní však propaganda prostupuje celou škálou společenských činností a je možné ji rozdělit do sedmi kategorií. Je to: politická propaganda – zaměřená na získání nebo udržení politické moci; ekonomická propaganda – zaměřená na přesvědčení lidí, aby kupovali nebo prodávali dané zboží; vojenská/válečná propaganda – zaměřená na demoralizování nepřítele v období války; diplomatická – posiluje i vyvolává přátelství/nepřátelství; didaktická – forma výchovy populace; ideologická – šíření idejí nebo náboženské víry; eskapistická – specifická forma, která využívá média k odvedení pozornosti od společenských problémů.¹⁹

1.11 GLOBALIZACE A TECHNOLOGICKÉ PROMĚNY

V dnešní době, kdy narůstají možnosti mezinárodní spolupráce ve všech oblastech lidského života a význam globálních trhů sílí, se díky digitalizaci velmi zvýšily možnosti rychlé výměny velkého objemu informací. Globalizace a používání nových technologií změnily procesy mediální komunikace, které jsou viditelné v nejrůznějších podobách. Pozornost získávají především média, která se uplatňují v prostředí počítačových sítí, především internetu, nebo média, k nimž máme přístup díky technologickým změnám v komunikačních možnostech. Digitalizace jakéhokoli obrazového nebo jazykového sdělení a možnost jeho přenosu přes satelitní nebo internetové spojení z libovolného místa rozšířila možnosti ukládání a zpracovávání obsahů mediálních produktů. Technologické proměny dávají možnost oslovit nezvykle početná publika a samotná sdělení musí být na úrovni pochopitelné kulturně různorodému publiku.²⁰

Co se týče rozvoje komunikačních možností s pomocí počítačů a počítačových systémů, z nichž je nejvýznamnější internet a s ním spojený World Wide web (www), ty umožňují rychlou výměnu a vyhledávání nejrůznějších typů digitalizovaných informací bez ohledu na hranice států a kontinentů. V prostoru internetu se velmi rychle začaly vyvíjet nové typy médií, od interpersonálních (elektronická pošta) přes skupinové (chaty,

¹⁹ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 157

²⁰ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 191

konference) až po veřejnou komunikaci (internetové deníky a časopisy, webové stránky apod.).²¹

V publikaci „Tyranie médií“ bylo uvedeno: „Hlavním vzorem budoucnosti komunikací je úspěch – reálný – internetu., této světové sítě počítačů, propojených mezi sebou prostřednictvím modemů, které jsou do nich zabudovány a mohou mezi sebou komunikovat a vyměňovat si informace. Zrodil se v roce 1969 ve Spojených státech z iniciativy Pentagonu a velmi rychle byl převzat prostředím protiamerické kultury stejně jako mezinárodní vědeckou a univerzitní komunitou. Jako takový tvoří internet vzor telematického porozumění, který je stále více ohrožován ekonomickým apetitem velkých průmyslových a mediálních skupin, které prahnou po 450 milionech připojených uživatelů, okouzlených obyvatel kybernetického prostoru.

Ani tisk už nemůže být uchráněn před uragánem žádostivosti, který spustila tato nová technologická utopie. Mnoho velkých deníků patří mediálním megaskupinám a řídké tituly, jež jsou v Evropě ještě svobodné a které stále více závisejí na výnosech z reklamy, jsou nyní vystaveny chtivosti pánů světa.“²²

²¹ Jirák, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, str. 196

²² Ramonet, Ignacio: Tyranie médií. Mladá fronta, 2003, str. 8-9

2 RUSKO – UKRAJINSKÁ KRIZE

Historie vztahu mezi Ruskem a Ukrajinou je velmi dlouhá a bohatá na události. Co se týče krizových momentů, ty uvádím už ve své Bakalářské práci: „První vážnější konflikty mezi Ruskem a Ukrajinou, týkající se především dodávek zemního plynu a jejich cen, vznikly už v roce 2006, kdy byly dodávky zemního plynu na Ukrajinu zcela zastaveny. Nakonec však došlo k dohodě mezi ruskou energetickou společností Gazprom¹² a ukrajinskou společností pro distribuci ropy a zemního plynu Naftogaz.

Další spor nastal v březnu roku 2008, kdy byly dodávky plynu na Ukrajinu omezeny z důvodu nesplaceného dluhu Ukrajiny vůči ruské společnosti dodávající plyn Gazprom. Spor byl pro EU zneklidňující, protože ruský zemní plyn zásoboval téměř 25 % Evropy. Nakonec však byly dodávky po 4 dnech obnoveny.

Na konci roku 2008 Gazprom obvinil Ukrajinu z dalšího dluhu, převyšujícího 2 mld. dolarů a po neúspěšném vyjednávání, byly 1. 1. 2009 zcela zastaveny dodávky zemního plynu na území Ukrajiny a 7. 1. 2009 byly zastaveny dodávky plynu i na území Evropy. Členské i nečlenské státy se téměř na dva týdny ocitly zcela, nebo částečně bez zemního plynu.“²³

Je patrné, že dřívější spory mezi Ruskem a Ukrajinou se týkaly především dodávek zemního plynu a ukrajinského dluhu za ně. Události roku 2014 však vyostřily vztahy do větších rozměrů.

2.1 POČÁTEK KRIZE

Celý konflikt vznikl 29. listopadu 2013, kdy se na summitu ve Vilniusu bývalý ukrajinský prezident Viktor Janukovyč rozhodl nepodepsat Asociační smlouvu s Evropskou unií. Jeho rozhodnutí vyvolalo řadu protestů mezi obyvateli. Server euractiv uvádí, že do ulic hlavního města Kyjeva se vydalo přibližně 350 000 protestujících, kteří žádali Janukovyčovo odstoupení.

EU poté pozastavila jednání s Ukrajinou a žádala jasné vyjádření postoje Ukrajiny k budoucnosti Asociační smlouvy. Mezitím se ukrajinský prezident sešel s ruským

²³ Galitová, Klára: Vztah Ruska a Evropské unie. Bakalářská práce. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2014.

prezidentem Vladimírem Putinem, který Ukrajině přislíbil 15 miliard dolarů a snížení ceny za zemní plyn výměnou za odklon od evropské integrace.²⁴

Situace na Ukrajině se začala vyhrocovat v lednu 2014 a projevila se také frustrace ukrajinského obyvatelstva ze špatné sociální a ekonomické situace v zemi. Jelikož východ a jih Ukrajiny je spíše proruský a západní a střední část země tíhne více k Evropě, rozdělila se Ukrajina na dvě odlišné strany. V souvislosti s odlišnými názory obyvatel jedné země následovala série dlouhotrvajících, masových protestů tzv. Euromajdan.

Proti protestujícímu ukrajinskému obyvatelstvu byly nasazeny speciální policejní oddíly Berkut. Obyvatelé se bouřili především kvůli zákonům omezujícím občanská práva, jako například: zákaz stavby stanů na veřejném prostranství, trestní odpovědnost za pomlouvání vládních úředníků, zákaz shromažďování apod. Tyto zákony byly následně 28. ledna zrušeny a dosavadní ukrajinský premiér Mykola Azarov odstoupil. Uskutečnil se také summit EU a Ruska, na kterém ruský prezident Vladimir Putin potvrdil dohodu o půjčce Ukrajině a snížení cen za dodávky zemního plynu, a to bez ohledu na novou podobu ukrajinské vlády.²⁵

V únoru události na Ukrajině získaly krvavý charakter, jelikož proti demonstrantům vystoupili i odstřelovači. Demonstranti byli zadržováni a vězněni. Ukrajinský prezident Janukovyč 4. února uvedl, že v případě, že se situace neuklidní, souhlasí s předčasnými volbami.

Poté 21. února 2014 se Ukrajina dohodla s ministry zahraničí Německa, Polska a Francie na konání předčasných prezidentských voleb a den poté ukrajinský parlament sesadil prezidenta Janukovyče. Prezidentské pravomoci získal šéf parlamentu Oleksandr Tyrčynov a na datum 25. května 2014 byly na Ukrajině vyhlášeny předčasné

²⁴ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v roce 2014.euracitv. 20. února 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vyvoj-aktualniho-deni-na-ukrajine-000101> [cit. 28. ledna 2016]

²⁵ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v lednu 2014.euracitv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-lednu-2014-000110> [cit. 28. ledna 2016]

prezidentské volby. Do konce února byla také schválena nová ukrajinská vláda v čele s Arsenijem Jaceňukem.²⁶

2.2 POLOOSTROV KRYM

Koncem února roku 2014 se začaly objevovat problémy na poloostrově Krym, kde se nachází autonomní republika. Větší část obyvatel tvoří Rusové (58 %), kteří již delší dobu prosazují připojení území poloostrova k Rusku. Žije zde také významná menšina krymských Tatarů (13 %), která naopak žádá vlastní autonomii.

Dne 26. února se v Simferopolu dokonce odehrál konflikt mezi příznivci Ruska a příznivci nové ukrajinské vlády. Poté v noci na 27. února byla neznámými útočníky obsazena budova krymského parlamentu a na něm vyvěšena ruská vlajka. V souvislosti s danými událostmi se krymský parlament rozhodl změnit termín referenda o posílení autonomie z května na březen.²⁷

Na internetovém portále idnes se již 20. února 2014 objevil článek, ve kterém se ve vztahu k situaci na Krymu psalo, že je možné, že se země rozpadne, jelikož k tomu vše směřuje. Poloostrov patřil Rusku až do roku 1954, kdy ho Nikita Chruščov Ukrajině věnoval.²⁸

Počátkem března schválil ruský parlament využití armády pro uklidnění situace na Ukrajině. Ukrajinský parlament na to zareagoval vyhlášením mobilizace a ukrajinský premiér Arsenij Jaceňuk obvinil Rusko z vyhlášení války. Poté proběhlo 3. března 2014 zasedání Rady bezpečnosti OSN, kde skupina nejvíce vyspělých zemí světa (skupina G7) zavrhlá postup Ruska v situaci na Ukrajině. Ruská společnost Gazprom oznámila, že od dubna ruší snížení cen za zemní plyn pro Ukrajinu z důvodu jejího velkého dluhu. EU reagovala příslibem půjčky ve výši 610 milionů eur a následně 5. března vyhlásila tzv. záchranný balík pro Ukrajinu ve výši 11 miliard eur. EU také vyzvala Rusko ke stažení vojsk z Krymu.

²⁶ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v únoru 2014.euractiv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-unoru-2014-000111> [cit. 28. ledna 2016]

²⁷ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v únoru 2014.euractiv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-unoru-2014-000111> [cit. 28. ledna 2016]

²⁸ ČTK, Idnes.cz. Proč chce Krym k Rusku a Lvov autonomii. Idnes. 20. února 2014. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/historie-ukrajiny-0nd-/zahranicni.aspx?c=A140220_114118_zahranicni_ip1 [cit. 29. ledna 2016]

Ve stejnou dobu po schválení rezoluce o připojení autonomní republiky k Rusku vyhlásil krymský parlament na 16. března ohledně této otázky referendum. Ruská armáda zablokovala severní přístup na Krym, načež Ukrajina zastavila přísun peněz na Krym a zablokovala účty státních úřadů. 12. března vyzvala skupina G7 Rusko, aby nepodporovalo referendum na Krymu a nesnažilo se změnit jeho postavení. Den na to si Ukrajina kvůli ruské intervenci na Krymu stěžovala u Evropského soudu pro lidská práva.

Dne 16. března 2014 se na Krymu uskutečnilo očekávané referendum. Až 96,8 % obyvatel hlasovalo pro připojení poloostrova k Rusku. Nicméně EU ani USA výsledky referenda neuznaly. Následující den 17. března vyhlásil krymský parlament vytvoření nového nezávislého státu „Krymská republika“ a zažádal o včlenění do Ruské federace.

Dne 20. března opět proběhlo jednání Rady bezpečnosti OSN kvůli situaci na Ukrajině. A zatímco den poté na summitu v Bruselu podepsal Jaceňuk s představiteli EU politickou část Asociační dohody, ruský prezident Vladimir Putin podepsal smlouvu o připojení Krymu, čímž uzavřel ústavní proceduru včlenění poloostrova v soustavu Ruské federace.²⁹

Rok poté, co obyvatelé Krymu rozhodli o připojení poloostrova k Ruské federaci, jsou místní lidé s tímto rozhodnutím spokojeni. Rusko začalo na území Krymu investovat do dopravní infrastruktury a plánuje se také pozemní spojení s Ruskem přes most nad Kerčským průlivem. Podle serveru idnes průzkumy prováděné nezávislými organizacemi potvrzují, že většina obyvatel Krymu by pro připojení k Rusku hlasovala znovu.

Ačkoliv anexe Krymu stále nebyla uznána a odsoudila ji řada mezinárodních organizací, jako jsou EU a NATO, Moskva tím získala, co chtěla. Je si však vědoma, že ztratila Ukrajinu jako potenciálního spojence.³⁰

²⁹ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v březnu 2014.euracitv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-breznu-2014-000112> [cit. 28. ledna 2016]

³⁰ Křížek, M.,Dorazín, M., Vydrová, M. Obyvatelé Krymu nezměnili názor. Hlasovali by pro připojení k Rusku. www.rozhlas.cz. 16. března 2015. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/1467078 [cit. 29. ledna 2016]

2.3 NÁSLEDUJÍCÍ UDÁLOSTI

Počátkem dubna 2014 ruská společnost Gazprom, zvýšila Ukrajině cenu za dodávky zemního plynu a Mezinárodní organizace NATO se rozhodla přerušit vojenskou i civilní spolupráci s Ruskem.

Na východě Ukrajiny v Doněcku se 6. dubna 2014 uskutečnil další pochod proruských demonstrantů, který navazoval na březnový, kdy demonstranti požadovali vyhlášení referenda. Tito „separatisté“ v průběhu celého měsíce obsadili několik měst a některé administrativní budovy v Doněcku, Luhansku a Charkově. EU, Rusko, Ukrajina a USA se poté na jednání v Ženevě dohodly na postupech, které by měly vést k uklidnění situace na Ukrajině.³¹

Násilnosti pokračovaly až do května 2014, kdy při útoku ukrajinské vlády na „separatisty“ bylo zraněno více než 40 lidí. Kvůli situaci na Ukrajině proběhlo další zasedání Rady bezpečnosti OSN a jednání ministrů zahraničí Rady Evropy ve Vídni. Proruští separatisté v Doněcké a Luhanské oblasti dokonce vyhlásili referenda a na druhý den samozvolená Doněcká lidová republika žádala Rusko o včlenění do federace.

Nejsledovanější událostí v květnu 2014 se však staly předčasné prezidentské volby na Ukrajině, ve kterých zvítězil Petro Porošenko. Rusko se již před jejich konáním vyjádřilo, že výsledky ukrajinských voleb uzná.³²

Poté co Petro Porošenko 7. června složil prezidentskou přísahu, chtěl zavést mírový plán v boji se separatisty. Nabídl jim čas na složení zbraní, nicméně separatisté nechtěli příměří respektovat a dále útočili na města. Pár dní po prezidentově inauguraci také proběhlo zasedání členů skupiny G7, poprvé bez přítomnosti Ruska. Jeho vyloučení ze společenství bylo součástí sankcí, které na ně EU a USA uvalily kvůli agresi na Ukrajině.³³

³¹ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v dubnu 2014.euractiv. 29. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-dubnu-2014-000117> [cit. 1. února 2016]

³² EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v květnu 2014.euractiv. 30. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-kvetnu-2014-000118> [cit. 1. února 2016]

³³ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v červnu 2014.euractiv. 30. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-cervnu-2014-000119> [cit. 1. února 2016]

Červenec se stal osudovým měsícem v historii Ukrajiny. Nejvyšší evropští představitelé 26. července na summitu v Bruselu podepsali ekonomickou část Asociační smlouvy s Ukrajinou a přidat se k ní chce i Gruzie a Moldavsko. Ukrajinský prezident Petro Porošenko řekl, že je to nejdůležitější den pro jeho zemi hned po vyhlášení nezávislosti. Zopakoval také, že Ukrajina chce vstoupit do EU, až na to bude připravena. Slíbil i dodržování reforem, které jsou pro evropskou integraci nutné.

Podpis ekonomické části smlouvy umožní odstranění dovozních cel mezi EU a Ukrajinou a zjednoduší se přístup ukrajinského zboží na evropský trh. Smlouvou se také prohloubí spolupráce v oblasti dopravy, vědy, zdraví, zemědělství, obrany apod.

Moskva na podpis smlouvy EU a Ukrajiny reagovala negativně a upozornila na vážné následky. Mluvčí Kremlu uvedl, že Rusko přijme opatření, která ochrání ruskou ekonomiku před dopady podpisu smlouvy. Místopředseda hospodářského výboru Státní dumy Ruska zase dodal, že bude nutné uzavřít trh pro ukrajinské, moldavské a gruzínské zboží. Ruský prezident Vladimir Putin se k situaci vyjádřil prohlášením, že pokusy vnutit Ukrajině volbu mezi EU a Ruskem přivedly ukrajinskou společnost k rozkolu.³⁴

2.4 SANKCE

První vlna sankcí přišla v březnu roku 2014 a byla namířena spíše na konkrétní osoby. Mezinárodní skupina G7 12. března navrhla a 17. března vyhlásila první etapu sankcí, které se týkaly 21 lidí z Ruska a Krymu. Později 20. března USA rozšířily seznam lidí, kterých se sankce týkaly.³⁵

„ Strategie amerických sankcí nemá za cíl změnit ruskou politiku; je navržena tak, aby vypadala, že se Spojené státy snaží změnit ruskou politiku. A je zacílena na ty členy Kongresu, kteří z toho udělali hlavní téma, a ty části ministerstva zahraničí, které chtějí orientovat národní bezpečnostní politiku USA na řešení lidských práv. Oběma skupinám lze říct, že se něco podniká – když ve skutečnosti nelze podniknout nic. Ve světě

³⁴ ČTK, idnes. Ukrajina podepsala klíčovou smlouvu s Evropskou unií, Rusové se zlobí. Idnes.cz. 27. července 2014. Dostupný z http://zpravy.idnes.cz/podpis-asociacnich-dohod-s-eu-ukrajina-gruzie-moldavsko-pjy-/zahranicni.aspx?c=A140627_100251_zahranicni_ert [cit. 1. února 2016]

³⁵ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v březnu 2014. euractiv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-breznu-2014-000112> [cit. 1. února 2016]

prahnoucím po akci se opatrní vůdci raději jen tváří, že něco dělají, než aby něco doopravdy dělali.³⁶

Druhá vlna sankcí proběhla v květnu 2014 a zatím také nepředstavovala velké nebezpečí pro ruskou ekonomiku. Evropští představitelé se 12. května v Bruselu dohodli na dalších protiruských sankcích. Ty se nyní rozšiřovaly na dvě ruské společnosti a na dalších 13 lidí, kteří se podle Západu podíleli na ruské anexi Krymu.³⁷

Na počátku července 2014, ani přes červnové události v Doněcké a Luhanské oblasti na Ukrajině, nechtěla zatím EU uvalit na Rusko plošné sankce. Nicméně červencové boje ukrajinské armády se separatisty měli čím dál více obětí. Podle ministra zdravotnictví Ukrajiny již zemřelo 478 civilistů a 1400 jich bylo zraněno.

11. července 2014 schválili velvyslanci EU další rozšíření sankčního seznamu, který už se celkem týkal 72 osob. EU také začala veřejně vyhrožovat Rusku plošnými sankcemi, v případě, že nevyužije svého vlivu pro zklidnění situace na východě Ukrajiny. Poté 23. července ukrajinská vláda vyhlásila, že do 10 dnů sestaví vlastní seznam sankcí proti Rusům a ruským společnostem, které pomáhají separatistům. Ani to však nebyl konec červencovým událostem a ještě 29. července se členské státy EU dohodly na „tvrdších sankcích“ proti Rusku. Ty se měly týkat především vojenského zboží, technologií pro ropný průmysl a ruské ekonomiky. Další sankce uvalily i USA a rozšířil se i seznam jmen na sankční listině. Sankce uvalené v rámci ruské ekonomiky se týkaly např. omezení přístupu ruských bank na evropský kapitálový trh, zákazu obchodu se zbraněmi mezi státy EU a Ruskem a zákazu vývozu technologií pro těžbu ropy.³⁸

V článku o rozšíření sankcí proti Rusku na portále idnes.cz bylo uvedeno, že ukrajinské ministerstvo zahraničí ocenilo sankce zavedené EU. Cituji jeho prohlášení:

³⁶ Boyd, Douglas: 1000 let ruské rozpínivosti. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o., 2015, str. 352

³⁷ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v květnu 2014.euractiv. 30. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-kvetnu-2014-000118> [cit. 1. února 2016]

³⁸ Horáček, Filip. Rusko zakázalo dovoz potravin ze Západu, trestat chce i aerolinky. Idnes.cz. 7. srpna 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/ruske-sankce-poskodi-ceske-firmy-d4f-eko_euro.aspx?c=A140807_105701_eko_euro_fih [cit. 1. února 2016]

„Rozšíření sankcí ukázalo, že Evropa si uvědomuje rozsah zločinů, jichž se s podporou a bezprostřední účastí Ruska dopouštějí teroristé v Doněcké a Luhanské oblasti.“³⁹

V srpnu 2014 se Rusko konečně rozhodlo na přibývajících sankce odpovědět. Na internetovém portále idnes byl publikován článek o Rusku a jeho zákazu na dovoz potravin z EU, USA, Kanady, Norska a Austrálie (země, které samy na Rusko sankce uvalily). Zákaz se týkal ovoce, zeleniny, mléčných výrobků masa a ryb. Ruský premiér Dmitrij Medveděv také oznámil, že ruský trh bude zásobován domácími výrobci a chovateli. Ačkoliv je Rusko na dovozu potravin z EU závislé, ruskou odvetu velmi pocítili i evropští zemědělci a výrobci potravin, kteří do Ruska vyváželi a nyní museli hledat jiná odbytí v Evropské unii.

V článku se také psalo o tom, že Rusko v rámci vlastních sankcí zvažuje možnost zákazu přeletů ukrajinských a západních aerolinek, především přes Sibiř do Asie a Pacifiku.⁴⁰

2.5 VÝVOJ KRIZE DO KONCE ROKU 2014 A NA ZAČÁTKU ROKU 2015

I v srpnu 2014 na východě Ukrajiny probíhaly tvrdé boje. Rusko se rozhodlo poslat do Luhanské oblasti humanitární konvoj složený z 280 nákladních automobilů. Ukrajina upozornila, že konvoj na své území pustí, pouze pokud splní stanovené požadavky. Na dopravu a rozdělování humanitární pomoci musel dohlížet Červený kříž.⁴¹

Začátkem září 2014 se ukrajinská vláda dohodla se separatisty na mírovém plánu. Dne 16. září dokonce ukrajinský parlament schválil zákon, ve kterém je Doněcké a Luhanské oblasti přiznáno zvláštní postavení. Zákon se týká autonomie, jazykových práv a možnosti navázat hlubší vztahy s Ruskem. Koncem září představil ukrajinský prezident

³⁹ ČTK, idnes. EU rozšířila sankce proti Rusku, dopadnou na rádce Putina a oligarchy. Idnes.cz. 30. července 2014. Dostupný z http://zpravy.idnes.cz/eu-a-ropzsireni-sankci-na-predstavitele-ruska-foh-zahranicni.aspx?c=A140730_203748_zahranicni_ert [cit. 2. února 2016]

⁴⁰ Marek, David. Rusko už sankce pocítuje. Je draž, investice odtékají. Idnes.cz. 3. září 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/sankce-rusko-zaboli-046-eko-zahranicni.aspx?c=A140903_2095911_ekonomika_fih [cit. 1. února 2016]

⁴¹ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v srpnu 2014. euractiv. 31. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-srpnu-2014-000121> [cit. 2. února 2016]

Petro Porošenko tzv. „strategii 2020“, která představuje plán reforem umožňujících Ukrajině do šesti let požádat o členství v EU.⁴²

V září 2014 také internetový portál idnes.cz publikoval článek o dopadu ekonomických sankcí, které EU uvalila na Ruskou federaci. Článek popisoval, že v Rusku značně slábne měna, prohlubuje se inflace a z obavy znárodnění z ruského trhu odchází velké množství zahraničních investorů.⁴³

V říjnu 2014 Rusko zahájilo trestní řízení s představiteli ukrajinské armády, kteří spáchali zločiny na ruskojazyčném obyvatelstvu východní Ukrajiny. Celý říjen dále provázely spory mezi Ukrajinou a Ruskem, týkající se ceny za dodávky zemního plynu. Až 30. října došlo v Bruselu k dohodě. Nejdříve však Ukrajina musela zaplatit 1,45 miliardy dolarů ze svého dluhu vůči Rusku.⁴⁴

Počátkem roku 2015 se na internetovém portále eurodenik.cz objevily informace o výsledcích tiskové konference, která proběhla ještě na konci roku 2014. Moskva se rozhodla podpořit řešení krize s cílem zachovat celistvost Ukrajiny. Zároveň však na konferenci ruský ministr zahraničí upozornil na fakt, že pokus USA o izolaci Ruska Spojeným státům neprojde.⁴⁵

V únoru 2015 se zástupci Ruska, Ukrajiny, Francie a Německa v Minsku dohodli na příměří a politickém urovnání krize. Dohoda upravovala stažení těžkých zbraní a vytvoření bezpečné zóny, a také stažení a odzbrojení cizích vojáků a nelegálních skupin na východě Ukrajiny. Zatímco ruský prezident Putin řekl, že by Ukrajina měla vytvořit ústavní reformu týkající se práv ruskojazyčných obyvatel na východě Ukrajiny,

⁴² EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v září 2014.euractiv. 4. ledna 2015. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-zari-2014-000122> [cit. 2. února 2016]

⁴³ Marek, David. Rusko už sankce pocítuje. Je draž, investice odtékají. Idnes.cz. 3. září 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/sankce-rusko-zaboli-046-/eko-zahranicni.aspx?c=A140903_2095911_ekonomika_fih [cit. 2. února 2016]

⁴⁴ EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v říjnu 2014.euractiv. 4. ledna 2015. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-rijnu-2014-000123> [cit. 2. února 2016]

⁴⁵ Mail, Old. Lavrov: Rusko nedovolí novou studenou válku. Eurodenik.cz. 21. ledna 2015. Dostupný z <http://eurodenik.cz/politika/lavrov-rusko-nedovoli-novou-studenou-valku> [cit. 9. února 2016]

ukrajinský prezident Porošenko upozornil na to, že nemůže dojít ani k federalizaci ani k autonomii povstalci ovládaných území.⁴⁶

V březnu roku 2015 proběhl křest českého vydání a byla zahájena distribuce knihy s názvem „Bílá kniha aneb pravda o Ukrajině“, kterou vytvořil spolek Skuteční přátelé Ruska. Nejdříve byl vydán první díl, který mapoval události z období od listopadu 2013 do března 2014, a poté byl vydán druhý díl zabývající se obdobím od dubna do června 2014. Podle autora článku, se však jedná o publikaci, která přináší pouze proruskou propagandu.⁴⁷

Také v roce 2015 režisér Andrej Kondrašov natočil dokumentární film o připojení Krymu k Rusku v roce 2014. Film chronologicky ukazuje vývoj situace na poloostrově po Majdanu v únoru 2014. Hostem při natáčení dokumentu byl také ruský prezident Vladimir Putin. Pro neruské diváky přinesl snímek pohled do ruské duše a stal se určitým obrazem ruského patriotismu.⁴⁸

2.6 DOPADY KRIZE NA ČESKOU EKONOMIKU

Rusko – ukrajinská krize se na ekonomice ČR projevila především poklesem exportu do těchto zemí. Zvyšování cen vstupů, přerušení výroby, nebo omezení dodávek, to vše se podílí na podnikatelské nejistotě, která některé firmy nutí ruský trh opustit. Nejvíce zasažen byl a bude automobilový a strojírenský průmysl a potravinářství.⁴⁹

Ačkoliv Rusko pro Českou republiku není až tak důležitým obchodním partnerem, ruský zákaz exportu evropského zboží, a tím způsobený nadbytek zboží v zemích EU, může přinést pokles cen v ČR a ztrátu konkurenceschopnosti firem na domácím trhu.⁵⁰

⁴⁶ Čtk,bru. Minsk: Ukrajina je jednotná, v neděli zavládne příměří. Zprávy.e15.cz 12. února 2015. Dostupný z <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/minsk-ukrajina-je-jednotna-v-nedeli-zavladne-primeri-1162195> [cit. 9. února 2016]

⁴⁷ Nachtmann, Filip. Ruská kniha Pravda o Ukrajině? Jen kremelská propaganda. Echo24.cz. Dostupný z <http://echo24.cz/a/wUv4Q/ruska-kniha-pravda-o-ukrajine-jen-kremelska-propaganda> [cit. 9. února 2016]

⁴⁸ Irena. Krym – cesta domů. Nwoo.org Dostupný z <http://www.nwoo.org/2015/04/01/krym-cesta-domu-2015-cz-titulky/> [cit. 9. února 2016]

⁴⁹ Štěpánová, Petra. Ukrajinsko-ruská krize a vliv na českou ekonomiku. Bisnode. Dostupný z <http://www.bisnode.cz/novinky/ukrajinsko-ruska-krize-a-vliv-na-ceskou-ekonomiku/> [cit. 9. února 2016]

⁵⁰ Horáček, Filip. Rusko zakázalo dovoz potravin ze Západu, trestat chce i aerolinky. I dnes.cz. 7. srpna 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/ruske-sankce-poskodi-ceske-firmy-d4f-eko_euro.aspx?c=A140807_105701_eko_euro_fih [cit. 9. února 2016]

2.7 POHLED ČESKÝCH A RUSKÝCH MÉDIÍ NA KRIZI

Podle mého názoru, česká média, ze kterých jsem čerpala údaje o rusko-ukrajinské krizi, ve většině případů pouze popisují průběh krize, vysvětlují vztah Ruska a Krymu, nebo analyzují příčiny a důsledky krize. Často jsou v nich použity citace ruských i evropských představitelů a spíše konstatují průběh událostí bez silnějších emocí. Avšak nezdá se, že by chtěla nějakým konkrétním způsobem ovlivňovat a působit na čtenáře, a proto jsem z nich vycházela při popisu krize.

Aktuálnost a závažnost událostí způsobila přesycení médií touto tematikou a rozebírání situace ze všech možných úhlů pohledu. Při hlubším průzkumu českých a ruských médií jsem však objevila i články jiného charakteru.

2.7.1 ANEXE KRYMU

České Parlamentní listy například publikovaly článek o tom, že Vladimir Putin chce vyvolat chaos na Ukrajině, aby tak omluvil vstup ruských vojsk na území Ukrajiny. Jak se v článku uvádí, výrok patřil českému senátorovi Jaromíru Štětinovi. Ten také podle uvedených informací potvrdil, že souhlasí s domněnkou, že připojení Krymu k Rusku muselo být připravené dopředu a jen se čekalo na spouštěcí mechanismus.⁵¹

Jiná česká média zase v souvislosti s anexí Krymu polemizovala o tom, že Putin chce po Krymu získat i Pobaltí, Bělorusko a Finsko. Informace pocházela údajně od bývalého blízkého spolupracovníka Vladimira Putina, který tvrdil, že ruský prezident chce zemi vrátit podobu ruského impéria.⁵²

Ačkoliv článků tohoto typu je mnoho, jsou většinou založeny na vyjádření jednotlivých osob a jejich objektivita je nejen z tohoto důvodu diskutabilní. Setkáváme se s jedněmi médii, která chtějí pouze popsat problematiku od začátku do konce, a druhými, která chtějí za každou cenu upoutat čtenáře a vnutit mu svůj pohled na věc.

⁵¹ Szaban, Oldřich. Putin chce na Ukrajině vyvolat chaos. Aby byl důvod k vojenskému zásahu, tvrdí senátor Štětina. 23. dubna 2014. parlamentnilisty.cz Dostupný z <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/senat/Putin-chce-na-Ukrajine-vyvolat-chaos-Aby-byl-duvod-k-vojenskemu-zasahu-tvrdi-senator-Stetina-316302> [cit. 24. února 2016]

⁵² Economia, a.s. Po Krymu chce Putin Pobaltí, Finsko i Bělorusko, tvrdí jeho exporadce. 30. března 2014. zahranični.inhed.cz Dostupný z <http://zahranicni.inhed.cz/rusko/c1-61941990-rusko-prezident-vladimir-putin-chce-dobyt-pobalti-finsko-belorusko> [cit. 24. února 2016]

Rozpor je podle českých médií patrný také u českých politických představitelů. Zatímco většina českých politiků a poslanců ruskou anexi Krymu odsuzuje a považuje ji za porušení mezinárodního práva, český prezident Miloš Zeman je v českých médiích prezentován jako spojenec Ruska. Ačkoliv se prý český prezident nejdříve tvářil, že je proti anexi Krymu, propaguje spíše proruskou politiku.

V ruských člancích, se kterými jsem se seznámila v rámci překladatelské práce a které se týkaly rusko-ukrajinské krize, se například píše, že v době, kdy ukrajinské obyvatelstvo vystoupilo proti vládě prezidenta Janukovyče, a tím započaly protesty, část obyvatel Ukrajiny souhlasila se zapojením Ruska do daného konfliktu. Samotné výsledky referenda o připojení Krymu jsou v tomto článku prezentovány jako veřejné prohlášení vůle obyvatel Krymu, čímž Rusko své jednání neustále omlouvá. V článku je také uvedeno, že svůj krok Rusko označilo jako pokus zachránit před válečnou hrozbou část obyvatel bratrské země.

V ruském deníku „Inostranaja presa“ (v překladu „zahraniční tisk“) se také objevil článek o definitivním zpřetrhání rusko-ukrajinských vztahů. Ačkoliv autor na začátku článku označuje Rusko a Ukrajinu za siamská dvojčata, postupně současný konflikt pokládá za nejvážnější od dob 2. světové války. Zbytky vzájemné závislosti mezi Ukrajinou a Ruskem budou podle něj zničeny, jelikož Moskva chce zrušit zónu svobodného obchodu s Kyjevem.

Při své překladatelské práci jsem se dokonce seznámila s postojem německých médií (tedy západních), která se o ruské anexi Krymu vyjadřovala velmi ostře. Jednalo se o článek v německém deníku Die Welt, který byl z originálu přeložen do ruského jazyka a publikován na jeho webových stránkách. V tomto článku byla ruská anexe Krymu porovnávána s útokem nacistického Německa na Polsko v roce 1939. V článku bylo uvedeno, že z toho důvodu, že Rusko vlastní atomovou bombu, ruský prezident Vladimir Putin sází na nekonfliktnost Západu, který raději ustoupí, než aby situaci hnal do extrému. Hrozba atomové bomby prý dává ruskému prezidentovi možnost stále zostřovat situaci bez obav z následků. V německém článku se také psalo o nebezpečné naivitě Evropy, která věřila, čemu chtěla, ačkoliv podle deníku Die Welt měl prezident Putin dávno připravený plán na vpád na Krym.

Rusko, podle informací v článku, posledních mnoho let podporovalo u svých obyvatel protizápadní postoj a připravovalo je tak na konflikt se Západem.

Jak je patrné, tento příklad z německých (západních) médií má jasný závěr. Část z nich striktně viní Rusko nejen z nezákonné anexe Krymu, ale také z celého vzniku rusko-ukrajinského konfliktu.

2.7.2 SANKCE

Co se týče zavádění sankcí vůči Rusku, česká média definují jejich důsledky jak pro samotnou Evropu a Českou republiku, tak pro Rusko. Ohledně sankcí je podle médií česká vláda jednotná, jelikož poslanci nepodpořili návrh, aby vláda prosazovala v EU zavedení sankcí, a také prezident Miloš Zeman se k uvalení sankcí vyjádřil následovně: „Nevidím žádné důvody, proč je třeba izolovat Rusko od Evropské unie nebo proč mluvit o sankcích, blokádě, o embargu. Existuje šance zvýšit naši spolupráci a nemluvit o sankcích a o izolaci. Izolace nás ještě ani v jednom případě nepřivedla k úspěchu, nýbrž vedla jen k tomu, že neexistovalo vzájemné porozumění, vzájemná důvěra. A to je špatně.“⁵³ Dále prezident řekl, že považuje sankce za nevýhodné, především z hlediska ekonomiky.

Také ruská média se často zaměřují na sankce a jejich důsledky ve vztahu k domácí ekonomice. V jednom z překládaných článků je jako jeden z důsledků prezentován pokles kurzu ruského rublu ve vztahu k dolaru. V jiných článcích jsou jako nejvýznamnější důsledky uvedeny např. přerušení vojenské spolupráce, vyloučení Ruska z G8 atd.

Ruská média dále důsledky sankcí prezentují především ve vztahu k obchodování s ropou, surovinami a plynem. V tomto ohledu tvrdí, že v těchto oblastech budou pro ruskou ekonomiku a státní rozpočet důsledky nejhorší. To co podle nich Rusko nejvíce ztratí je přísun zboží nejvyšší kvality (především potravin).

Z celkového pohledu je však nutno říct, že ruská média zastávají politiku své země a plní funkci informativní a propagační. Prezentují články, které za viníka krize označují Západ, jelikož jak už bylo uvedeno, Rusko pouze chtělo chránit ruské obyvatelstvo a obyvatelstvo bratrské země.

⁵³ Fendrych, Martin. Zeman proti NATO. V dresu Moskvy a Putina. 23. června 2014. názory.aktualne.cz. Dostupný z <http://nazory.aktualne.cz/komentare/zeman-kope-za-moskvu-a-za-putina-proti-nato/r~5b227be4fa3d11e3b583002590604f2e/> [cit. 2. března 2016]

3 PŘEKLADY VYBRANÝCH ČLÁNKŮ

V této kapitole se nejdříve budu věnovat charakteristice publicistického stylu především z hlediska používání jazykových prostředků. Dále uvedu ukázky problematických jevů, se kterými jsem se setkala při vlastní překladatelské činnosti. Poslední část této kapitoly tvoří vlastní překlady vybraných ruských článků týkajících se rusko-ukrajinské krize.

3.1 PUBLICISTICKÝ STYL

Publicistický styl je jeden z pěti funkčních stylů, který je používán ve sdělovacích prostředcích, jako jsou noviny, časopisy, televize, internet apod. Základní funkcí publicistického stylu je funkce informační, tedy rychlé a objektivní předání informace. Dále jsou to funkce vzdělávací, získávací, přesvědčovací a zábavná.

Tento styl v sobě skrývá i prvky mluvených projevů prostě sdělovacích (lidovou frazeologii), prvky stylu odborného (termíny). Snaha po obraznosti vyjadřování přináší i prvky stylu uměleckého. Co se týče výrazových prostředků, v publicistickém stylu jsou používány prvky naprosto odlišné, např. hovorové i knižní, nociónální i emocionální, slova českého původu i slova přejatá apod.⁵⁴

Používané jazykové prostředky musí splňovat následující podmínky: aktuálnost, pravdivost, originalita, působivost a výrazová úspornost. K upoutání čtenáře je používána také tzv. „aktualizace“, tedy užití neobvyklého (nového) výrazu v nezvyklém spojení. Projevuje se v užívání kontrastů, slovních hříček, obrazového vyjadřování a frazeologická spojení.⁵⁵

Výběr jazykových prostředků v publicistickém stylu je ovlivněn jeho základními funkcemi (informační, přesvědčovací.). Je patrná také jistá „modelovost“ vyjadřování (např. pravidelný způsob řazení informace v jednotlivém čísle novin). Ve zpravodajském stylu se používají především tzv. publicismy, což jsou výrazy, které jsou součástí určité terminologie a v době jejich vzniku jsou užívány téměř mechanicky. Představují jednoslovná, nebo víceslovná pojmenování a jsou těsně spjata s dobou jejich vzniku.

⁵⁴ Čechová, M., Krčmová, M., Minářová, E.: Současná stylistika. Praha: Lidové noviny, 2008, str. 248

⁵⁵ Souček, Tomáš. Publicistický styl. www.cesky-jazyk.cz. 30. října 2011. Dostupný z <http://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/publicisticky-styl/> [cit. 2. března 2016]

Publicistický styl je převážně ovlivněn jazykem politiky a odrážejí se v něm politické, ekonomické a společenské realie spojené s přeměnami společnosti.⁵⁶

Jazykové prostředky publicistického stylu jsou tzv. standardizované, což se projevuje v používání ustálených spojení (novinářských klišé), používání metafor, termínů a obrazového vyjadřování. Je patrná také expresivita vyjadřování, která napomáhá k upoutání pozornosti čtenáře. Správné použití jazykových prostředků závisí také na žánru (tématu) textů. Můžeme rozlišovat novinky, komentáře, analytická pojednání na různá témata (politická, ekonomická atd.), rozhovory, sportovní reportáže, reklama atd. Při jejich překladu je právě zařazení ke správnému žánru velmi důležité, protože na něm závisí jazyk a styl textu.⁵⁷

3.2 PROBLEMATICKÉ JEVY VE VLASTNÍCH PŘEKLADECH

„Překlad je fenomén, který je odedávna součástí lidské civilizace a kultury a významně je ovlivňuje. Podílí se na šíření kulturních hodnot a poznatků ze všech oblastí zkoumání – prostřednictvím překladu lidé vždy získali velkou část svého kulturního rozhledu a vzdělanosti,“ píše se v publikaci Jitky Zehnalové.⁵⁸

Správné používání jazykových prostředků při překladu textu publicistického stylu je jedním z nejtěžších úkolů překladatele a to proto, aby vystihl úmysl autora a docílil stejného působení na čtenáře jako originál. Jak jsem již uvedla, jelikož jsou publicistické texty bohaté na termíny, slovní hříčky, obrazná vyjadřování, ustálená spojení (tzv. novinářská klišé), slova zabarvená apod., i já jsem se s těmito jevy ve svých překladech setkala a ne vždy bylo lehké najít pro ruský výraz vhodný český ekvivalent.

3.2.1 PŘEKLAD SLOV A SLOVNÍCH SPOJENÍ CITOVĚ ZABARVENÝCH

Co se týče slov citově zabarvených, setkala jsem se ve svých překladech s ruským slovem „соратник“, které v přesném překladu znamená „bojovník“. Nicméně v textu ho bylo použito ve smyslu spojenec, nebo přívrženec, jak jsem ho také nakonec přeložila. Další citově zabarvené slovní spojení v ruském jazyce „Украина пойдёт в горы“, jehož

⁵⁶ Čechová, M., Krčmová, M., Minářová, E.: Současná stylistika. Praha: Lidové noviny, 2008, str. 249, 253.

⁵⁷ Микоян, А.С. Проблемы перевода текстов СМИ. Eartist.narod.ru. Dostupný z <http://eartist.narod.ru/text12/12.htm> [cit. 2. března 2016]

⁵⁸ Zehnalová, Jitka, a kolektiv. Kvalita a hodnocení překladu: Modely a aplikace. Univerzita Palackého v Olomouci: 2015, str.7.

přesný význam není, že „Ukrajina půjde na horu“, ale „bude stoupat“ (ve smyslu zlepšovat se). Ruské slovní spojení „разжигать движение“, doslovně „rozpalovat hnutí“, jsem přeložila ve smyslu „rozpoutat povstání“. Posledním příkladem citově zabarvených slov, který bych chtěla uvést, je slovo „препираться“, které jsem přeložila jako „hádat se“ (doslovný překlad „prát se“).

3.2.2 PŘEKLAD TERMÍNŮ

Články, které jsem překládala, byly také především díky svému politickému zaměření velmi bohaté na termíny, nejčastěji politického a ekonomického charakteru. S jejich překladem jsem větší potíže neměla, jen bylo nutné dohledat jejich přesné znění v českém jazyce. Jednalo se například o slovní spojení jako: „свобода слова и собраний“ (přeloženo jako „svoboda slova a shromažďování“) nebo „права человека“ („lidská práva“) nebo „производственная мощность“ („výrobní kapacita“). I pro další ruský termín „конституционный строй“ jsem našla český ekvivalent „ústavní pořádek“. Jen ruské spojení „неприкосновенность грани“ mě potrápil, jelikož jsem váhala mezi dvěma variantami překladu: buďto „neporušitelnost hranic“, nebo „nedotknutelnost hranic“. V závislosti na kontextu jsem nakonec použila oba významy. Posledním termínem, který bych chtěla zmínit, je například ruské spojení „запрет на ввоз“, které jsem přeložila odpovídajícím českým ekvivalentem „zákaz dovozu“.

3.2.3 PŘEKLAD USTÁLENÝCH SLOVNÍCH SPOJENÍ

Dalším jevem byla ustálená spojení. V ruském jazyce jsou tato slovní spojení nejčastěji vyjádřena hned několika komponenty a do českého jazyka se dají přeložit pouze jedním výrazem. Jde například o ruské ustálené slovní spojení „сложить с себя полномочия“, přeložené do češtiny jedním slovem „rezignovat“. Dále například ruské spojení „взять на себя обязательства“, které jsem přeložila slovem „zavázat se“.

Problém jsem neměla ani s překladem ruských ustálených spojení jako „установить общественный порядок“ („nastolit veřejný pořádek“), ruské spojení „предпринимать усилия“ („podnikat kroky“), nebo spojení „попасть под удар“ („být zasažen“), která jsou běžně používána i v českém prostředí, a nebyl tedy problém pro ně vhodný ekvivalent najít.

3.2.4 MULTIVERBIZACE A UNIVERBIZACE

Při vlastní překladatelské činnosti jsem se dále setkala i s typickými překladatelskými transformacemi, které jsou při překladu mezi ruským a českým jazykem velmi časté. Jedná se například o tzv. multiverbizaci (překlad jednoslovného pojmenování ve výchozím jazyce víceslovným pojmenováním v cílovém jazyce) a její přesný opak univerbizaci (víceslovné pojmenování na jednoslovné). Příklad multiverbizace: v ruském jazyce „противопоставление“, které v českém jazyce nemá jednoslovný ekvivalent, jsem přeložila jako „negativní postoj“; ruské slovo „нефтепродукты“ jsem přeložila jako „ropné produkty“; dále z ruštiny slovo „взаимозависимость“, také nelze přeložit jednoslovným pojmenováním, ale pouze jako „vzájemná závislost“. Dalším příkladem je i ruské slovo „госуправление“ („státní správa“) nebo jednoslovný výraz „промпроизводство“, který je možné přeložit pouze jako „průmyslová výroba“. Multiverbizace je patrná také v ruském označení pro Evropskou unii, což je jednoslovné označení „Евросоюз“, a do češtiny se dá přeložit pouze svým plným zněním.

Příkladem univerbizace v mých překladech může sloužit ruské slovní spojení „сырьевые товары“, které naopak v češtině jednoslovné pojmenování má. Znamená „suroviny“. Dále například ruské slovní spojení „продукты питания“ má v češtině jednoslovný ekvivalent „potraviny“.

3.2.5 PŘEPIS VLASTNÍCH JMEN DO LATINKY

Předposledním problémem, který bych chtěla zmínit, je mnohdy nesnadný překlad reálií, kterými je publicistický text přesycen. Ať už se jedná o jména osob, vrcholných představitelů států, názvy organizací a jejich zkratk, názvy měst apod. Ve vlastních překladech jsem tento problém měla velmi často, a proto bylo nutné správnost jejich překladu a přepisu dohledávat.

U vlastních jmen mužského rodu bylo těžké určit, jaká bude správná koncovka příjmení. Například v případě ruského příjmení „Бершиндский“ jsem váhala, jestli bude správné zakončení „Beršidsky (-ý)“, nebo jestli jméno zanechat v ruské podobě „Beršidskij“ a pouze ho přepsat do latinky. Zvolila jsme nakonec druhou variantu. Stejně jsem postupovala i při překladu jiných vlastních jmen jako byl „Сергей Аксёнов“ („Sergej Aksjonov“). U cizích jmen jako např. „Жозе Мануэл Баррозу“, bylo třeba dohledat originální pravopis tohoto jména („José Manuel Barroso“).

V případě vlastních jmen ženského rodu jsem také váhala, jestli jméno přizpůsobit českému prostředí, nebo ponechat ruskou koncovku. Nakonec jsem se rozhodla přizpůsobit jméno českému čtenáři a například jméno „Татьяна Валовая“ jsem přeložila jako „Taťána Valová“, s typickou českou koncovkou u ženského příjmení „-ová“. Podobný problém nastává také s ruským ženským příjmením se zakončením „-ева“ např. „Пугачева“, kdy se překladatel musí rozhodnout, zda přeloží jméno jako „Pugačeva“ nebo „Pugačevová“. S tímto druhým příkladem jsem se však při vlastních překladech nesetkala.

3.2.6 PŘEKLAD ZKRATEK

Jednalo se především o ruské zkratky politických organizací jako například „ЕС“ („EU“), „СНГ“ („SNS“, Společenství nezávislých států) nebo „ООН“ („OSN“), se kterými jsem se však za svoji překladatelskou praxi již setkala, a tak mi jejich rozluštění nedělalo větší problémy.

Náročnější však bylo rozluštění ruských zkratk typu: „СБСЕ“ (v překladu „Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě“), zkratka „ГДР“ („Německé demokratická republika“), „МВФ“ („ММФ“, Mezinárodní měnový fond), nebo zkratka „ВЦИОМ“ („CVVM“, Centrum pro výzkum veřejného mínění), které jsem musela usilovně dohledávat.

Pro ruský jazyk jsou také typické zkrácené názvy pro obyvatele určitého města nebo oblastí. Ve vlastních překladech jsem se setkala například se slovem „крымчане“, které jsem přeložila jako „obyvatelé Krymu“, se slovem „петербуржцы“, přeloženým jako „obyvatelé Petrohradu“, nebo se slovem „москвичи“, a přeloženým jako „obyvatelé Moskvy“.

Celkově musím říct, že se mi s ruskými texty publicistického stylu pracovalo dobře, ale občas pro mě bylo těžké najít správné slovo, nebo konstrukci věty, abych vlastním překladem dosáhla stejného efektu, jaký zamýšlel autor originálu a abych zachovala funkci originálu (informativní, propagandistickou, zábavnou atd.).

3.3 VYBRANÉ PŘEKLADY

3.3.1 POČÁTKY RUSKO-UKRAJINSKÉ KRIZE

Článek 1:

Pro vyřešení krize mezi Ukrajinou a Ruskem je nutné vytvořit kolegiální mezinárodní orgán, řekl velvyslanec Číny v OSN

Velvyslanec Čínské lidové republiky v OSN Liu Jieyi představil třístupňový plán, který jeho země navrhuje pro řešení krize na Ukrajině, uvádí agentura Reuters.

„Chtěli bychom nabídnout tři kroky řešení. Za prvé, je nutné co možná nejdříve zřídit mezinárodní koordinační orgán, složený z představitelů všech zúčastněných stran, určený k všestrannému posouzení možností politického řešení problémů. Za druhé, strany jsou povinny zdržovat se jakýchkoli akcí, které by mohly vést k další eskalaci konfliktu. Za třetí, mezinárodní finanční organizace musí vytvořit strategii na podporu ekonomické a finanční stability Ukrajiny,“ řekl čínský velvyslanec.

Dodejme, že požadavek byl vytvořen poté, co Rusko vetovalo projekt rezoluce Rady bezpečnosti OSN navrhovaný USA, který se týkal nadcházejícího referenda na Krymu ohledně připojení poloostrova k Rusku.

Liu Jieyi také potvrdil to, že bezpodmínečné dodržování suverenity a teritoriální celistvosti všech států je jedním ze základních principů zahraniční politiky Čínské lidové republiky.

Kromě toho, jak uvedl velvyslanec, „vměšování z vnějšku“ je jednou z příčin tvrdých střetů na Ukrajině jako jejich důsledek i krize v zemi.

Čínský diplomat zdůraznil, že krize bude překonána, pokud Ukrajina začne jednat v rámci zákonnosti a právního řádu a usilovat o co nejrychlejší vyřešení vnitřních rozporů cestou dialogu a jednání, při dodržení zákonných práv a respektování zájmů všech obyvatel Ukrajiny.

Připomeňme, že při hlasování v Radě bezpečnosti OSN ohledně zrušení krymského referenda, se Čína jako stálý člen Rady, zdržela hlasování.⁵⁹

⁵⁹ Originální text je uveden v příloze č. 1

Článek 2:

Krise na Ukrajině – to je jen začátek nového konfliktu mezi Východem a Západem, píše deník Die Welt.

Evropská elita nedocenila Putina. Je možné, že krize na Ukrajině je pouze počátkem konfliktu mezi Východem a Západem.

Ve svém článku „Naivita Evropy“, publikovaném na webových stránkách německých novin Clemens Wergin píše, že trvající agresi Ruska proti Ukrajině je dávno možné nazývat pravým jménem, a to je válka. Politici se drží zpátky a hovoří o bezprecedentním porušení evropského poválečného stavu. Mnozí komentátoři se domnívají, že se nacházíme v přelomové fázi historie poválečné Evropy. Nicméně, si nikdo neumí představit, k čemu to všechno může vést. A to je chyba. Protože ti, kteří nejsou připraveni na reálné nebezpečí, budou velmi překvapeni, až nastane. Historička a novinářka Anne Applebaum v novinách „Washington post“ uvedla, co by se mohlo stát, kdyby tento moment evropské historie byl podobný na rok 1939, kdy nacistické Německo zaútočilo na Polsko, poté co pasivita svobodného světa ohledně připojení Rakouska a okupace Sudet nejen že neuspokojila Adolfa Hitlera, ale motivovala ho k dalším akcím, informuje news.eizvestia.com.

Pokud prezident Ruska Vladimír Putin bude takto pokračovat a rozehraje podobné akce proti Pobaltským zemím a Polsku, dokud nepocítí rozhodný odpor Západu nebo NATO, stane se tím, kdo zapříčiní rozpad aliance. Dnes se nám to může zdát neuvěřitelné. Ty, kteří ještě před 10 měsíci tvrdili, že se Rusko pokusí připojit k sobě Krym a část východní Ukrajiny, jsme vnímali jako „podivíny“ nebo stoupence věčné studené války. Tyto „bláznoviny“ se nyní staly realitou. Co nás musí donutit vzít v úvahu mnohem horší scénáře, než ty, o kterých si klidná Evropa zvykla přemýšlet v posledních 25 letech.

Samozřejmě existují závažné důvody, které za určitých okolností hovoří o opakování situace z roku 1939. Rusko je dnes vojensky slabší, než bylo nacistické Německo a demokratické státy spojené v EU a NATO jsou dnes stmeleny víc, než tehdy. Nicméně nemůžeme si být jisti. Přece jen Rusko disponuje absolutní zbraní - atomovou bombou, jejíž strašný potenciál vyrovnává jeho slabost. A Putin sází na politickou rozhodnost. Jedná na základě předpokladu, že Západ, který si nepřeje konflikty, raději ustoupí, než aby hnal něco do extrému. To mu umožňuje stále zostřovat situaci, aniž by se musel

obávat závažných následků. Putin jako samovládce nemusí brát ohled na svůj národ, který pomocí své propagandy přivede k vlastenecké zuřivosti. Zdá se, že většina ruského obyvatelstva je připravena přijmout ekonomické škrty ve prospěch Putinovy vidiny o obnově Ruského impéria 19. – 20. století. To mu dává větší volnost pohybu, než politikům západních zemí, jejichž společnosti trpí dlouhodobou ekonomickou krizí.

Krátce řečeno, nepovažujeme za možné to, že se Putin může i nadále takto chovat – je to příliš vysoká cena, příliš velké riziko. Nicméně pokud jsme si měli v posledních měsících něco ujasnit, tak je to tohle: naše logika nemusí být stejná jako Putinova. Musíme být připraveni na to horší. Proto není vyloučené že, budoucí historici budou muset akceptovat fakt, že se můžou části Evropy znovu stát závislými. A tehdy budou mít spoustu otázek na naši dnešní evropskou elitu: proč Evropa uprostřed jedné ze svých nejhorších krizí připustila, aby vysokou funkci nejvyššího představitele zaujal nezkušený politik, který byl ještě ke všemu známý svojí přístupností ve věcech ruské agrese? Proč NATO nezabránilo Rusku rozmístit ve východoevropských zemích základní vojenský kontingent (jako v době studené války ve federativní republice), aby Putina ani nenapadlo hrát si tam s ohněm. Proč Západ nezadržel agresora rázněji a rychleji, aby oslabil pozici Putina dříve a aby odradil ruské obyvatelstvo od ochoty účastnit se dobrodružství? Proč málo rozvinuté ukrajinské armádě nepomohli rychleji a efektivněji zbraněmi a poradci, aby mohli klást ruským okupantům větší odpor a zvýšili tak výdaje Ruska? Proč si již před několika lety Evropa neuvědomila, že musí snížit svoji nebezpečnou závislost na dodávkách ruských energetických zdrojů? Proč se Moskvě tak jednoduše povedlo vybudovat síť propagandy a proniknout do veřejného života evropských zemí? Proč Evropané tak snížili své výdaje na ochranu, zatímco Rusko zahájilo drahý program modernizace vlastní armády?

Pro každou otázku existuje vysvětlení, které je spojeno s evropskou vnitřní politikou, s ekonomickou krizí a mnohým jiným. Celkově vzato svědčí o nebezpečné naivitě Evropy a o její neschopnosti myslet v geopolitickém měřítku. Co se týče Ruska, tak v posledních letech jsme se mohli setkat s nebezpečným „stádním“ myšlením. Převládal názor, že Rusko potřebovalo ještě trochu více času, aby se stalo součástí západního společenství. Ještě nejsou připraveni, ale jsou na správné cestě. Veškeré příznaky strategicky namířené anti-západní politiky byly skryty, nebo je nikdo neřešil, jako neřešil jednotlivé případy. Nikdo nechtěl rozpoznat charakteristickou zvláštnost, která vedla od rozzlobeného protizápadního Putina projevů na Mnichovské konferenci

o bezpečnosti v roce 2007 k válce v Gruzii v roce 2008, k potlačení protestního hnutí v Rusku po roce 2011 a k nestoudné ruské podpoře syrského diktátora Bašára al-Asada, s jehož pomocí Rusko chtělo znovu ovládnout Blízký východ, a tak se vydat po stopách Sovětského svazu.

V Rusku bylo velmi málo odborníků, kteří důrazně upozorňovali na to, že v průběhu mnoha let Rusko propaguje nový protizápadní pohled na svět, čímž ideologicky připravuje své obyvatele k novému konfliktu se Západem. A za co tedy platíme našim tajným službám, které, jak je zřejmé, nepochopily (nebo nepovažovaly za důležité), že měl Putin připravené plány na vpád na Krym a již před několika lety začal zakládat a financovat separatistické skupiny na Ukrajině, které mohly fungovat jako pozemní vojska pro podporu ruského vpádu?

Místo toho Evropa věřila v to, co chtěla věřit. Protože to bylo pohodlné. A také proto, že to odpovídalo jejímu vlastnímu světovému názoru. Bohužel ten však nebyl slučitelný s Putinovým světovým názorem. Proto teď to, co prožíváme na Ukrajině je možná jen počátek většího konfliktu. A tehdy vzniká otázka, která je naléhavější než všechny ostatní: „Je naše evropská elita dostatečně připravena na opakované setkání s historií?“⁶⁰

Článek 3:

Krize na Ukrajině – otázky a odpovědi

1. Vměšoval se Západ do vnitřních věcí Ukrajiny, a dopomohl tím ke svržení legitimní vlády Janukovyče?

Konkrétní příčinou protestů na Majdanu od podzimu 2013 se stalo nečekané usnesení ukrajinské vlády z 21. listopadu 2013, pozastavení dlouholetých jednání o Asociační smlouvě s EU. Ještě nedávno před tím potvrdil prezident Janukovyč, že Asociační smlouvu podepíše v listopadu 2013. Mnozí obyvatelé Ukrajiny se cítili podvedeni, a v důsledku těchto událostí reagovali protesty, jako například na Majdanu v Kyjevě. Tyto demonstrace přerostly v masové protesty za dodržování principů právního státu, demonstranti požadovali zavedení protikorupčních opatření a ukončení násilí proti protestujícím. Západní politici vyslovili mírové řešení a vyzvali ukrajinskou vládu,

⁶⁰ Originální text je uveden v příloze č. 2

aby zabezpečila svobodu slova a shromažďování. Ukrajina se zavázala, že tyto základní politické svobody a lidská práva bude dodržovat.

2. Můžeme považovat odvolání prezidenta Janukovyče a nastolení prozatímní vlády za státní převrat?

Když se na Majdanu násilnosti stupňovali, podepsal prezident Janukovyč memorandum, vytvořené za účasti Francie, Polska, Německa a Ruska, které se týkalo mírového řešení krize. Poté co ho prezident Janukovyč podepsal, v noci z 21. na 22. února 2014 utekl z Kyjeva. Hlavní město opustila i většina ministrů, takže v zemi chyběla fungující vláda a prezident. Mluvčí parlamentu Rybak na svou funkci rezignoval. V této situaci parlament, de facto jako jediný činný a demokraticky legitimní ústavní orgán, 22. února 2014 počtem 328 hlasů (bez jediného hlasu proti), schválil termín konání nových prezidentských voleb na 15. května 2014. Přitom neodvolal prezidenta cestou impeachmentu v souladu s článkem 111 Ústavy, ale vyhlásil ve státě výjimečný stav v souvislosti s neschopností prezidenta vykonávat své povinnosti v dané funkci, protože se protiústavním způsobem sám zřekl svých povinností. Taková situace není popsána v Ústavě Ukrajiny, proto parlament, jako jediný činný ústavní orgán, zrušil výjimečný stav podle článku 108 Ústavy, který obsahuje ustanovení ohledně neschopnosti prezidenta plnit své povinnosti z důvodu nemoci.

3. Proč se ruská anexe Krymu jeví jako porušení mezinárodního práva?

Všechny státy, velké i malé, mocné i slabé, mají právo na to, aby jiné státy respektovaly jejich hranice. Nedotknutelnost hranic je základním principem mezinárodní koexistence. Uznávají ho všechny státy. Anexe území jiného státu s použitím vojenské síly je těžkým porušením tohoto principu. Proto Organizace spojených národů přijala rezoluci, ve které ruskou anexi Krymu odsuzuje.

Protiprávní jednání nemůže vést ke vzniku nového zákonného společenství. Proto světová společnost neuznává ruskou anexi Krymu.

4. Uplatňuje Západ dvojí metr v případě nezávislosti Kosova a v případě oddělení Krymu?

Situace na Krymu v roce 2014 je nesrovnatelná se situací v Kosovu v letech 1999 – 2008, jak po právní tak politické stránce. V Kosovu po intervenci NATO na jaře roku

1999, aby se předešlo humanitární katastrofě, fungovala dočasná vláda OSN vytvořená Radou bezpečnosti OSN a byly podniknuty intenzivní a dlouhodobé kroky pro nalezení jasného konsensuálního řešení statutu oblasti. Deklarace o nezávislosti Kosova následovala poté, co tyto téměř desetileté snahy nepřinesly výsledek, ale ne v důsledku a ne v podmínkách násilné intervence zvenčí.

Zcela jiná situace byla v případě Krymu. Deklarace o oddělení, která byla přijata v roce 2014, byla reálná, v důsledku vpádu ruských vojsk na Krym, čímž došlo k porušení mezinárodního práva týkajícího se zákazu použití síly. Přítomnost ruských vojsk nedovolila zákonným ukrajinským úřadům vykonávat své úkoly. Toto porušení zákazu na použití síly a jeho výsledek - oddělení Krymu a jeho následné začlenění do Ruské federace, je nezákonné. Jelikož je zákaz na použití síly imperativní normou mezinárodního práva, žádný jiný stát nemůže tento výsledek uznat. A Kosovo samozřejmě nikdo násilně nepřipojil.

5. Může si jakýkoli region určit, ke kterému státu chce patřit?

Evropa má bohatou historii válek, jejichž příčinou byly spory o území. Před druhou světovou válkou a v době války se často porušoval princip neporušitelnosti hranic. Německo v době národního socialismu, ale v některých případech i jiné země, okupovaly a zabíraly cizí území. A na základě takové, často kruté historie, se evropské státy dohodly mezi sebou dodržovat pravidla, která jsou zakotvena v Helsinském závěrečném aktu

KBSE a v Pařížské chartě. Patří k nim neporušitelnost hranic a teritoriální celistvost. Rusko a před ním Sovětský svaz se hlasování účastnily.

Charta OSN dává národům právo na sebeurčení, které však nevyklučuje princip teritoriální celistvosti. Jestliže je nějaký národ pod nadvládou jiného státu a stále vyjadřuje přání se od něj osvobodit, vzniká složitá situace. V takovém případě je nutné na mezinárodní úrovni podnikat obezřetné pokusy vyjednávání, aby nedošlo k porušení mezinárodního práva a k možnému konfliktu s použitím síly. Pouze v případě, kdy se takovým způsobem nepodaří najít řešení, jako poslední možnost může být jednostranné uplatnění práva na sebeurčení.

6. Jak hodnotit hlasování na Krymu?

Provedení hlasování 16. března 2014 nezmírňuje ruskou protiprávní anexi Krymu. Ve výjimečných případech, když je nějaký národ dlouhodobě potlačován a neexistuje

jiné řešení, může být projednána možnost oddělení od státu. Takto to ale na Krymu nebylo. Takové oddělení od státu ale nedává jiné zemi právo na anexi cizího území. Hlasování na Krymu předcházela ruská vojenská operace namířená proti ozbrojeným silám Ukrajiny a zřejmě proběhla s cílem maskovat ruskou anexi Krymu.

7. A nefungují mezi Ukrajinou a Ruskem v „postsovětském prostředí“ jiná pravidla? Nepatří Krym z historického a kulturního hlediska k Rusku?

Hranice evropských států se během historie měnily. Téměř všechny státy ztrácely původní území, a tento fakt akceptovaly, aby se vyhnuly novým konfliktům. Těchto území se musely vzdát navždy. V takových případech je důležité, aby sem lidé mohli svobodně jezdit a udržovat kontakty.

Ruská federace a ostatní státy, které vznikly po rozpadu Sovětského svazu, uznaly jeden druhého za suverénní státy se stávajícími hranicemi. Co se týká Ukrajiny, Ruská federace se spolu s jinými státy v rámci Budapešťského memoranda zavázala respektovat celistvost území a hranice tohoto přilehlého státu.

Do svazku Ruské federace nepatří všechny regiony, které patřily do Sovětského svazu. Fakt, že některá území v určitém období své historie byla součástí Ruského impéria nebo Ruské sovětské socialistické republiky, neopodstatňuje nároky Ruské federace na ně.

8. Proč je poskytnutí podpory ozbrojeným separatistům na Ukrajině porušením mezinárodního práva?

Stejně jako použití vlastních vojsk na cizím území, tak i poskytnutí podpory ozbrojeným skupinám, které na cizím území působí a uznání sil usilujících tam o státní autoritu, je těžkým porušením teritoriální celistvosti.

9. Jaký postoj ke konfliktu má Rusko?

I přes kritický vztah podstatné části obyvatel Donbasu ke kyjevské vládě, ozbrojené skupiny separatistů, které po útěku prezidenta Janukovyče zabraly vládní úřady, nikdy neměly podporu většiny obyvatel. Můžou vzdorovat snahám vlády nastolit veřejný pořádek pouze díky stále trvající podpoře z Ruska.

10. Uplatňoval Západ po rozpadu Sovětského svazu politiku izolace a oslabení Ruska?

Evropská unie a NATO mají mimořádný zájem na tom, aby Rusko jako silný partner, přispělo k zabezpečení mírového režimu v Evropě. Proto po rozpadu Sovětského svazu usilovaly o těsnou spolupráci s Ruskem. V roce 1997 EU a Rusko uzavřeli Dohodu o partnerství a spolupráci a v roce 2005 se dohodly na vytvoření tzv. čtyř společných prostor. Kromě toho EU navrhla Rusku partnerství pro modernizaci, které mělo pomáhat Rusku, v překonání zaostalosti v klíčových sférách, jako jsou například ekonomické inovace a sociální politika. NATO také podnikalo kroky pro vytvoření sítě partnerských kontaktů a v oblasti Rady NATO – Rusko vytvořilo fórum pro jejich výměnu. Tento přístup v duchu partnerství a spolupráce vedl k aktivní podpoře připojení Ruska k mezinárodním organizacím, jako jsou G7, Rada Evropy a Světová obchodní organizace.

11. Porušilo NATO svůj slib daný po studené válce nerozšiřovat se na východ, čímž by ohrozilo bezpečnost Ruska?

Co se týče přijímání nových členů do NATO, žádné zavazující dohody neexistují. Po skončení studené války v tzv. Dohodě dva plus čtyři z 12. září 1990 byla právně upravena pouze otázka rozšiřování NATO na území (bývalé) Německé demokratické republiky v průběhu slučování Německa. Možný vstup východoevropských zemí do NATO po skončení studené války byl různě hodnocen jak mezi členy aliance, tak uvnitř tehdejší vlády USA. Slib NATO jako organizace, to znamená souhlas každého jednotlivého člena s tím, že NATO nebude přijímat nové členy z východní Evropy, neexistoval nikdy. Navíc Varšavská smlouva byla oficiálně zrušena až 1. července 1991, jak zdůraznil bývalý prezident SSSR Gorbačov na podzim roku 2014.

Avšak ještě v roce 1975 Sovětský svaz, USA, Kanada a většina evropských států podepsali tzv. Helsinský závěrečný akt, který zaručoval právo na svobodný výběr aliance. Princip svobodného výběru aliance je zakotven v Zakládajícím aktu Rusko-NATO z roku 1997, který byl uzavřen dva roky před první etapou rozšiřování NATO. Spolupráce mezi aliancí a Ruskem byla znovu prohloubena vytvořením Rady NATO-Rusko v roce 2002, dva roky před druhou etapou rozšiřování. Proto rozšiřování NATO probíhalo paralelně s prohlubováním spolupráce s Ruskem.

Kromě toho, v Zakládajícím aktu Rusko-NATO se státy, které jsou členy NATO, dobrovolně zavázaly, že nebudou rozmisťovat stálé bojové síly NATO a jaderné zbraně v nových zemích, které do organizace vstoupí. Zatímco NATO tyto principy stále dodržuje, Rusko je porušilo (zákaz vpádu do jiných států atd.).

12. Proč EU, USA a jiné státy zavedly sankce proti Rusku?

Protože Rusko násilně zabralo Krym, podceňovalo separatistické hnutí na východě Ukrajiny a politicky a vojensky separatisty podporuje. Kromě toho, Rusko uznalo výsledky voleb, které byly těmito silami provedeny v Doněcku, Luhansku a jejich okolí, a tím porušilo zákonodárství Ukrajiny.

„Bezpečnost se nedá oddělit“. Jestliže je narušena teritoriální celistvost nějakého státu, je narušeno mezinárodní uspořádání, na kterém je založena bezpečnost všech států. Evropská unie ostře odsoudila anexi Krymu. Znovu a znovu vyzývala všechny země, aby hledaly politickou cestu řešení, která bude založena na úctě k suverenitě, teritoriální celistvosti, jednotě a nezávislosti Ukrajiny a bude odpovídat normám mezinárodního práva.

Znovu a znovu vyzývala Evropská unie Rusko k tomu, aby společně s ní hledalo politické řešení krize, zastavilo přísun zbraní a vojáků přes ruko-ukrajinské hranice a zabezpečilo rychlé snížení napětí. Po uzavření příměří v Minsku 5. září 2014 Evropská unie očekávala, že Rusko plně přispěje k uskutečnění požadavků. Mezi ně patří umožnit mezinárodním expertům dohlížet na dodržování příměří na rusko-ukrajinské hranici, a také provedení voleb v souladu s normami ukrajinské legislativy.

Sankce slouží jako prostředek znásobení síly diplomatů bez použití násilí. Cílem je vrátit se k tomu, aby se dodržovala dohodnutá pravidla. Sankce přitom byly zavedeny takovým způsobem, aby se s výjimkou určitých osob, přímo nedotýkaly obyvatel Ruské federace. Zákaz dovozu mnohých potravin, jako je mléko, maso, obilniny, byl zaveden samotnou ruskou vládou.⁶¹

⁶¹ Originální text je uveden v příloze č. 3

3.3.2 DŮSLEDKY KRIZE

Článek 1:

Ekonomická krize v Rusku v roce 2014 a 2015: příčiny a následky

Již pro nikoho není tajemstvím, že ruská ekonomika v letech 2014 – 2015 bude v krizovém stavu, který se možná prodlouží i o něco déle, než se nyní očekává. Příčin ekonomické krize v Rusku je mnoho, jako i budoucích následků, ale abychom pochopili jak se chovat v krizovém období, je nutné vyznat se v tom, co přivedlo ekonomiku země do takového stavu a je-li nutné obávat se zhoršení stavu.

Konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou jako příčina krize

Na počátku roku 2014 mnozí ekonomové, domácí i zahraniční, předpovídali Rusku vstup do nové podoby ekonomické krize, která započala ještě v roce 2008. Tyto prognózy se vyplnily, ale příčinou se ve větší míře stala ekonomická krize probíhající uvnitř země a účast Ruska v konfliktu na Ukrajině.

Konflikt mezi oběma zeměmi, který začal už v roce 2013 na náměstí Nezávislosti, kde část obyvatel Ukrajiny vystoupila proti vládě prezidenta Janukovyče, přerostl ve skutečně krvavou válku. Část obyvatelstva, která se cítila bezprostředně ohrožená tím, co se stalo, souhlasila se zapojením se nejbližšího historického souseda Ukrajiny - Ruska do daného konfliktu.

Vláda Ruské federace se snažila nevměšovat do událostí na Ukrajině, avšak do jara konflikt uvnitř země dosáhl takové úrovně, že jedna z částí Ukrajiny – Krym – vyjádřila přání vystoupit z republiky a provedla referendum. Výsledky tohoto referenda se staly veřejným prohlášením vůle obyvatel poloostrova oddělit se od Ukrajiny a stát se součástí vyrovnanějšího souseda. Ukrajina spolu s velkou částí světové veřejnosti posoudila krok obyvatel Krymu a Ruska, které souhlasilo přijetím poloostrova do federace, jako agresivní vůči Kyjevu. Tímto započal otevřený konflikt Ruska a Ukrajiny v roce 2014. Pro Rusko se přijetí Krymu do federace stalo přelomovou událostí, která proti němu postavila většinu vlivných zemí světa a se stala katalyzátorem v rozvoji ekonomické krize v zemi, jejíž proces nyní pozorujeme.

Ekonomické sankce Západu vůči Rusku

Jak již bylo řečeno, krok Ruska, který se jemu samotnému z počátku jevil jako pokus zachránit od válečné hrozby část obyvatel bratrské země, byl posouzen jako agresivní nejen politickou elitou Ukrajiny, ale i mnohými zeměmi Západu, se kterými vážou Rusko partnerské vztahy.

V důsledku toho, zavedly USA, Kanada, Evropa i Austrálie řadu politických a ekonomických sankcí proti Rusku:

- Části ruských občanů byl zakázán vjezd a pobyt na území USA a zemí Evropy.
- Aktiva velkých těžařských společností byla zamražena a spolupráce s nimi byla zastavena.
- Byl zakázán dovoz zbraní a dalších produktů, které by bylo možné použít ve vojensko-průmyslových komplexech, z těchto zemí do Ruska, a také byla přerušena vojenská spolupráce s Ruskem.
- Části evropských společností bylo doporučeno přerušit financování investičních projektů realizovaných na území Ruska.
- Rusko bylo vyloučeno z G8 a Rady Evropy.

Ve velké míře tyto sankce bezprostředně poškodily společnosti zemí, které sankce udělily, avšak i ruské společnosti pracující se zahraničními partnery byly zasaženy. Ve většině případů se jednalo o těžební společnosti a vojensko-průmyslové společnosti.

Následky ekonomických sankcí pro Rusko

Jak je vidět vliv sankcí na Rusko se v první řadě odráží na rozpočtu země a jednotlivých ruských společností. Na obyčejného spotřebitele tato opatření působí nepřímo prostřednictvím budoucí realizace sociálně-ekonomických programů státu.⁶²

⁶² Originální text je uveden v příloze č. 4

Článek 2:

Příčiny poklesu kurzu ruského rublu ve vztahu k dolaru v roce 2014

Ukrajinská krize a zavedení sankcí ze strany Západu se stejně jako opatření, kterými Rusko odpovědělo Spojeným státům americkým a Evropě, se nemohly neprojevit na stavu národní měny. Kurz měnové jednotky je mnohostranný jev, který zohledňuje hned několik faktorů majících jak domácí, tak i mezinárodní charakter, např.: důvěra zahraničních agentů, stabilita ekonomiky uvnitř země, opatření Centrální banky na podporu kurzu a další.

Na základě těchto faktorů se pro ruskou měnu situace vyvinula následujícím způsobem:

- Sankce Západu a negativní postoj části vlivných států světa k Rusku, podřívají důvěru v rublu
- Absence investic ze strany jiných zemí snižuje výrobní kapacity podniků naší země a ve výsledku přivádí ekonomiku do stadia stagnace
- Závislost na surovinách udělala z rublu měnu závislou na zdrojích a v situaci, kdy uhlovodíky na světovém trhu zlevňují, kurz rublu klesá vzápětí za cenou ropných produktů.
- Nedůvěra obyvatel Ruska k národní měně a zvýšení inflačních očekávání dělají z rublu málo ceněnou měnu na domácím trhu.
- Politika Centrální banky, která zanechala rubl bez podpory, způsobila jeho závislost na výkyvech na měnových burzách.

Jak je nyní vidět, tyto faktory nenahrávají rublu, a ten jejich působením pokračuje ve strmém pádu, ačkoliv nyní trošku pomalejším tempem.⁶³

Článek 3:

Ukrajinská krize může vyvolat válku mezi USA a Ruskem, tvrdí američtí experti.

Je možné, že se Spojené státy a Rusko dostávají na cestu vedoucí k hlubší konfrontaci a dokonce k válce, upozorňují dva američtí experti na národní bezpečnost.

⁶³ Originální text je uveden v příloze č. 5

Jedná se o ředitele Belfer centra pro vědu a mezinárodních vztahů na Harvardské univerzitě Grahama Allisona a o předsedu Centra národních zájmů Dmitrie Simese. V průběhu setkání, které se konalo minulý úterý ve Washingtonu, experti uvedli, že aniž by oba představitelé měli zájem vyostřovat své spory v otázkách jako je ukrajinská krize, mohou špatná rozhodnutí a protikladné cíle vést ke konfliktu.“ S jistotou tvrdí, že nechtějí konfrontaci a snaží se dosáhnout svého cíle bez války. Žádná ze stran však neprojevuje snahu dělat kompromisy v základních otázkách. Každý je přesvědčen o své pravdě.“, řekl Simes.

Je pravda, že se experti spoléhají na to, že je možné situaci řešit diplomatickou cestou. „Nepředpovídáme začátek 3. světové války.“, tvrdí. Nicméně řečeno slovy Simese: “ v rusko-amerických vztazích nyní není doba, kdy by bylo možné projevit zbytečnou zdvořilost.“

Allison, který za Clintona, jako náměstek ministra obrany, odpovídal za koordinaci politiky Pentagonu ve vztahu k Rusku, je přesvědčen, že konkurenční převaha Ruska nad USA a jejich evropskými spojenci jsou především vojenského charakteru. Podle jeho slov ho samotní Rusové přesvědčovali o tom, že Evropané „ani za nic“ nebudou válčit, a že USA jsou vyčerpané válkami, které trvají víc než deset let. Přitom je potřeba brát v úvahu, že možné aktivity Ruska v pobaltských zemích, které jsou členy NATO, by pro Washington znamenaly značné problémy. Pokud bychom se zajímali o názor prostého Američana na vyslání amerických vojsk do války s Ruskem kvůli Estonsku, většina z nich by nejspíš vzala do ruky iPhone, aby našla, co že to Estonsko vlastně je.

Velvyslanec Ruska v USA Sergej Kysljak, který byl na setkání v USA přítomen, zkritizoval Simesonův a Allisonův popis situace a přitom uvedl, že je zvláštní slyšet rozhovory o aktivitách Ruska v Pobaltí. Podle Moskvy je od začátku ukrajinské krize možné pozorovat zesílení přítomnosti sil NATO kolem ruských hranic, včetně letadel v pobaltských zemích a vojenských lodí v Černém moři. Kysljak také nesouhlasil s názorem na izolaci Ruska a řekl, že bez přítomnosti Ruska, bude mít „sedmička“ menší váhu. Kromě toho uvedl, že ruská ekonomika není rozvrácena a podle mnohých ukazatelů je na tom lépe než německá.

V reakci na poznámky Kysljaka Simes a Allison ukázali, jak vážný problém může vyvolat rozdíl v chápání určité skutečnosti. Allison připomenul „dilema bezpečnosti“, kdy jedna ze stran přijímá opatření, která považuje za obranné a druhá strana naopak

za nebezpečná. „To, co jedna strana vidí jako balancování na hranici války, druhá strana považuje za minimální reakci na danou situaci. “, vyjasnil Simes.

Analogický pohled na věc vyjádřil F. Stephen Larrabee, který za vlády Cartera zastával funkci odborníka na SSSR v Radě národní bezpečnosti. Jak řekl, pokud se zeptáte amerických činitelů na manévry v Pobaltí, odpoví, že reagují na aktivity Ruska. “Obě strany považují své kroky za spravedlivé a směřující na obranu“, řekl a upozornil na nebezpečí vzniku „spirály“ konfrontací.

Simes a Allison také upozornili na fakt, že co se týče potenciálního americko-ruského konfliktu, není možné ignorovat jaderný aspekt.

Jak řekl dále Simes, je možné, že Obama a Putin jsou upřímně přesvědčeni, že světu nic nehrozí. Avšak mohou se mýlit.⁶⁴

Článek 4:

Připojení Krymu k Rusku (2014) – připojení velké části Krymského poloostrova, který byl po rozpadu SSSR součástí nezávislé Ukrajiny a do roku 2014 jí byl kontrolován, do soustavy Ruské federace a vytvoření dvou nových subjektů federace – Republiky Krym a federálního města Sevastopolu.

Této události bezprostředně předcházely mnoho měsíců trvající proti protiprezidentské a protivládní akce na Ukrajině (Euromajdan), které byly završeny v únoru roku 2014 odvoláním Viktora Janukovyče z pozice prezidenta země. První akce opozice, která se dostala k moci, vyvolaly na Krymu protesty místních převážně ruský hovořících obyvatel, čemuž napomohla aktivizace činnosti ruských společenských organizací (organizace Ruské společenství Krymu a politická strana Jednotné Rusko), které přistoupily k mobilizaci svých stoupenců ještě v polovině ledna 2014 v souvislosti s vyostřením povstání v Kyjevě a dalším obsazováním administrativních budov v řadě regionů Ukrajiny.

23. - 24. února pod tlakem proruských aktivistů došlo k výměně orgánů výkonné moci Sevastopolu a 27. února poté, co brzy ráno byly budovy orgánů Autonomní republiky Krym (dále jen AR Krym) podmaněny a blokovány několika skupinami ozbrojených lidí,

⁶⁴ Originální text je uveden v příloze č. 6

poslanci Nejvyšší rady AR Krym, kteří se shromáždili v budově parlamentu, odvolali vládu Antolija Mogiljeva a rozhodli o provedení referenda (25. května) o rozšíření autonomie poloostrova v rámci Ukrajiny. V čele nové vlády Krymu stanul lídr strany Jednotné Rusko Sergej Aksjonov, který oznámil, že jeho vláda neuznává nové vedení Ukrajiny a obrátil se na vládu Ruska o pomoc při zabezpečení klidu a míru na území Autonomní republiky Krym.

1. března Rada federace RF vyhověla žádosti prezidenta Vladimira Putina o povolení k využití ruských vojsk na území Ukrajiny. Skupiny dobrovolníků a vojáků, jejichž velení se odmítlo podrobit vládě Krymu, blokovaly všechny objekty a vojenské útvary ozbrojených sil Ukrajiny na území poloostrova.

6. března byla otázka referenda změněna. Byla obejitá ukrajinská ústava, a předmětem hlasování se stala otázka o připojení Krymu k Rusku. 11. března Nejvyšší rada AR Krym a Sevastopolská městská rada přijaly Deklaraci nezávislosti. 16. března bylo provedeno referendum o statutu Krymu, na základě jehož výsledků byla jednostranně vyhlášena nezávislá Republika Krym, která podepsala s Ruskem dohodu a připojení k Rusku.

Zvláštní postoj zaujalo krymsko-tatarské národní sdružení Majlis, usilující o roli orgánu zastupujícího krymské Tatary. 21-23 února organizovalo masové akce na podporu nové ukrajinské vlády. 26. února se pokusilo zorganizovat obsazení budovy krymského parlamentu a překazit práci poslanců; a 15. března sdělilo, že neuznává referendum „provedené s cílem změnit teritoriální příslušnost Krymu“, jako legitimní a odpovídající mezinárodnímu právu a Ústavě Ukrajiny. Majlis uvedl, že kategoricky odmítá jakékoliv snahy plánovat budoucnost Krymu aniž by byla zohledněna vůle krymsko-tatarského národa jako původního obyvatelstva Krymu, a že pouze krymští Tataři mají právo rozhodnout o tom, v jakém státě chtějí žít. Podle přesvědčení Majlisu „musí obnovení práv krymsko-tatarského národa a právo na jejich sebeurčení v jejich historické vlasti probíhat v rámci suverénní a nezávislé Ukrajiny.

Většina členských států OSN neuznává krymské referendum a z něho vyplývající nový status Autonomní republiky Krym a města Sevastopolu. Ukrajina a západní země (Velká sedmička, členové NATO, členové EU) posoudily činnost Ruska jako agresi, okupaci a anexi části ukrajinského území a jako porušení teritoriální celistvosti Ukrajiny. Západ odmítl ruské akce, což bylo příčinou přerušování spolupráce s Ruskem a jednou z příčin zavedení západních sankcí proti Rusku. Pokud jde o Rusko, to považuje připojení

Krymu za realizaci práva na sebeurčení obyvatel Krymu, které se tak postavilo proti násilné změně vlády v zemi.⁶⁵

Článek 5:

Byla podána stížnost k Ústavnímu soudu proti připojení Krymu k Rusku

Podle názoru navrhovatelů porušuje příslušný zákon princip mezinárodního práva.

U Ústavního soudu byla podána stížnost proti připojení Krymu a Sevastopolu k Rusku. Stížnost podali Michail Anšakov, ředitel Společnosti pro ochranu práv spotřebitelů, která publikovala skandální příručku o cestování na Krym, a jeho společníci Valerij Otvavných a Konstantin Seleznev. Navrhovatelé požadují prověřit, za odpovídá ústavnímu zákonu federální ústavní zákon z 21. března 2014 „O přijetí Krymu do Ruské federace a vytvoření nových subjektů Ruské federace – republiky Krym a města federálního významu Sevastopolu“.

Nezákonnost předání Krymu Ukrajině bude potvrzena na legislativní úrovni.

Skutečně došlo k porušení Ústavy, tím, že byly přijaty dva subjekty cestou, která neodpovídá Ústavě, řekl ruským novinám Vedomosti Anšakov. Důsledkem toho je narušení kontinuity, to znamená neporušitelnosti ústavního pořádku. „Po zavedení těchto dodatků, máme v podstatě nový ústavní pořádek. Není možné zabezpečit jeho stabilní existenci a kromě toho zpochybňuje mezinárodní státní závazky a legitimitu tohoto nového ústavního řádu, protože podle platných ústavních smluv, které Rusko nezrušilo, je statut Krymu určen jako území Ukrajiny.“ říká Anšakov. Podle jeho slov mohou rozpory v ústavním řádu způsobit porušování práv občanů, protože není jasné, jak si zákon vykládat. Konkrétně, navrhovatelé nemohli zaregistrovat mezinárodní společenské hnutí „Svaz na podporu rusko-ukrajinského přátelství s pobočkou na Krymu, což se stalo formálním důvodem, proč se obrátili na Ústavní soud. „ My s tím nesouhlasíme, jelikož považujeme normy mezinárodního práva za prioritní“, zdůraznil Anšakov.

Ústavní soud již projednával otázku ústavnosti připojení Krymu a 19. března uznal dohodu, podepsanou den předtím v Moskvě a odpovídající Ústavnímu zákonu Ruska. Poté byl ve Státní dumě předložen ústavní zákon o vytvoření nových subjektů RF.

⁶⁵ Originální text je uveden v příloze č. 7

Minulý týden Společnost pro ochranu práv spotřebitelů, publikovala příručku pro turisty, kteří se chystají na Krym, ve které je doporučeno získat povolení na návštěvu poloostrova od ukrajinských pohraničnicků. Anšakov tedy vysvětlil, že podle norem mezinárodního práva je Krym a Sevastopol „okupovaným územím“. Prezident Vladimir Putin označil příručku jako „službu zájmům cizích zemí“.⁶⁶

Článek 6:

EU prodloužila trvání sankcí proti Rusku

Omezení budou platit ještě půl roku

Evropská unie oficiálně prodloužila trvání ekonomických sankcí proti Rusku do 31. července 2016. „21. prosince se Rada EU rozhodla prodloužit trvání ekonomických sankcí proti Rusku do 31. července 2016,“ píše se ve zprávě Rady EU. Poněvadž minská dohoda do 31. prosince nebude plně realizována, sankce budou prodlouženy a Rada EU bude pokračovat ve sledování realizace dohody.

Dnes bylo prodloužení sankcí v Bruselu potvrzeno písemně a zítra 22. prosince bude dokument publikován v oficiálním časopise EU.

„Je zřejmé, že v chování EU chybí logika, jelikož se snaží potrestat Rusko za něco, co nemůže ovlivnit, a za co může sama. Situace se změní, pokud představitelé Evropské unie budou určitým způsobem spolupracovat s Kyjevem a budou ho nabádat k uskutečnění souboru minských opatření schválených v rezoluci 2202 Rady bezpečnosti OSN,“ je uvedeno v poznámce informačního úřadu MZV Ruska.

Prodloužení sankcí vůči Rusku vstoupí v platnost 22. prosince. Rada EU potvrdí písemně prodloužení sankčního režimu v pondělí.

Na počátku prosince se Itálii podařilo iniciovat projednání o prodloužení sankcí proti Rusku místo automatického prolongace. 15. prosince se předseda EU Donald Tusk obrátil na výbor zemí EU s návrhem posoudit 18. prosince prodloužení trvání sankcí vůči Rusku o další půl rok. Tuto iniciativu podpořili kancléřka Spolkové republiky

⁶⁶ Originální text je uveden v příloze č. 8

Německo Angela Merkelová a předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker a ve výsledku prodloužení sankcí schválili všichni členové Rady EU.

EU slibuje zrušení sankcí proti Rusku, až Ukrajina, Rusko a Donbas splní minské dohody. Kromě toho musí být také zabezpečena teritoriální celistvost Ukrajiny a nedotknutelnost jejích hranic. První balíček sankcí vůči Rusku zavedla EU 1. srpna roku 2014.

Mezi sankce EU proti obyvatelům Ruska, kteří jsou součástí sankčního seznamu, patří zákaz cestování do EU a také zmrazení všech prostředků a aktiv, které jim patří, nebo které jsou jimi kontrolovány. Evropská rada zakázala osobám z EU kupovat a obchodovat s novými akciemi a obligacemi firem, které jsou zahrnuty v sankčním seznamu (je to například Sberbank, Gazprombank apod.) a také poskytovat jim úvěry. Nejdříve se omezení týkalo půjček od 90 dní, poté byla doba snížena na 30 dní.

EU také zakázala evropským společnostem pomáhat Rusům při zpracování a těžbě ropy v moři, v Arktidě a na břidlicových nalezištích.⁶⁷

3.3.3 RUSKO-UKRAJINSKÉ VZTAHY PO KRIZI

Článek 1:

Rusko a Ukrajina definitivně přerušily vztahy

„Značnou část postsovětské historie byly Rusko a Ukrajina jako siamská dvojčata, ale poslední dva roky se v názorech na politiku a ekonomiku rozcházejí. Možná tato situace skončí v roce 2016, ačkoliv jak Rusko, tak Ukrajinu čeká těžká doba. Pro slabší z nich Ukrajinu jsou vyhlídky v určitém smyslu lepší,“ říká komentátor Blomberg View Leonid Beršinskij.

Od té doby co Ukrajina v roce 1991 vyhlásila nezávislost, snažila se vytvořit svoji vlastní identitu, odlišnou od Ruska. Druhý prezident Ukrajiny Leonid Kučma v roce 2003 dokonce publikoval knihu s názvem „Ukrajina není Rusko“. V praxi však Ukrajina stále pokračovala v následování velkého souseda. „Když jsem se v roce 2011 přestěhoval z Moskvy do Kyjeva, nepocítil jsem žádné nepohodlí,“ poznamenal Beršinskij.

⁶⁷ Originální text je uveden v příloze č. 9

Co se týče ekonomiky, zůstala ale Ukrajina ruskou kolonií, jak říká autor a uvádí statistické výpočty.

Ruští vládcí si na to zvykli. V tomto roce dokonce Vladimir Putin řekl, že „Ukrajinci a Rusové jsou jeden národ“. To už není pravda. Za poslední dva roky, po ukrajinské „revoluci za důstojnost“, ruské anexi Krymu a podpoře povstání na východě Ukrajiny došlo k nejvážnějšímu rozkolu mezi sousedními zeměmi od doby druhé světové války, píše Beršinskij.

Novinář uvádí, že došlo ke snížení vzájemného obchodování. Za prvních deset měsíců tohoto roku export ukrajinského zboží do Ruska činil 44 % ve srovnání s rokem 2014 a import ruského plynu silně klesl.

Ukrajinské společnosti se snažily pokračovat s prodejem svého zboží v Rusku vyžívající svobodnou ekonomickou zónu na Krymu, kterou obě země zachovaly jako možnost přístupu k levným ukrajinským potravinám. „Na podzim roku 2015 se však krymští Tataři a pravicoví ukrajinští aktivisté uzavřeli tuto cestu a Kyjev se rozhodl do toho nijak nezasahovat, uvádí se v článku.

„Následující rok budou poslední zbytky vzájemné závislosti Ukrajiny a Ruska zničeny kvůli rozhodnutí Moskvy o zrušení zóny svobodného obchodu s Kyjevem jako odpověď na zrušení obchodních překážek mezi Ukrajinou a Evropskou unií. Rusko a Ukrajina se stále prou kvůli zabranému území, regionům ovládaným povstalci a kvůli dluhu ve výši 3 miliardy, který Ukrajina nedávno odmítla Rusku zaplatit. Tyto zuřivé konflikty jsou následkem procesu zásadnějšího, než je rozdělení,“ usuzuje autor.

Ve srovnání s rokem 2013 ztratila Ukrajina v důsledku anexe Krymu okolo 3 milionů obyvatel. Průmyslová výroba se snížila o 20 %. To je samozřejmě katastrofa pro zemi, která i tak byla chudá, píše Beršinskij. Je ale jeden příklad, na základě kterého je možné uvěřit, že prudký pokles na Ukrajině už dosáhl dna: Rusko už nemá chuť dále vojensky operovat na Ukrajině. A nejnovější ekonomické ukazatele každý měsíc od potvrzují „nepatrný růst“, uvádí se v článku. Ačkoliv tento rok, podle prognózy Blomberg, země zakončí poklesem o 10,7 %, ekonomové však v dalším roce očekávají růst o 1,4 %.

Zatímco pro Rusko je předpovězeno snížení o 0,2 %. Rusko ještě nedosáhlo dna ekonomické krize a vláda neví, jak nasměřovat ekonomiku v souvislosti se snížením cen surovin, uvádí Beršinskij.

I přesto, že Rusko v roce 2016 zůstane bohatší a silnější zemí, než je Ukrajina, bude Ukrajina „stoupat“, dokonce i když se jí nepodaří udělat něco s korupcí a nekompetentní státní správou, říká autor. Pořád má podporu Mezinárodního měnového fondu a bezvívový režim s EU zabezpečí tak nezbytnou morální podporu.

„ Rusko se však dostalo i z horších krizí. A Ukrajina sotva něco vyhraje – její politické a ekonomické struktury jsou příliš prohnílé, aby mohly být napraveny. Ukrajinci mají pro rok 2016 lepší perspektivu než Rusové,“ uzavírá Beršinskij.⁶⁸

Článek 2:

Rusko-ukrajinské vztahy dosáhly dna – uvádí průzkum mezi obyvateli Ruska

Více než jedna čtvrtina respondentů (29 %) označuje vztahy mezi Ruskem a Ukrajinou za nepřátelské.

Podle názoru Rusů dosáhly rusko-ukrajinské vztahy dna. Nikdy to nebylo horší. Ale za účelem jejich zlepšení by Rusko nemělo odmítat podporu separatistů, tvrdí respondenti. Svědčí o tom údaje ruského Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM), které byly na webových stránkách organizace publikovány v úterý.

V září tohoto roku index rusko-ukrajinských vztahů spadl na historické minimum (-51 b.), což značně převýšilo do té doby nejhorší výsledek v lednu 2010 (-29 b.). Nejlepší byl naopak v červnu roku 1999 (26 b.).

Podle posledních údajů si více než třetina dotázaných myslí, že mezi Ruskem a Ukrajinou panuje napětí a více než čtvrtina dotázaných (29 %) považuje vztahy za nepřátelské. Tento podíl více než třikrát převyšuje ukazatel z března roku 2014 (8%). Za přátelské označuje vztahy pouze 4 % respondentů (z 9-10 % v roce 2014), za dobré označuje vztahy pouze 2% dotázaných (ze 7 % v březnu roku 2014).

Přitom za poslední měsíc zesílení napětí ve vztazích těchto zemí pozoruje 44 % lidí (mezi obyvateli Moskvy a Petrohradu 50 %). Pro srovnání, v červnu roku 2014 o tom hovořilo 65 % lidí. Za neměnné považuje vztahy 42 % lidí a o normalizaci vztahů hovořilo okolo 5 % účastníků průzkumu.

⁶⁸ Originální text je uveden v příloze č. 10

Většina Rusů se domnívá, že by ruská vláda neměla měnit svá rozhodnutí kvůli zlepšení vztahů s Ukrajinou a Západem. Dokonce 58 % lidí si myslí, že by Moskva neměla přestat podporovat separatisty v Donbase.

Tuto pozici zastávají nejčastěji starší lidé (64 % je jich starších 60 let), obyvatelé Moskvy a Petrohradu (66 %), materiálně zabezpečené lidé (66 %), lidé ve věku od 18 do 24 let (45 %), obyvatelé venkova (53 %) a respondenti s nízkým příjmem (46 %). Opačný názor zastává pouze 11% dotázaných a 15% si myslí, že pro Rusko není nutné zlepšovat podobné vztahy.

Připomeňme, že podle výsledků průzkumu Centra Razumkova si velká většina Ukrajinců (71,1 %) myslí, že Rusko je agresivní stát a že je odpovědné za konflikt v Donbase.

Index rusko-ukrajinských vztahů je vytvořen na základě otázky: „Jak byste nyní hodnotili vztahy mezi Ruskem a Ukrajinou?“ a ukazuje stav vztahů mezi Ruskem a Ukrajinou. Čím vyšší index je, tím lepší jsou vztahy mezi zeměmi. Index ukazuje rozdíl mezi kladnými a zápornými odpověďmi, měří se v bodech a může se pohybovat v rozmezí od -100 až po 100 bodů.⁶⁹

Článek 3:

Kyjev a Evropská unie

„Evropská unie chce nejen zabezpečit nové výhody pro Ukrajinu zavedením zóny svobodného obchodu, ale také zesílit konkurenceschopnost země, a také zvýšit zaměstnanost obyvatel. Myslím si, že dnes můžeme stvrdit podpisem proevropskou volbu Ukrajiny, stanovit si společné dlouhodobé cíle a přiblížit Ukrajinu k Evropě již v konkrétních krocích, z pohledu obyvatel, ekonomiky, obchodu a také mezinárodních vztahů,“ řekl José Manuel Barroso, předseda Evropské komise.

„My, USA, jsme pro, aby se Ukrajina integrovala do Evropy. Těsnější vztahy Ukrajiny a Evropské unie budou výhodnější jak pro Ukrajinu, tak pro Evropu a pro celý svět. Asociační smlouva a vytvoření svobodné zóny obchodu budou znamenat

⁶⁹ Originální text je uveden v příloze č. 11

modernizaci v obchodních vztazích mezi Ukrajinou a světovým trhem,“ řekla Hillary Clinton, bývalá ministryně zahraničních věcí USA.

Kyjev před volbou

Plusy a mínusy evropské asociace

Ruská vláda nejednou vyjádřila znepokojení v souvislosti s plány Kyjeva na podepsání Asociační smlouvy s EU. Obavy Moskvy se týkaly především otázek liberalizace celních poplatků mezi Ukrajinou a EU, veterinárních předpisů a předpisů týkajících se rostlin a energetiky.

Jde o to, že podle Asociační smlouvy se Kyjev a Brusel dohodly na zrušení dovozních cel na většinu zboží, zatímco mezi Ruskem a EU platí celní překážky. V Moskvě nevyloučili, že evropské zboží se přes Ukrajinu bude moct dostat bez kontroly na území Ruska a jeho partnerů v Celním svazu, kteří tvoří zónu svobodného obchodu v rámci OSN.

Prezident RF Vladimir Putin uvedl, že integrace Ukrajiny do Evropské unie může donutit Moskvu přemýšlet o obranných krocích.

„Ukrajina se zavazuje k doplňujícím povinnostem ohledně snížení celní ochrany, celních překážek,“ řekl. „Během určité doby, ale na některé zboží hned, zruší dovozní cla – to zaprvé. Zadruhé zavede evropské standardy regulování a technického regulování. Když se zruší cla, objeví se zboží zahraniční výroby na ukrajinském trhu. A kde budou prodávat své zboží místní podniky? Máme obavu z toho, že se budou tlačit na náš trh, na trh Celního svazu, na trh Ruska, Kazachstánu a Běloruska. Takto jsme se ale nedohodli. Bude to vyvolávat problémy pro naši ekonomiku,“ uvedl Putin.

Kromě toho, když ruské úřady komentovaly perspektivy asociace Ukrajiny a EU, uvedly, že tento krok automaticky uzavře Kyjevu vstup do Celního svazu. „Nijak mě nepřivádí do rozpaků evropská integrace Ukrajiny. Konec konců je to suverénní stát a musí si vybrat, kam se bude integrovat. Jediné co mohu říct naprosto přesně je, že pokud si Ukrajina vybere evropský směr, tak pro ni bude těžší najít nějaké uplatnění v rámci Jednotného ekonomického prostoru a Celního svazu, ve kterém je Rusko, Kazachstán a Bělorusko, protože jde o jiné integrační sdružení. To musí chápat všichni,

i moji ukrajinští přátelé a kolegové. Není možné sedět na dvou židlích, ale je potřeba si vybrat,“ uvedl Dmitrij Medveděv, premiér RF, bývalý prezident RF.

Nehledě na rozpory spojené s vytvořením svobodné zóny obchodu mezi Kyjevem a Bruselem, ruská vláda vždy zdůrazňovala, že rozhodnutí o integraci s EU je suverénní právo ukrajinského národa.

„Nejsme pro ani proti asociaci Ukrajiny a EU. Není to naše věc. Je to suverénní právo ukrajinského národa, ukrajinského prezidenta, parlamentu a vlády,“ uvedl Vladimir Putin.

Co bude stát Kyjev asociace s EU

Mnozí ruští a ukrajinští odborníci, kteří komentovali vzniklou situaci, uvedli, že Asociační smlouva s EU může Ukrajinu dovést k vážným problémům v celé řadě oblastí. Analytici vyjádřili obavy z toho, že se ukrajinská produkce po podpisu Asociační smlouvy s EU může stát nekonkurenceschopnou, poněvadž v takovém případě bude objem exportu ukrajinského zboží do zemí Celního svazu omezen.

Ministryně pro integraci a makroekonomii Euroasijské ekonomické komise Taťána Valová uvedla, že se ukrajinští výrobci nebudou schopni rychle přeorientovat na nové standardy a na národní trh se dostanou evropští výrobci místo ukrajinských. Zdůraznila také, že odmítnutí integrace s celní unií (kvůli integraci s EU) silně zasáhne technologická odvětví na Ukrajině.

Poradce prezidenta RF Sergej Glazjev předpověděl, že ztráty Ukrajiny, způsobené odmítnutím euroasijské integrace budou činit v roce 2030 250-300 miliard dolarů. Kromě toho, podle jeho názoru, přizpůsobení ekonomiky k platným evropským normám ohledně technického regulování a fytokontroly budou vyžadovat od země investice v rozmezí od 120 až do 200 miliard dolarů.

Jak uvedl Glazjev, oficiální strategie Kyjeva, která je zacílena na integraci s EU, má „čistě politický charakter a odporuje všem ekonomickým kritériím“. „Politickým smyslem kampaně je tedy izolace od Ruska, to neskrývá ani Washington ani Brusel,“ uvedl.

Člen parlamentní frakce vládnoucí Strany regionů Vladimir Olejnik v listopadu roku 2013 řekl, že „pro Ukrajinu je dnes hlavním problémem hledání cest, jak kompenzovat její ztráty spojené s otevřením trhu pro zboží z EU a možnými opatřeními ze strany Ruska“. Upozornil na to, že vytvoření svobodné zóny obchodu způsobí podstatné snížení příjmů ukrajinského rozpočtu kvůli zrušení celních poplatků na evropské zboží. „Tyto ztráty nebude moct kompenzovat předpokládaný růst exportu ukrajinského zboží do zemí EU,“ řekl poslanec a poukázal také na následky dalšího rozkolísání obchodních a ekonomických vztahů s Ruskem.⁷⁰

Článek 4:

Rusko-ukrajinské vztahy v zrcadle veřejného mínění

Průzkum byl proveden ve dnech 22. – 25. května 2015 po celém Rusku ve městech i na venkově mezi 1600 lidmi ve věku od 18 let ve 134 osadách 46 regionů země. Rozdělení odpovědí se uvádí v procentech z celkového počtu dotázaných spolu s údaji z předchozích průzkumů. Statistická chyba údajů těchto výzkumů nepřevyšuje 3,4%. Průzkumu veřejného mínění, který odráží postoj obyvatel Ukrajiny, provedl Kyjevský mezinárodní institut sociologie.

Polovina Rusů stále pozorně sleduje ukrajinské události, ale už ne tolik jako v době „krymské kampaně“ a v době aktivní výměny sankcí mezi Západem a Ruskem, kdy události na Ukrajině sledovala více než třetina dotázaných.

Za rok se představy o správnosti připojení Krymu k Rusku, vykládané jako nastolení historické spravedlnosti a ochrany rusky hovořícího obyvatelstva Ukrajiny před „fašisty“ nezměnily. Většina lidí (85 %), jako dříve, podporuje toto rozhodnutí vlády země.

Negativní vztah Rusů k Ukrajině, se po dosažení 60 % hranice, na počátku roku stabilizoval, aniž by se dostal pod uvedený ukazatel. Nemění se ani ukazatelé protiruských vztahů mezi obyvateli Ukrajiny. V květnu roku 2015 56 % Ukrajinců hodnotilo svůj vztah k „sousedovi“ jako špatný. Stojí za to podotknout, že jestli na podzim minulého roku ještě převládal, mezi obyvateli Ukrajiny pozitivní vztah

⁷⁰ Originální text je uveden v příloze č. 12

k Rusku (mezi Rusy negativní vztah k Ukrajině převládal od jara 2014), tak nyní poměr mezi pozitivním a negativním hodnocením je 1:2.

Vnímání role USA oběma zeměmi se značně liší. Jestliže v Rusku 73 % respondentů vnímá USA negativně a myslí si, že daný stát je naladěn vůči Rusku nepřátelsky, tak mezi obyvateli Ukrajiny si to myslí pouze každý pátý člověk. Naopak celkem 54 % Ukrajinců má k Americe příznivý vztah.

V ruském veřejném povědomí je jasně patrný nesoulad, ukazující na rozpor v hodnocení mezi politikou, prováděnou vedením Ukrajiny, a percepcí jejího národa. Jestliže 84 % lidí negativně vnímá současnou ukrajinskou vládu, tak vztah k jejím obyvatelům se za dobu ukrajinské krize podstatně nezměnil. Většina Rusů vnímá Ukrajince kladně.

Jedním z významných důsledků narůstání protiukrajinských nálad v Rusku a protiruských nálad na Ukrajině, je růst počtu izolačních opatření, které považují vztahy mezi státy za pevně dané a normativně ustálené (co se týče hranic, víz apod.). Jestliže od roku 2008 až do počátku roku 2013 bylo pro obě strany žádoucí, aby neexistovaly ve vzájemných vztazích zemí překážky a hranice byly otevřené, tak dnes se představy obyvatel Ruska a Ukrajiny o vztazích mezi zeměmi rozcházejí. První zůstávají zaměřeni na těsnou spolupráci, ne nižší než 50 %, přibližující se k ukazatelům platným v době „plynových válek“ mezi zeměmi. Druzí se stále více distancují od myšlenky otevřenosti vztahů. Za všechny roky výzkumu prováděného Kyjevským mezinárodním institutem sociologie, byl podíl Ukrajinců, kteří sní o vzájemných vztazích s Ruskem bez víz a celnic, vyšší než podíl Rusů. Nicméně nyní je přívrženců „bratrské“ konsolidace na Ukrajině méně než v Rusku. Mezi obyvateli Ukrajiny jsou představy o vztahu Ruska a Ukrajiny, jako představa otevřeného prostoru, nebo tvrdého systému s hranicemi a vízy prakticky ve stejném poměru – 46 % proti 45 %.

Je zajímavé, že ani jedna ze stran nepovažuje sloučení států za reálný (a hlavně žádaný) scénář. Jestliže mezi Rusy o tom sní desetina obyvatel, nehledě na řeči o „bratrském národě“ a ochraně před agresorem, tak mezi obyvateli Ukrajiny tento názor sdílí pouze 2% dotázaných. Pouze v březnu roku 2014 si přála třetina Rusů spojení s Ukrajinou, což je možné objasnit za prvé jako následek euforie z připojení Krymu a za druhé nejasnou pozicí ruské vlády ve vztahu k východním regionům Ukrajiny a k budoucím vojenským opatřením.

Uprostřed roku 2015 se mezi obyvateli ustálil názor na to, že válka mezi Ruskem a Ukrajinou není možná. Pouze u 11 % dotázaných byly zaznamenány obavy z toho, že střety na východě Ukrajiny mohou přerůst ve válku mezi „sousedy“. Avšak nehledě na to, většina nepovažuje tento scénář za pravděpodobný: 48 % ho považuje za málo pravděpodobný, 14 % za zcela vyloučený. Pouze 4 % Rusů ho považují za nevyhnutelný. Celkově představy o válce kolují ve veřejném povědomí spíše na emocionální úrovni – v obavě a strachu, které podněcuje televize (pro většinu lidí je televize základním zdrojem informací o ukrajinských událostech), než na racionálních základech a v reálném očekávání války.

Očekávání války mezi Ruskem a Západem jsou slabá. Kostra vzájemných vztahů se západními zeměmi se ve veřejném povědomí vytváří na základě mýtů (studená válka, oslabení Ruska, bourání tradičních hodnot, nespravedlivá kritika Západu atd.), o nichž obyvatelé čerpají informace především z masových médií a kolektivní paměti. Materiál čerpají ze společensko-kulturní sféry: dokumentární filmy, legislativa atd. Reálnou zkušenost se zeměmi Západu (znalost jazyka, výjezd do zahraničí za studiem nebo odpočinkem atd.) má pouze malá část obyvatel Ruska.⁷¹

⁷¹ Originální text v příloze č. 13.

4 ZÁVĚR

V naší práci jsme se zabývali především analýzou rusko-ukrajinské krize, jejích příčin, důsledků a okolností, a také jsme se zaměřili na samotná média, mediální komunikaci a používání jazykových prostředků.

Naším cílem byl prozkoumat média jako projevy mediální komunikace, abychom zjistili, jaký vliv mají na publikum, jaké jsou zpravodajské hodnoty a jaké v nich probíhají technologické proměny a jaké důsledky tyto proměny přináší. Dalším naším cílem bylo shrnout poznatky o rusko-ukrajinské krizi a především prostřednictvím vlastní analýzy zjistit, jaký pohled na danou problematiku mají ruská a česká média.

Nejdříve jsme se tedy věnovali médiím, mediální produkci, působení médií apod. Vyjasnili jsme také pojmy, jako jsou masová média a publikum a vyložili problematiku vztahu mezi nimi. Veškeré informace jsme shrnuli do jedenácti podkapitol a poznatky jsme aplikovali při vlastní analýze publicistických textů.

V druhé kapitole jsme analyzovali rusko-ukrajinskou krizi od jejího počátku v roce 2013 přes celý průběh v roce 2014. V dané kapitole jsme dále popsali nejzávažnější důsledky krize, jako je anexe Krymu a uvalení sankcí proti Rusku. Těmito dvěma nejzásadnějším momentům jsme věnovali značnou pozornost, a proto jsou v samostatných podkapitolách. Druhou kapitolu jsme rozdělili na šest podkapitol a její poslední část obsahuje obecný pohled ruských a českých médií na rusko-ukrajinskou krizi. Podkapitolu jsme vytvořili na základě vlastních poznatků a vlastní analýzy ruských a českých médií.

Třetí kapitola informuje o publicistickém stylu, jako o stylu sdělovacích prostředků. Shrnutí jsme, jaké jazykové prostředky se v něm používají, jaké funkce publicistický text má a jaká je problematika překladu textů tohoto stylu. Na vlastních překladech, které tvoří poslední část této kapitoly, jsme zhodnotili problematiku jevy při vlastním překladu publicistických textů. Tyto jevy jsme rozdělili do samostatných podkapitol a ke každému z nich jsme uvedli několik příkladů z vlastních překladů.

Na konci třetí kapitoly jsme také stručně zhodnotili vlastní zkušenost s překladem publicistických textů.

Originální texty vlastních překladů jsou uvedeny v přílohách. Tam jsme také umístili souhrnný rusko-český glosář nejpoužívanějších pojmů.

5 РЕЗЮМЕ

Кризис между Россией и Украиной в средствах массовой информации

Настоящая работа состоит из двух основных частей – теоретической и практической. Теоретическая часть посвящена анализу российско-украинского кризиса в 2013 – 2014 годах, его самым важным последствиям и всем событиям, произошедшим в связи с ним, а также анализу чешских и российских средств массовой информации и их освещению данного кризиса. Практическая часть посвящена собственным переводам, а также авторскому анализу взглядов российских и чешских СМИ.

Работа включает в себя три главы, из которых две являются теоретическими и одна практической. Теоретические главы разделены на разделы, которые подчеркивают самые важные события, произошедшие в ходе кризиса, а также уделяется внимание важной информации о СМИ. Практическая часть разделена на три подглавы, включающие не только перевод русских статей, касающихся кризиса, но также основную информацию о публицистическом стиле и языковых средствах, которые в нём употребляются.

Первая глава состоит из одиннадцати частей, и каждая из них посвящена конкретной проблематике средств массовой информации. Данная глава предоставляет основную информацию о том, что из себя представляют средства массовой коммуникации, каковы их функции, влияние на публику, а также употребляемые языковые средства, которые можно найти в текстах публицистического стиля.

Первая глава структурирована следующим образом: первый раздел объясняет значение понятия „средства коммуникации“, перечисляет их основные функции и всё, что можно в них включить. К самым значительным СМИ принадлежат газеты, журналы, фильмы, книги, телевидение и интернет.

Второй раздел первой главы посвящен коммуникации средств массовой информации, каким образом она осуществляется и с какой целью. Также в ней описываются виды этой коммуникации в зависимости от ее целей. Данная подглава содержит в том числе информацию о том, что означает само понятие «коммуникация средств массовой информации».

Третий раздел содержит в себе информацию о том, что такое медийный продукт как основной источник коммуникации средств массовой информации, и что для каждого вида медийного продукта существуют различные требования. В этой части также сообщается о том, что изучение медийных продуктов нам помогает оценивать, какое воздействие оказывает их содержание на человека и общество.

Четвёртая часть первой главы рассматривает взаимоотношения между СМИ и культурой. Здесь определены способы, каким образом культура влияет на коммуникацию средств массовой информации и на медийный продукт. В этой части мы можем узнать, какова роль СМИ в культурной среде и что она также имеет свой политический и экономический характер. Осмысление этой роли помогает понять поведение СМИ и те изменения, которые в данной коммуникации происходят.

Пятый раздел посвящен СМИ. В отличие от классических средств коммуникации, средства массовой информации помогают создавать отношения в обществе и помогают человеку найти своё место в обществе. Далее здесь можно найти информацию о том, какую роль в обществе занимают СМИ. В связи с тем, что они умеют формировать наше понимание того, что является нормой, их главная роль – социализирующая.

Шестой раздел первой главы предоставляет информацию о том, что такое публика, кто входит в публику, а также сообщает о том факте, что изучение публики помогает средствам массовой информации получать обратную связь. Благодаря новым технологиям передачи сообщения, СМИ могут предоставить информацию людям, которые в одно время не находятся на одном пространстве.

Седьмая часть занимается взаимоотношениями между публикой и СМИ. Здесь представлена основная информация о том, каким образом СМИ влияют на публику и какие средства коммуникации они для этого используют. Существуют два подхода к отношениям между участниками коммуникации и СМИ. Согласно первому подходу, участник является пассивным, тогда как согласно второму – активным.

Восьмой раздел первой главы посвящен тому, какое влияние СМИ оказывают на человека и какие языковые средства они для этого употребляют. Также здесь приводится информация о различных видах воздействия. С момента развития

кинематографа и его визуальных эффектов, психологи утверждают, что СМИ могут человеку внушить всё, что хотят.

Девятая часть первой главы рассматривает проблематику репортёрских ценностей, того, какие репортёрские ценности в настоящее время существуют и что на них влияет.

Десятая часть первой главы изучает значения понятий „пропаганда и цензура“ и объясняет, почему эти две темы связаны со СМИ и почему их используют средства массовой информации. Цензура применяется, прежде всего в авторитарных режимах с целью регулировать информацию, которую общество получает, и пропаганда используется с целью достижения общественного контроля.

Последний раздел первой главы изучает процесс глобализации, который происходит в связи со СМИ. Также здесь содержится информация о современных технологических изменениях, которые влияют на способ коммуникации СМИ. В связи с этими технологическими изменениями, СМИ могут оказать влияние на более значительное количество людей, чем раньше.

Вторая глава данной работы посвящена событиям, которые произошли в связи с российско-украинским кризисом. Она разделена на семь частей, и в каждой из них рассматривается отдельная проблематика. Эта глава начинается с перечисления уже произошедших между Россией и Украиной конфликтов в их совместной истории. Данная информация почерпнута из моей бакалаврской работы.

Первый раздел второй главы изучает процесс возникновения кризиса между Россией и Украиной в 2014 году. Все разногласия начались с момента, когда бывший украинский президент Виктор Янукович отказался от подписания договора об ассоциации с ЕС. Много украинских жителей с его решением не согласилось, и поэтому начали возникать массовые протесты против президента и всего правительства. Данная ситуация разделила Украину на две части – западную, которая выступала за присоединение к ЕС, и восточную, которая этого не хотела и выступала против присоединения к ЕС.

Второй раздел второй главы работы посвящен событиям, которые связаны с российской аннексией Крыма. Здесь описано, как ситуация дошла до того, что

большая часть русскоязычных жителей Крыма хотела присоединения полуострова к России. Ситуация обострилась, когда правительство Крыма решило объявить референдум, в котором жители Крыма высказали своё желание присоединиться к России. Спустя некоторое время Россия приняла Крым в состав Федерации, и этот её шаг не был признан всеми европейскими государствами и правительствами вместе с США, обозначившими его нарушением международного права и нарушением суверенитета и целостности Украины.

Следующий третий раздел второй главы рассматривает дальнейшие события, происходившие в международных отношениях прежде всего в связи с аннексией Крыма. Все европейские страны и США осудили Россию за то, что она насильственно забрала территорию другой страны, и некоторые страны даже сравнивали аннексию Крыма с ситуацией во время Второй мировой войны, когда нацистская Германия вторглась в Польшу.

Четвёртая часть второй главы занимается проблематикой санкций, которые наложили европейские страны и США на Россию в связи с аннексией Крыма и нарушением международного права. Сначала санкции касались только отдельных высокопоставленных представителей страны, но потом постоянно добавлялись все новые санкции, которые были прежде всего связаны с поставками газа и добычей и поставкой нефтепродуктов. Сначала Россия на европейские и американские санкции никак не отвечала, но позже реагировала введением запрета на ввоз товаров, прежде всего продуктов питания, из стран ЕС.

Пятый раздел второй главы посвящен тому, как отношения между странами развивались до конца 2014 года и в 2015 году. Прежде всего в нём рассматривается то, каким образом продолжались протесты на востоке Украины и какие последствия они принесли в мировом масштабе. Также в данной части рассматривается задолженность Украины, которая связана с русскими поставками газа на ее территорию.

Шестой раздел рассматривает то, какие последствия для чешской экономики принесёт российско-украинский кризис. В этой части сообщается, что для чешских предприятий существует самая большая угроза только в том, что в случае если европейские производители не смогут поставлять свои продукты в Россию,

то на европейском рынке возникнет перенасыщение товарами, которые будет сложно продать.

Седьмая и последняя часть второй главы является одной из самых важных в работе, поскольку она содержит информацию о том, как чешские и российские СМИ относятся к российско-украинскому кризису и каким образом они данную информацию предоставляют читателям. Эта часть была создана в результате собственного авторского анализа взглядов чешских и российских СМИ. Раздел делится на характеристику взглядов, касающихся проблематики аннексии Крыма, и взглядов на проблематику санкций. Чтобы создать данную часть, автору работы было необходимо составить собственное мнение на все события в связи с изученной информацией о коммуникации СМИ, подвергнуть чешские и российские СМИ собственному анализу.

СМИ, которые были использованы как источники информации для описания событий российско-украинского кризиса, читателям предоставляли только основную информацию без какого-либо намёка, что они на него хотят повлиять. Однако, более подробный анализ выявил статьи совершенно другого рода. В связи с аннексией Крыма некоторые чешские газеты писали, что российский президент В. Путин хочет захватить не только Крым, но также Прибалтику, Финляндию и Белоруссию. Однако прогнозы такого типа основывались только на высказываниях одного конкретного человека. Что касается санкций, то российские и чешские СМИ предоставляли информацию о последствиях, которые введение санкций окажет на одну и другую страну. И, например, президент Чешской Республики М. Земан заявил, что санкции окажут плохое влияние на чешскую экономику и что они излишни, а поэтому он с ними не согласен.

Третья глава данной работы прежде всего посвящена переводу русских статей. Она разделена на три части. В первой рассматривается публицистический стиль, его функции, употребляемые языковые средства и способы выражения. Во второй разбирается проблематика перевода этого стиля. В данной части приводятся также примеры собственных переводов автора дипломной работы. Упомянутые собственные переводы русских статей составляют третью и последнюю часть третьей главы.

Первый раздел третьей главы, как уже было указано, содержит информацию о публицистическом стиле. Необходимо было тщательно рассмотреть прежде всего употребляемые языковые средства, чтобы понять, каким образом должен быть осуществлен перевод статьи и какие средства следует употреблять. Выбор языковых средств также зависит от функции текста, которые в этой части подвергнуты анализу.

Второй раздел третьей главы обращает внимание на проблематику перевода специфических явлений в русских статьях. Данный подзаголовок делится на шесть частей, и в каждой из них разбирается проблематика перевода другого вида. Первый рассматривает перевод слов и словосочетаний с эмоциональной окраской. В качестве примера я привела слово „соратник“ или словосочетание „Украина пойдёт в гору“, которые следовало перевести на чешский более нейтральным образом.

Второй подраздел занимается проблематикой перевода терминов, которых в текстах публицистического стиля очень много, прежде всего в текстах политического или экономического характера. В качестве примеров приводятся, например, словосочетания „свобода слова и собраний“ или „производственная мощность“, которые на чешском имеют точный эквивалент.

Третья часть посвящена переводу устойчивых словосочетаний, которые также в большом количестве представлены в статьях. Например, „сложить с себя полномочия“, или „взять на себя обязательства“, или „предпринимать усилия“. В большинстве случаев русское устойчивое словосочетание имеет больше компонентов, чем его чешский перевод. Это связано с тем, что русский язык более тяготеет к анализиру.

Четвертой темой являются переводческие трансформации, а именно мультивербизация и универбизация, которые являются очень частыми в переводах с русского на чешский и обратно. В качестве примеров приводятся, в частности, русские слова „взаимозависимость“ или „противопоставление“, которые на чешский можно перевести только дву- или многословным наименованием.

Пятая часть рассматривает транслитерацию имен собственных в латиницу. Данная проблема представляла значительные трудности, поскольку необходимо было искать точное написание имени и фамилии, а далее выбрать самый лучший

вариант перевода и транслитерации. Это касается прежде всего перевода русских фамилий женского и мужского рода.

Последняя часть обращает внимание на перевод сокращений. В текстах переведённых статей было очень много сокращений, из-за того, что они имели политический и экономический характер. Что касается общеизвестных сокращений, как например „ООН“ или „ЕС“, с их переводом проблем не возникло. Однако в текстах встречались также незнакомые сокращения, как, например, „СБСЕ“, значение и транслитерация которых требовали поиска.

Третий раздел третьей главы обращает внимание на собственные переводы, которые тематически касаются русско-украинского кризиса. Все переводы были разделены на три главные темы – это начало кризиса, его последствия и российско-украинские отношения после кризиса. Первая тема содержит три статьи, вторая шесть статей и третья тема включает в себе пять статей. Содержание переведённых статей было использовано для анализа взглядов российских СМИ на конкретные важные события российско-украинского кризиса.

Первая часть третьего раздела третьей главы начинается со статьи высказывания китайского посла о том, что для урегулирования российско-украинского кризиса необходимо создать некий коллегиальный орган на международном уровне. Также здесь приводится статья, в которой обсуждается, является ли российско-украинский кризис только началом нового конфликта Востока с Западом. Последняя статья данной части предоставляет двенадцать вопросов, касающихся кризиса, и ответы на них.

Вторая часть третьего раздела содержит шесть статей. Первая статья касается причин и последствий кризиса, она даёт общий взгляд на эту проблематику. Вторая статья уделяет внимание причинам падения курса российского рубля, как одному из последствий введения санкций против России. Третья статья полемизирует с тем, может ли русско-украинский кризис спровоцировать войну между США и Россией. Четвёртая статья уже касается присоединения Крыма к России и предоставляет общий взгляд на все с тем связанные события. Пятая статья касается иска по поводу присоединения Крыма к России, которые подали некие лица, несогласные с тем, что случилось. Статья говорит об аннексии Крыма как о серьёзном нарушении международных отношений и прав. Последняя статья

данной части занимается санкциями и прежде всего тем, что ЕС решил продлить санкции против России до 2016 года.

Третья часть третьего раздела уделяет внимание российско-украинским отношениям после кризиса. В первой статье данной части указывается, что Россия и Украина окончательно разорвали собственные отношения. Вторая статья касается того, что российско-украинские отношения в связи с кризисом достигли дна. Третья статья посвящена последствиям, которые ожидают Украину в связи с её интеграцией в ЕС. Следующая статья данной части создана на основе опроса, проведённого среди российских и украинских жителей, и показывает, какие настроения возникли среди жителей в связи с кризисом. Надо сказать, что итоги данного опроса представляются автору работы неожиданными. Последняя статья данной части показывает русско-украинские отношения в зеркале общественного мнения.

Переводы русских статей представляли очень большой интерес, поскольку они не только знакомили со взглядами русских средств массовой информации на кризис, но также предоставили интересный срез нового словарного запаса политического и экономического характера. Наибольшей трудностью можно назвать необходимость приспособить стиль перевода стилю оригинала. Кроме каких-то одиночных явлений, которые приводятся во втором разделе третьей главы, серьезных проблем с переводом не возникло.

Выбор данной темы обусловлен тем, что моя бакалаврская работа, которая касалась отношений между Россией и ЕС, была закончена в момент начала российско-украинского кризиса, и данная тема представляла для меня постоянный интерес. В связи с собственной переводческой деятельностью, я также хотела узнать, как работают СМИ, как они могут оказывать влияние на человека и какие языковые средства для этого используют. Также была поставлена цель рассмотреть взгляды чешских и российских СМИ на кризис.

При разработке данной темы, прежде всего темы российско-украинского кризиса, самой крупной проблемой представлялось только отсутствие большого количества адекватных источников, поскольку данная тема очень актуальна и ещё не была комплексно обработана. Первая глава о средствах коммуникации, исходит в основном из одного источника, чтобы сохранить единообразную терминологию.

Настоящая работа содержит также заключение, в котором резюмируется весь процесс переводческой работы и основные масштабы российско-украинского кризиса, которые следуют из содержания переведенных статей. Статьи взяты из российских сайтов, прежде всего новостных.

Составной частью работы являются оригинальные тексты переведённых статей, которые находятся в приложениях. В приложениях также приводится комплексный русско-чешский словарь, созданный в процессе переводческой деятельности и структурированный в алфавитном порядке. Словарный запас составляют прежде всего политические или экономические термины, или эмоционально окрашенные слова, переведенные в процессе работы.

6 BIBLIOGRAFIE

Zdroje pro teoretickou část:

Knižní zdroje:

1. Boyd, Douglas: 1000 let ruské rozpínivosti. Frýdek-Místek: Alpress, s.r.o., 2015, 375 s. ISBN 978-80-7466-701-5
2. Čechová, M., Krčmová, M., Minářová, E.: Současná stylistika. Praha: Lidové noviny, 2008, 280 s. ISBN 978-80-7106-961-4
3. Galitová, Klára: Vztah Ruska a Evropské unie. Bakalářská práce. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2014.
4. Jiráček, Jan, Köpplová, Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, s.r.o. 2003,2007, 199 s. ISBN 978-80-7367-287-4
5. Ramonet, Ignacio: Tyranie médií. Mladá fronta, 2003, 221 s. ISBN 80-204-1037-6
6. Zehnalová, Jitka, a kolektiv. Kvalita a hodnocení překladu: Modely a aplikace. Univerzita Palackého v Olomouci: 2015, 343 s. ISBN 978-80-244-4792-6

Internetové zdroje:

7. ČTK, idnes. EU rozšířila sankce proti Rusku, dopadnou na rádce Putina a oligarchy. Idnes.cz. 30. července 2014. Dostupný z http://zpravy.idnes.cz/eu-a-rozpsireni-sankci-na-predstavitele-ruska-foh-zahranicni.aspx?c=A140730_203748_zahranicni_ert [cit. 2. února 2016]
8. Čtk,bru. Minsk: Ukrajina je jednotná, v neděli zavládne příměří. Zpravy.e15.cz 12. února 2015. Dostupný z <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/minsk-ukrajina-je-jednotna-v-nedeli-zavladne-primeri-1162195> [cit. 9. února 2016]
9. ČTK,idnes. Ukrajina podepsala klíčovou smlouvu s Evropskou unií, Rusové se zlobí. Idnes.cz. 27. července 2014. Dostupný z http://zpravy.idnes.cz/podpis-asociacnich-dohod-s-eu-ukrajina-gruzie-moldavsko-pjy-zahranicni.aspx?c=A140627_100251_zahranicni_ert [cit. 1. února 2016]
10. ČTK,Idnes.cz. Proč chce Krym k Rusku a Lvov autonomii. Idnes. 20. února 2014. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/historie-ukrajiny-0nd-zahranicni.aspx?c=A140220_114118_zahranicni_ipl[cit. 29. ledna 2016]

11. Economia, a.s. Po Krymu chce Putin Pobaltí, Finsko i Bělorusko, tvrdí jeho exporadce. 30. března 2014. zahrnaicni.inhed.cz Dostupný z <http://zahranicni.ihned.cz/rusko/c1-61941990-rusko-prezident-vladimir-putin-chce-dobyt-pobalti-finsko-belorusko> [cit. 24. února 2016]
12. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v červnu 2014.euracitv. 30. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-cervnu-2014-000119>[cit. 1. února 2016]
13. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v březnu 2014.euracitv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-breznu-2014-000112> [cit. 28. ledna 2016]
14. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v dubnu 2014.euracitv. 29. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-dubnu-2014-000117>[cit. 1. února 2016]
15. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v květnu 2014.euracitv. 30. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-kvetnu-2014-000118>[cit. 1. února 2016]
16. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v lednu 2014.euracitv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-lednu-2014-000110> [cit. 28. ledna 2016]
17. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v roce 2014.euracitv. 20. února 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vyvoj-aktualniho-deni-na-ukrajine-000101> [cit. 28. ledna 2016]
18. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v říjnu 2014.euracitv. 4. ledna 2015. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-rijnu-2014-000123> [cit. 2. února 2016]
19. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v srpnu 2014.euracitv. 31. prosince 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-srpnu-2014-000121> [cit. 2. února 2016]
20. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v únoru 2014.euracitv. 14. srpna 2014. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-unoru-2014-000111> [cit. 28. ledna 2016]
21. EU-Media, s.r.o. Události na Ukrajině v září 2014.euracitv. 4. ledna 2015. Dostupný z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-zari-2014-000122> [cit. 2. února 2016]

22. Fendrych, Martin. Zeman proti NATO. V dresu Moskvy a Putina. 23. června 2014. názory.aktualne.cz. Dostupný z <http://nazory.aktualne.cz/komentare/zeman-kope-za-moskvu-a-za-putina-proti-nato/r~5b227be4fa3d11e3b583002590604f2e/> [cit. 2. března 2016]
23. Horáček, Filip. Rusko zakázalo dovoz potravin ze Západu, trestat chce i aerolinky. Idnes.cz. 7. srpna 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/ruske-sankce-poskodi-ceske-firmy-d4f-/eko_euro.aspx?c=A140807_105701_eko_euro_fih [cit. 1. února 2016]
24. Horáček, Filip. Rusko zakázalo dovoz potravin ze Západu, trestat chce i aerolinky. Idnes.cz. 7. srpna 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/ruske-sankce-poskodi-ceske-firmy-d4f-/eko_euro.aspx?c=A140807_105701_eko_euro_fih [cit. 9. února 2016]
25. Irena. Krym – cesta domů. Nwoo.org Dostupný z <http://www.nwoo.org/2015/04/01/krym-cesta-domu-2015-cz-titulky/> [cit. 9. února 2016]
26. Kasík, Pavel, Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. Technet.cz. 24. ledna 2013. Dostupný z http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka [cit. 9. února 2016]
27. Křížek, M., Dorazín, M., Vydrová, M. Obyvatelé Krymu nezměnili názor. Hlasovali by pro připojení k Rusku. www.rozhlas.cz. 16. března 2015. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/1467078 [cit. 29. ledna 2016]
28. Mail, Old. Lavrov: Rusko nedovolí novou studenou válku. Eurodenik.cz. 21. ledna 2015. Dostupný z <http://eurodenik.cz/politika/lavrov-rusko-nedovoli-novou-studenou-valku> [cit. 9. února 2016]
29. Marek, David. Rusko už sankce pociťuje. Je dráž, investice odtékají. Idnes.cz. 3. září 2014. Dostupný z http://ekonomika.idnes.cz/sankce-rusko-zaboli-046-/eko-zahranicni.aspx?c=A140903_2095911_ekonomika_fi [cit. 1. února 2016]
30. Nachtman, Filip. Ruská kniha Pravda o Ukrajině? Jen kremelská propaganda. Echo24.cz. Dostupný z <http://echo24.cz/a/wUv4Q/ruska-kniha-pravda-o-ukrajine-jen-kremelska-propaganda> [cit. 9. února 2016]
31. Souček, Tomáš. Publicistický styl. www.cesky-jazyk.cz. 30. října 2011. Dostupný z <http://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/publicisticky-styl/> [cit. 2. března 2016]

32. Szaban, Oldřich. Putin chce na Ukrajině vyvolat chaos. Aby byl důvod k vojenskému zásahu, tvrdí senátor Štětina. 23. dubna 2014. parlamentnilisty.cz Dostupný z <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/senat/Putin-chce-na-Ukrajině-vyvolat-chaos-Aby-byl-duvod-k-vojenskemu-zasahu-tvrdi-senator-Stetina-316302> [cit. 24. února 2016]
33. Štěpánová, Petra. Ukrajinsko-ruská krize a vliv na českou ekonomiku. Bisnode. Dostupný z <http://www.bisnode.cz/novinky/ukrajinsko-ruska-krize-a-vliv-na-ceskou-ekonomiku/> [cit. 9. února 2016]
34. Микоян, А.С. Проблемы перевода текстов СМИ. Evartist.narod.ru. Dostupný z <http://evartist.narod.ru/text12/12.htm> [cit. 2. března 2016]

Zdroje pro praktickou část:

1. BloombergView. Россия и Украина окончательно разорвали отношения. 31 декабря 2015. www.inopressa.ru Dostupný z http://www.inopressa.ru/article/31dec2015/BloombergView/ukr_rus.html
2. Cowcash.ru. Экономический кризис в России в 2014 и 2015 году: причины и последствия. Dostupný z <http://cowcash.ru/news/russia/ekonomicheskiy-krizis-2014-2015.html>
3. Ведомости.ру. Евросоюз продлил санкции против России. 21 декабря 2015. www.vedomosti.ru Dostupný z <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/12/21/621894-evrosoyuz-sanktsii>
4. Ведомости.ру. Присоединение Крыма обжаловано в Конституционном суде. 30 июня 2015. www.vedomosti.ru Dostupný z <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/06/30/598676-prisoedinenie-krima-k-rossii-obzhalovano-v-konstitucionnom-sude>
5. Википедия.ру. Присоединение Крыма к России. 7 марта 2016. [Ru.wikipedia.org](http://ru.wikipedia.org). Dostupný z [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%9A%D1%80%D1%8B%D0%BC%D0%B0_%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_\(2014\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%9A%D1%80%D1%8B%D0%BC%D0%B0_%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_(2014))

6. Корреспондент.нет. Российско-украинские отношения достигли дна – опрос россиян. 22 сентября 2015. Korrespondent.net. Dostupný z <http://korrespondent.net/world/russia/3566388-rossyisko-ukraynskye-otnosheniya-dostyhly-dna-opros-rossyian>
7. ОБСЕ. Кризис в Украине – вопросы и ответы. www.germania.diplo.de. Dostupný z <http://www.germania.diplo.de/Vertretung/russland/ru/08-politik/2-aussenpolitik/ukraine-argumentaire.html>
8. Подробности.уа. Для разрешения кризиса между Украиной и Россией необходимо создать коллегиальный международный орган – посол КНР в ООН. 16 марта 2014. Dostupný z <http://podrobnosti.ua/964830-dlja-razsheniya-krizisa-mezhdu-ukrainoj-i-rossiej-neobhodimo-sozdat-kollegialnyj-mezhdunarodnyj-organ-posol-chnr-v-oon.html>
9. ТАСС. Украина и Россия. Киев перед выбором. Tass.ru Dostupný z <http://tass.ru/ukraina/predystoriya/>
10. ХВИЛИЯ. Украинский кризис может спровоцировать войну между США и Россией – американские эксперты. 26 апреля 2015. Hvylyva.net. Dostupný z <http://hvylyva.net/news/exclusive/otsutstvie-komromissa-v-ukrainskom-krizise-mozhet-sprovotsirovat-voynu-mezhdu-ssha-i-rossiey-amerikanskie-ekspertyi.html>
11. Экономические известия. Кризис в Украине – только начало нового конфликта между Востоком и Западом. www.news.eizvestia.com. 7 сентября 2014. Dostupný z http://news.eizvestia.com/news_abroad/full/762-krizis-v-ukraine-tolko-nachalo-novogo-konflikta-mezhdu-vostokom-i-zapadom-die-welt
12. Эхо Москвы. Российско-украинские отношения в зеркале общественного мнения. 22 июня 2015. Echo.msk.ru. Dostupný z <http://echo.msk.ru/blog/echomsk/1571684-echo/>

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1:

Для разрешения кризиса между Украиной и Россией необходимо создать коллегияльный международный орган, - посол КНР в ООН

Посол Китайской народной республики в ООН Лю Цзеи озвучил трехступенчатый план, предлагаемый его страной для урегулирования кризиса в Украине, передает агентство Reuters.

"Мы хотели бы предложить три шага по урегулированию. Во-первых, необходимо как можно скорее учредить международный координационный орган, куда вошли бы представители всех заинтересованных сторон, предназначенный для всестороннего рассмотрения возможностей политического решения проблемы. Во-вторых, стороны обязаны воздерживаться от любых действий, способных привести к дальнейшей эскалации конфликта. В-третьих, международные финансовые институты должны выработать стратегию поддержания экономической и финансовой стабильности Украины", - сказал китайский посол.

Отметим, что подобное заявление было сделано после того, как Россия наложила вето на предложенный США проект резолюции Совета безопасности ООН, касавшийся предстоящего в Крыму референдума о его присоединении к России.

Лю Цзеи также подтвердил, что безусловная приверженность соблюдению суверенитета и территориальной целостности всех государств является одним из фундаментальных принципов внешней политики Китайской народной республики.

Кроме того, как отметил посол, "вмешательство извне" является одной из причин ожесточенных столкновений в Украине и, как следствие, кризиса в стране.

Китайский дипломат подчеркнул, что кризис будет преодолен, если Украина станет действовать в рамках законности и правопорядка, стремясь как можно скорее разрешить внутренние противоречия путем диалога и переговоров, соблюдая законные права и уважая интересы всего населения Украины.

Напомним, при голосовании Совета безопасности ООН по резолюции относительно крымского референдума, Китай, как постоянный член Совета, воздержался.⁷²

Příloha č. 2

Кризис в Украине – только начало нового конфликта между Востоком и Западом, — Die Welt

Европейская элита серьезно недооценила Путина. Возможно, кризис в Украине – только начало нового конфликта между Востоком и Западом.

В своей статье «Наивность Европы», опубликованной на сайте немецкой газеты Die Welt, Клеменс Вергин пишет, что продолжительную агрессию России против Украины уже давно нужно называть своим именем: война. Политики держатся несколько абстрактно и говорят о беспрецедентном нарушении европейского послевоенного порядка. Многие комментаторы считают, что мы находимся на переломном этапе в истории послевоенной Европы. Тем не менее, никто не хочет себе представить, к чему все это может привести. Это ошибка. Так как тот, кто не готов к реальной опасности, будет захвачен врасплох, когда она придет. Историк и журналист Энн Эпплбаум в газете «Washington Post» мысленно представила, что могло бы быть, если бы этот момент европейской истории был похож на тот в 1939 году, когда нацистская Германия напала на Польшу, после того, как пассивность свободного мира по отношению к присоединению Австрии и оккупации Судетской области не только не успокоила Адольфа Гитлера, но только поощрила его дальнейшие приключения, информируетnews.eizvestia.com.

Если президент России Владимир Путин просто будет так продолжать и попытается играть против стран Прибалтики и Польши, пока не почувствует решительного сопротивления Запада или НАТО окажется бумажным тигром, что развалит альянс. Это может сегодня показаться нам невероятным кошмаром. Но от

⁷² Подробности.уа. Для разрешения кризиса между Украиной и Россией необходимо создать коллегиальный международный орган – посол КНР в ООН. 16 марта 2014. Dostupný z <http://podrobnosti.ua/964830-dlja-razresheniya-krizisa-mezhdu-ukrainoj-i-rossiej-neobhodimo-sozdat-kollegialnyj-mezhdunarodnyj-organ-posol-krn-v-oon.html>

тех, кто 10 месяцев назад утверждал, что Россия попытается присвоить себе Крым и части Восточной Украины, отмахивались, как от «чудаков» или сторонников вечной холодной войны. Эти «чудачества» теперь стали реальностью. Что должно заставить нас принять во внимание гораздо более неприятные сценарии, чем те, о которых уравновешенная Европа привыкла думать в последние 25 лет.

Конечно, есть некоторые веские причины, которые говорят против повторения 1939 года при различных обстоятельствах. Россия сегодня в военном плане слабее, чем была нацистская Германия, и либеральные демократии, объединенные в ЕС и НАТО, сегодня гораздо более сплоченные, чем тогда. Но мы не можем быть уверены. В конце концов, Россия располагает абсолютным оружием, атомной бомбой, чей ужасный потенциал уравнивает ее слабость. И Путин ставит на политическую решительность. Он действует по предположению, что не желающий конфликтов Запад лучше уступит, чем станет доводить до крайностей. Это позволяет ему все больше усугублять положение, не ожидая серьезных последствий. Как самодержцу, Путину не нужно принимать во внимание свой народ, приведенный в патриотическое неистовство его аппаратом пропаганды. Видимо, большинство российского населения готово принять экономические сокращения ради видения Путина о восстановлении Российской империи 19-го и 20-го веков. Это дает ему больше свободы для движения, чем политикам на Западе, чьи общества страдают от продолжительного экономического кризиса.

В своей логике мы просто не считаем возможным то, что Путин может и дальше продолжать так действовать – слишком высокая плата, слишком большой риск. Но если мы и должны были что-то уяснить за последние месяцы, то тогда это: наша логика не обязательно такая же, как у Путина. Мы должны быть готовы к худшему. Поэтому не исключено, что будущие историки должны понять, как части Европы снова могут попасть в зависимость. И тогда у них будет много вопросов к нашей сегодняшней европейской элите: почему Европа посреди одного из своих худших кризисов позволила занять высокую должность Верховного представителя неопытному политику, которая к тому же была известна, как очень сговорчивая в делах российской агрессии? Почему НАТО было не готово, для сдерживания России разместить существенный военный контингент в восточноевропейских странах (как в годы холодной войны в Федеративной Республике), чтобы у Путина

даже и мысли не возникало, играть там с огнем? Почему Запад не сдержал агрессора решительнее и быстрее, чтобы ослабить позицию Путина раньше и отбить у российского населения охоту к приключениям? Почему плохо развитой украинской армии не помогли быстрее и эффективнее оружием и советниками, чтобы российским оккупантам можно было оказать больше сопротивления и повысить расходы России? Почему Европа еще много лет назад не осознала, что ей нужно сократить свою опасную зависимость от поставок российских энергоносителей? Почему у Москвы так легко получилось построить сети пропаганды и проникнуть в общественную жизнь европейских стран? Почему европейцы настолько снизили свои расходы на оборону, в то время как Россия запустила амбициозную и дорогую программу модернизации для собственной армии?

Для каждого из этих вопросов есть объяснения, которые связаны с европейской внутренней политикой, с экономическим кризисом и многим другим. Вместе взятые они свидетельствуют об опасной наивности Европы и неспособности мыслить геополитическими категориями. В вопросах России за последние годы мы тоже пережили опасное стадное мышление. Преобладал рассказ, согласно которому России нужно было еще немного времени, чтобы стать членом западного сообщества. Они еще не готовы, но на правильном пути. Все признаки стратегически направленной антизападной политики скрывались или от них отмахивались, как от отдельных случаев. Никто не хотел распознать характерную особенность, которая вела от гневной антизападной речи Путина на Мюнхенской конференции по безопасности в 2007 году до войны в Грузии с 2008 года, до подавления протестного движения в России после 2011 года и беззастенчивой поддержки Россией сирийского диктатора Башара Асада, с помощью которого Россия снова хотела осваивать Ближний Восток — и, таким образом, пошла по стопам Советского Союза.

Было очень мало экспертов по России, которые громко предупреждали о том, что в течение многих лет Россия пропагандирует новый, согласованный антизападный взгляд на мир, чем идеологически подготавливает свое население к новому конфликту с Западом. И за что мы платим нашим спецслужбам, если они, по-видимому, не поняли (или не посчитали важным), что Путин хранил в ящиках

готовые планы вторжения в Крым, и уже несколько лет назад начал основывать и финансировать сепаратистские группы в Украине, которые могли служить в качестве наземных войск для российского скрытого вторжения?

Вместо этого Европа верила в то, во что хотела верить. Потому что это было удобно. И потому, что это соответствовало ее собственному мировоззрению. К сожалению, оно не было совместимо с мировоззрением Путина. Поэтому то, что мы сейчас переживаем в Украине, возможно, только лишь начало еще большего конфликта. И тогда возникает вопрос, более срочный, чем все остальные: достаточно ли наша европейская элита подготовлена к повторной встрече континента с историей?⁷³

Příloha č. 3:

1. Вмешивался ли Запад во внутренние дела Украины и способствовал свержению легитимной администрации Януковича?

Конкретным поводом для протестов на Майдане с осени 2013 г. стало неожиданное решение украинского правительства 21 ноября 2013 г. приостановить многолетние переговоры по Соглашению об ассоциации между ЕС и Украиной. Еще незадолго до того Президент Янукович подтвердил поставленную цель подписать Соглашение в ноябре 2013 г. Многие граждане Украины почувствовали себя обманутыми в результате таких действий и отреагировали протестами, в том числе на Майдане в Киеве. Эти мирные демонстрации вылились в массовые протесты, содержавшие, в том числе, требования всеобъемлющего соблюдения принципов правового государства, борьбы с коррупцией и прекращения насильственных действий сил безопасности в отношении протестующих. Западные политики высказывались за мирное решение и призывали украинское руководство к обеспечению свободы слова и собраний. Украина перед своими партнерами и

⁷³ Экономические известия. Кризис в Украине – только начало нового конфликта между Востоком и Западом. www.news.eizvestia.com. 7 сентября 2014. Dostupný z http://news.eizvestia.com/news_abroad/full/762-krizis-v-ukraine-tolko-nachalo-novogo-konflikta-mezhdu-vostokom-i-zapadom-die-welt

перед мировым сообществом обязалась соблюдать эти основные политические свободы и права человека.

2. Являются ли отстранение от власти Президента Януковича и назначение Переходного правительства государственным переворотом?

После эскалации насилия на Майдане Президент Янукович подписал разработанный при посредничестве Франции, Польши, Германии и России меморандум о мирном урегулировании кризиса. После подписания Президент Янукович в ночь с 21 на 22 февраля 2014 г. бежал из Киева. Столицу покинуло и большинство министров, и, таким образом, в стране не оказалось дееспособного правительства и дееспособного главы государства. Спикер парламента Рыбак сложил с себя полномочия. В этой ситуации парламент, как де-факто единственный дееспособный и демократически легитимный конституционный орган, 22 февраля 2014 г. 328 голосами без единого голоса "против" проголосовал за то, чтобы назначить новые выборы президента на 25 мая 2014 г. При этом он не отстранил от должности Президента путем формальной процедуры импичмента в соответствии со Статьей 111 Конституции, а констатировал чрезвычайное положение в государстве в связи с неспособностью Президента исполнять свои обязанности в данной должности, так как он "антиконституционным образом самоустранился от исполнения своих обязанностей". Такая ситуация четко не урегулирована Конституцией Украины, поэтому парламент, как де-факто единственный дееспособный конституционный орган, отменил чрезвычайное положение по аналогии со Статьей 108 (2) Конституции, которая содержит положения относительно неспособности Президента исполнять свои обязанности по причине болезни.

3. Почему аннексия Крыма Россией является нарушением международного права?

Все государства, крупные и малые, могучие и слабые, имеют право на то, чтобы другие государства уважали их границы. Неприкосновенность границ – фундаментальный принцип международного сосуществования. Его признают все государства. Аннексия территории другого государства с применением военной силы – тяжкое нарушение этого принципа. Поэтому Организация Объединенных Наций приняла резолюцию, в которой осуждает аннексию Крыма Россией.

Противоправное действие не может привести к возникновению нового, законного состояния. Поэтому мировое сообщество не признает аннексию Крыма Россией.

4. Применяет ли Запад двойные стандарты в случае независимости Косово и отделения Крыма?

Ситуация в Крыму в 2014 г. несравнима с положением в Косово в 1999-2008 гг. как в юридическом, так и в политическом смысле. Там после вмешательства НАТО весной 1999 года, осуществленного во избежание грозившей гуманитарной катастрофы, действовала учрежденная Советом Безопасности ООН временная администрация ООН (МООНК), и предпринимались интенсивные и длительные усилия, в том числе и на многосторонней основе, для нахождения четкого консенсусного решения по статусу края. Декларация о независимости Косово последовала после того, как эти почти 10-летние усилия не принесли результата, но не вследствие и не в условиях силового вмешательства извне.

Совершенно другая ситуация в случае с Крымом: декларация об отделении, принятая в марте 2014 г., стала вообще возможной в результате нарушающего запрет международного права на применение силы вторжения в Крым российских войск, которые не позволили законным украинским властям исполнять свои задачи. Это нарушение запрета на применение силы делает и его результат – отделение Крыма и его последующее включение в состав Российской Федерации – незаконным. Поскольку запрет на применение силы является императивной нормой международного права, ни одно другое государство не может признать этот результат. И, конечно же, Косово никто не аннексировал.

5. Может ли любой регион сам определять, какому государству он хочет принадлежать?

У Европы длинная история войн, причиной которых часто становились споры о территории. Перед Второй мировой войной и во время войны часто нарушался принцип неприкосновенности границ. Германия при национал-социализме, но в некоторых случаях и другие государства, оккупировали и аннексировали чужие территории. На основании такой, часто жестокой, истории европейские государства договорились соблюдать по отношению друг к другу строгие правила, зафиксированные, в том числе, в Хельсинском заключительном акте СБСЕ и

Парижской Хартии. К ним относятся неприкосновенность границ и территориальная целостность. Россия, а до нее Советский Союз, принимали участие в согласовании этих положений.

В Уставе Организации Объединенных Наций признается право народов на самоопределение, которое, однако, не отменяет принцип территориальной целостности. Если какой-либо народ находится под чужим господством и достоверно и постоянно высказывает желание от него освободиться, возникает сложная ситуация. В таком случае на международном и многостороннем уровне необходимо предпринимать бережные попытки посредничества во избежание нарушений международного права и возможных конфликтов с применением силы. Лишь в случаях, когда таким образом не удастся найти решение, в качестве последнего средства может рассматриваться одностороннее применение права на самоопределение.

6. Как расценивать голосование в Крыму?

Проведение голосования 16 марта 2014 г. не смягчает противоправности аннексии Крыма Россией. В особых случаях, когда какой-либо народ подвергается длительному подавлению и нет возможности найти другое решение, может рассматриваться отделение от государства. Этого, однако, не было в Крыму. Прежде всего, такое отделение от государства не дает другому государству права на аннексию чужой территории. Проведению голосования в Крыму предшествовала российская военная операция, направленная против вооруженных сил Украины; голосование было явно организовано в целях хотя бы какой-то маскировки аннексии Крыма Россией.

7. Не действуют ли на "постсоветском пространстве", между Украиной и Россией, другие правила? Не относится ли Крым с исторической и культурной точки зрения к России?

Границы европейских государств часто менялись на протяжении истории. Почти все государства теряли изначально принадлежавшие им территории и признали это во избежание новых конфликтов; от этих территорий им пришлось отказаться навсегда. Важным в таких случаях является то, чтобы люди могли свободно туда ездить и поддерживать контакты.

Российская Федерация и другие государства, возникшие после распада Советского Союза, признали друг друга как суверенные государства в своих существующих границах. В отношении Украины Российская Федерация совместно с другими государствами в Будапештском меморандуме взяла на себя обязательство уважать состав территории и границы этого сопредельного государства.

В Российскую Федерацию входят не все регионы, принадлежавшие Советскому Союзу. Тот факт, что определенные территории в течение определенного периода в своей истории входили в состав Российской Империи или Российской Советской Федеративной Социалистической Республики, не обосновывает претензий Российской Федерации.

8. Почему оказание содействия вооруженным сепаратистам в Украине является нарушением международного права?

Так же, как и применение собственных войск на чужой территории, тяжким нарушением территориальной целостности является оказание содействия вооруженным группам, действующим на территории чужого государства, и признание сил, узурпирующих там государственный авторитет.

9. Какое отношение имеет к конфликту Россия?

При всем весьма критичном отношении существенной части населения Донбасса к киевскому правительству, вооруженные группы сепаратистов, заполнившие вакуум власти после бегства Президента Януковича и его клана, никогда не пользовались поддержкой большинства населения. Они могут противостоять попыткам правительства установить общественный порядок лишь благодаря продолжающейся массовой поддержке из России.

10. Проводил ли Запад систематически после распада Советского Союза политику изоляции и ослабления России?

Европейский Союз и НАТО крайне заинтересованы в том, чтобы Россия, как сильный партнер, основываясь на общих принципах, вносила вклад в обеспечение мирного порядка в Европе. Поэтому после распада Советского Союза они преследовали цель тесного и партнерского сотрудничества с Россией. Так, ЕС и Россия в 1997 году заключили Соглашение о партнерстве и сотрудничестве, а в

2005 году договорились о создании четырех Общих пространств. Кроме того, ЕС предложил России партнерство по модернизации, призванное поддерживать Россию в преодолении важных вызовов в ключевых сферах – таких, например, как экономические инновации или современная социальная политика. НАТО также предпринимала усилия для создания тесной сети партнерских связей и в лице Совета НАТО-Россия создало форум для особо тесного обмена. Этот подход в духе партнерства и сотрудничества нашел свое выражение и в активной поддержке присоединения России к таким международным организациям, как G7, Совет Европы и Всемирная торговая организация.

11. Нарушила ли НАТО свое обещание не расширяться на восток после "холодной войны", угрожая тем самым интересам безопасности России?

В отношении приема новых восточноевропейских государств в НАТО обязывающих договоренностей не существует. По окончании "холодной войны" в так называемом Договоре "два плюс четыре" от 12 сентября 1990 г. был юридически урегулирован лишь вопрос расширения НАТО на территории (бывшей) ГДР в ходе объединения Германии. Возможное вступление восточноевропейских стран на переломной фазе по окончании "холодной войны" получало различные оценки как среди членов альянса, так и внутри тогдашнего правительства США. Обещания НАТО как организации – то есть решения путем согласия каждого отдельного члена с тем, что НАТО не будет принимать никаких новых членов из Восточной Европы – не существовало никогда. Кроме того, Варшавский договор был официально распущен только 1 июля 1991 года, так что непосредственно так вопрос не ставился, как подчеркнул и бывший Президент СССР Горбачев осенью 2014 г.

Однако еще в 1975 году Советский Союз, США, Канада и большинство европейских государств подписали так называемый Хельсинкский Заключительный акт, гарантирующий право на свободный выбор альянса. Принцип свободного выбора альянса был закреплен в Основополагающем акте Россия-НАТО 1997 года, который был подтвержден за два года до первого этапа расширения НАТО. Сотрудничество между альянсом и Россией было вновь углублено путем создания в 2002 году Совета НАТО-Россия – за два года до

второго этапа расширения. Поэтому расширение НАТО происходило параллельно углублению сотрудничества с Россией.

Кроме того, в основополагающем акте Россия-НАТО государства – члены НАТО добровольно обязались не осуществлять постоянную дислокацию существенных боевых сил НАТО и не размещать ядерное оружие в новых странах, вступающих в организацию. Этому НАТО привержена до сих пор, в то время как Россия нарушила и принципы основополагающего акта с НАТО (недопущение вторжения в другие государства и т.д.).

12. Почему ЕС, США и другие государства ввели санкции против России?

Потому что Россия аннексировала Крым, разжигала сепаратистское движение в Восточной Украине и оказывает военную и политическую поддержку этим сепаратистам. Помимо этого, Россия признала результаты выборов, которые были проведены этими силами в городах Донецк и Луганск и их окрестностях в нарушение законодательства Украины. "Безопасность неделима": если нарушается территориальная целостность какого-либо государства, нарушается международное устройство, на котором основывается безопасность всех государств. Европейский Союз резко осудил аннексию Крыма. Он вновь и вновь призывает все стороны к тому, чтобы политическим путем искать решение, основывающееся на уважении суверенитета, территориальной целостности, единства и независимости Украины и отвечающее нормам международного права.

Европейский Союз вновь и вновь призывает Россию к тому, чтобы совместно искать политическое решение кризиса, остановить поток оружия и боевиков через российско-украинскую границу и обеспечить быструю деэскалацию. После заключения протокола о перемирии в Минске 5 сентября 2014 г. Европейский Союз ожидает, что Россия в полной мере внесет свой вклад в исполнение и осуществление его положений. Сюда относится осуществление международными экспертами наблюдения за соблюдением перемирия, ситуацией на российско-украинской границе и проведением местных выборов в соответствии с нормами украинского законодательства.

Санкции – это средство придания дипломатии силы без применения насилия. Целью при этом является возвращение к ситуации, в которой будут соблюдаться согласованные правила. Санкции при этом были введены таким образом, что они,

за исключением отдельных лиц, не затрагивают напрямую граждан Российской Федерации. Запрет на ввоз многих продуктов питания, таких как молоко, мясо и зерновые, был введен самим российским правительством.⁷⁴

Příloha č. 4:

Экономический кризис в России в 2014 и 2015 году: причины и последствия

Уже ни для кого не секрет, что российская экономика в 2014–2015 годах окажется в кризисном положении, которое, возможно, продлится и несколько дольше, чем ожидается сейчас. Причин экономического кризиса в России много, как и будущих последствий, но, чтобы понять с тем, как себя вести в кризисный период, все же необходимо разобраться, что привело экономику нашей страны к такому состоянию и стоит ли опасаться ухудшения положения.

Конфликт между Россией и Украиной как причина кризиса

В начале 2014 года многие экономисты, как отечественные, так и зарубежные, предрекали России вхождение в новый виток экономического кризиса, который взял свое начало еще в 2008 году. Эти прогнозы сбылись, но причиной тому стало в большей мере не сложившаяся внутри страны экономическая обстановка, а участие России в событиях на Украине.

Начавшийся еще в 2013 году с киевской площади Независимости (Майдана Незалежності), где часть жителей Украины выступали против правления президента Януковича, конфликт между гражданами этой страны перерос в настоящую кровопролитную войну. Часть населения, видевшая прямую угрозу своей жизни в происходящем, выступали за вмешательство в данную конфронтацию ближайшего исторического соседа Украины — России.

Правительство Российской Федерации старалось не вмешиваться в дела Украины, однако к весне конфликт внутри страны достиг такого уровня, что одна из ее частей — Крым — изъявила желание покинуть состав республики и провела

⁷⁴ ОБСЕ. Кризис в Украине – вопросы и ответы. www.germania.diplo.de. Dostupný z <http://www.germania.diplo.de/Vertretung/russland/ru/08-politik/2-aussenpolitik/ukraine-argumentaire.html>

референдум. Результаты данного мероприятия стали публичным заявлением населения полуострова отделиться от Украины и войти в состав ее более спокойного соседа. Украина вместе с большей частью мирового сообщества расценила шаг крымчан и России, согласившейся принять полуостров в состав Федерации, расценили как агрессивный по отношению к Киеву. С этого момента и начался открытый конфликт России и Украины в 2014 году.

Для России принятие Крыма в свой состав стало переломным моментом, настроившим против нее большинство влиятельных стран мира. Это стало катализатором в развитии экономического кризиса в стране, процесс которого сейчас мы и наблюдаем.

Экономические санкции Запада в отношении России

Как уже говорилось, шаг России, который ей самой с самого начала позиционировался как попытка спасти часть населения братской страны от угрозы войны, был расценен как агрессивный не только верхушкой украинской власти, но и многими странами Запада, с которыми Россия имеет партнерские отношения. В результате США, Канада, Европа и Австралия ввели ряд политических и экономических санкций против России:

- о Части российских граждан был запрещен въезд и пребывание на территории США и стран Европы;
- о Активы ресурсных компаний-гигантов были заморожены, и сотрудничество с ними было прекращено;
- о Были введены запреты на ввоз с территории этих стран в Россию оружия и товаров двойного назначения с целью использования их в ВПК России, а также прекращено военное сотрудничество с Россией;
- о Части европейских компаний было «рекомендовано» прекратить финансирование инвестиционных проектов, реализуемых на территории России;
- о Россия была исключена из состава Большой восьмерки и Парламента Ассамблеи Совета Европы, с ней прекратили сотрудничество ОЭСР, Парламентская Ассамблея НАТО.

По большей части эти санкции ударяют непосредственно по компаниям стран-санкционеров, однако и российские компании, работающие с иностранными партнерами, попали под удар. В большинстве это касалось добывающих предприятий, а также предприятий военно-промышленного комплекса.

Последствия экономических санкций для России. Как видно из общего перечисления, влияние санкций Запада на Россию сказывается, в первую очередь, на бюджете страны и отдельных российских представителей. На обычных потребителей данные меры влияют косвенно через будущую реализацию социально-экономических программ государства.⁷⁵

Příloha č. 5:

Причины падения курса российского рубля к доллару в 2014 году

Украинский кризис и введение санкций Западом, а также меры, которыми Россия ответила США и Европе, не могли не сказаться на положении национальной валюты нашей страны. Курс денежной единицы — явление многогранное, учитывающее сразу несколько факторов, носящих как внутрисоциальный, так и международный характер: доверие иностранных инвесторов, стабильность экономики внутри страны, меры Центрального Банка по поддержанию курса и прочие.

Для российской валюты ситуация по этим факторам сложилась следующим образом:

- Санкции Запада и противопоставление России части влиятельных государств мира подрывают доверие к рублю в мире;
- Отсутствие инвестиций со стороны других стран снижает производственные мощности предприятий нашей страны и, как следствие, вводит экономику в стадию стагнации;

⁷⁵ Cowcash.ru. Экономический кризис в России в 2014 и 2015 году: причины и последствия. Dostupný z <http://cowcash.ru/news/russia/ekonomicheskiy-krizis-2014-2015.html>

- Зависимость от сырья сделало рубль ресурсной валютой и в ситуации, когда углеводороды на мировом рынке дешевеют, курс рубля падает вслед за ценой нефтепродуктов;
- Недоверие населения России к национальной валюте и повышение инфляционных ожиданий делают рубль низко оцениваемым на внутреннем рынке;
- Политика Центрального Банка, отпустившего рубль в свободное плавание, сделало его зависимым даже от мимолетных настроений на валютных биржах.

Как видно на данный момент все эти факторы играют не на пользу рублю, в результате чего тот продолжает свое обвальное падение, хотя теперь и несколько замедленными темпами.⁷⁶

Příloha č. 6:

Украинский кризис может спровоцировать войну между США и Россией, — американские эксперты

Возможно, Соединённые Штаты и Россия невольно соскальзывают на путь, ведущий к более глубокой конфронтации и даже к войне, предупреждают двое видных американских экспертов по национальной безопасности.

Речь идёт о директоре Белферского центра науки и международных отношений при Гарвардском университете Грэме Эллисоне и президенте Центра национальных интересов Дмитрие Саймсе. В ходе совещания, состоявшемся в прошедший вторник в Вашингтоне, эксперты отметили, что хотя оба лидера могут и не иметь намерения обострять свои разногласия в таких вопросах, как украинский кризис, плохо структурированные процессы принятия решений и противоположные цели всё же могут породить конфликт. «Они с полной

⁷⁶ Cowcash.ru. Экономический кризис в России в 2014 и 2015 году: причины и последствия. Dostupný z <http://cowcash.ru/news/russia/ekonomicheskiy-krizis-2014-2015.html>

уверенностью заявляют, что не хотят конфронтации и стремятся добиться своего без войны... Но ни одна из сторон не проявляет особого желания идти на компромисс в вопросах, которые считаются основополагающими. Каждый уверен в своей правоте», – отметил Саймс.

Правда, эксперты всё же полагают, что и дипломатическое урегулирование вполне возможно. «Мы не предсказываем начало Третьей мировой», – отмечают они. Но, говоря словами Саймса, «сейчас не то время в российско-американских отношениях, когда есть желание проявлять излишнюю обходительность».

Эллисон, который при администрации Клинтона в качестве помощника министра обороны отвечал за координацию политики Пентагона в отношении России, убеждён, что конкурентные преимущества России перед США и их европейскими союзниками, главным образом, военные. По его словам, сами русские выражали ему уверенность в том, что европейцы «ни за что» не будут воевать, а США измотаны войнами, длящимися уже более десяти лет. При этом надо понимать, что возможные действия России в прибалтийских странах, которые являются членами НАТО, создали бы огромные политические трудности Вашингтону. Ведь если поинтересоваться мнением рядовых американцев о перспективе отправки американских войск на войну с Россией из-за Эстонии, большинство из них, скорей всего, для начала извлекут айфоны, чтобы поискать, что же такое «Эстония».

Присутствовавший на совещании посол России в США Сергей Кисляк раскритиковал описание ситуации Саймсом и Эллисоном, заявив, что «странно слышать» разговоры о действиях России в Прибалтике. С точки зрения Москвы, с начала украинского кризиса наблюдается «резкое увеличение» присутствия сил НАТО вокруг российских границ, в том числе самолётов в прибалтийских странах и военных кораблей в Чёрном море. Кисляк также не согласился с мнением об изоляции России, отметив, что без присутствия последней «семёрка» обладает меньшим весом. Кроме того, он заявил, что российская экономика не разрушена и по многим показателям превосходит германскую.

На замечания Кисляка Саймс и Эллисон указали, насколько серьёзную проблему может представлять разница в восприятии. Так, Эллисон упомянул

«дилемму безопасности», когда одна сторона принимает меры, которые считает оборонительными, а другая воспринимает их как угрозу. «То, что одна сторона видит как балансирование на грани войны, другой стороной рассматривается как минимум соответствующего реагирования», – пояснил Саймс.

Аналогичную точку зрения высказал Ф. Стивен Ларраби, при администрации Картера занимавший должность специалиста по СССР в Совете национальной безопасности. Как он заметил, если американских чиновников спросить про манёвры в Прибалтике, они ответят, что реагируют на действия России. «Обе стороны считают свои шаги справедливыми и направленными на оборону», – заключил он, предупредив об опасности возникновения «спирали» конфронтации.

Саймс и Эллисон обратили внимание также на то, что в потенциальном американо-российском противостоянии нельзя игнорировать ядерный аспект.

Словом, как отметил Саймс, возможно, Обама и Путин вполне искренне уверены, что миру ничего не угрожает. Но они могут быть неправы.⁷⁷

Пříloha č. 7:

Присоединение Крыма к России (2014) — включение в состав Российской Федерации большей части территории Крымского полуострова, который после распада СССР являлся частью независимой Украины и до 2014 года контролировался ею, с образованием двух новых субъектов Федерации — Республики Крым и города федерального значения Севастополя.

Этому событию непосредственно предшествовали многомесячные антипрезидентские и антиправительственные акции на Украине («Евромайдан»), завершившиеся в феврале 2014 года смещением Виктора Януковича с поста президента страны. Первые же действия пришедшей к власти в Киеве оппозиции

⁷⁷ ХВИЛИЯ. Украинский кризис может спровоцировать войну между США и Россией – американские эксперты. 26 апреля 2015. Hvylyya.net. Dostupný z <http://hvylyya.net/news/exclusive/otsutstvie-komromissa-v-ukrainskom-krizise-mozhet-sprovotsirovat-voynu-mezhdu-ssha-i-rossiey-amerikanskie-ekspertyi.html>

вызвали в Крыму протесты местного, в основной массе русскоязычного, населения, чему способствовала активизация действий русских общественных организаций («Русская община Крыма» и партия «Русское единство»), приступивших к мобилизации своих сторонников ещё в середине января 2014 года, в связи с обострением противостояния в Киеве и развернувшейся кампанией захватов административных зданий в ряде регионов Украины.

23—24 февраля под давлением пророссийских активистов была осуществлена смена исполнительных органов власти Севастополя, а 27 февраля, после того, как рано утром здания органов власти АР Крым были захвачены и блокированы несколькими группами вооружённых людей, депутаты Верховного Совета АР Крым, собравшиеся в здании парламента, отправили в отставку правительство Анатолия Могилёва и приняли решение о проведении 25 мая общекрымского референдума о расширении автономии полуострова в составе Украины. Новое правительство Крыма возглавил лидер партии «Русское единство» Сергей Аксёнов, заявивший о непризнании нового руководства Украины и обратившийся к руководству России за «содействием в обеспечении мира и спокойствия на территории Автономной Республики Крым».

1 марта Совет Федерации РФ удовлетворил обращение президента Владимира Путина о разрешении на использование российских войск на территории Украины. Отрядами добровольцев и российскими военнослужащими были блокированы все объекты и воинские части ВС Украины на территории полуострова, командование которых отказалось подчиниться правительству Крыма.

6 марта вопрос референдума был изменён. В обход украинской Конституции, на голосование был вынесен вопрос о присоединении Крыма к России. 11 марта Верховным Советом Автономной Республики Крым и Севастопольским городским советом была принята Декларация о независимости. 16 марта был проведён референдум о статусе Крыма, на основании результатов которого была в одностороннем порядке провозглашена независимая Республика Крым, подписавшая с Россией договор о вхождении в состав РФ.

Особую позицию занял Меджлис крымскотатарского народа, претендующий на роль представительного органа крымских татар. 21-23 февраля он организовал

массовые акции в поддержку новой украинской власти, 26 февраля попытался организовать захват здания крымского парламента и воспрепятствовать работе депутатов, а 15 марта заявил о непризнании референдума, «проводимого с целью изменить территориальную принадлежность Крыма», легитимным и соответствующим международному праву и Конституции Украины. Меджлис заявил, что «категорически отвергает любые попытки определить будущее Крыма без свободного волеизъявления крымскотатарского народа — коренного народа Крыма» и что лишь крымским татарам принадлежит право решать, в каком государстве жить крымскотатарскому народу. По убеждению Меджлиса, «восстановление прав крымскотатарского народа и реализация им права на самоопределение на своей исторической Родине должны осуществляться в составе суверенного и независимого Украинского государства».

Большинство государств-членов ООН не признаёт крымский референдум и «основанные на нём изменения статуса Автономной Республики Крым и города Севастополя» Украина и западное сообщество («Большая семёрка», государства-члены НАТО, Евросоюза) расценили действия России как агрессию, оккупацию и аннексию части украинской территории, нарушение территориальной целостности Украины. Неприятие Западом российских действий в Крыму привело к отказу западных лидеров от сотрудничества с Россией в формате «Большой восьмёрки» и стало одной из причин введения западных санкций против России. Россия, в свою очередь, рассматривает присоединение Крыма как реализацию права на самоопределение населения Крыма, «восставшего» против силовой смены власти в стране.⁷⁸

⁷⁸ Википедия.ру. Присоединение Крыма к России. 7 марта 2016. Ru.wikipedia.org. Dostupný z [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%9A%D1%80%D1%8B%D0%BC%D0%B0_%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_\(2014\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%9A%D1%80%D1%8B%D0%BC%D0%B0_%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_(2014))

Пříloha č. 8:

Присоединение Крыма к России обжаловано в Конституционном суде

По мнению заявителей, соответствующий закон нарушает принцип приоритета норм международного права

В Конституционном суде обжаловано присоединение Крыма и Севастополя к России. Соответствующую жалобу подали Михаил Аншаков - руководитель Общества защиты прав потребителей (ОЗПП), которое опубликовало скандальную памятку о поездках в Крым, и его соратники Валерий Отставных и Константин Селезнев. Заявители требуют проверить на соответствие Основному закону федеральный конституционный закон от 21 марта 2014 г. «О принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов - Республики Крым и города федерального значения Севастополя».

Незаконность передачи Крыма Украине подтвердят на законодательном уровне

Произошло фактически нарушение Конституции, выраженное в принятии этих двух субъектов по процедуре, которая не соответствует Конституции, сказал «Ведомостям» Аншаков, - следствием этого «является нарушение континуитета, то есть непрерывности конституционного строя». «У нас после введения этих поправок, по сути, новый конституционный строй. Невозможно обеспечить его стабильное существование, кроме того, он ставит под сомнение международные государственные обязательства и легитимность этого нового конституционного строя, поскольку действующими конституционными договорами, которые Россия не денонсировала, статус Крыма определен как украинская территория», - говорит Аншаков. По его словам, «противоречия в конституционном строе» могут привести к нарушению прав граждан, потому что непонятно, как трактовать закон. В частности, заявители не смогли зарегистрировать международное общественное движение «Союз в поддержку российско-украинской дружбы» с отделением в Крыму, что стало формальным поводом для обращения в Конституционный суд. «Мы с этим не согласны, поскольку считаем, что нормы международного права имеют приоритет», - подчеркивает Аншаков.

Конституционный суд уже рассматривал вопрос о конституционности присоединения Крыма и 19 марта 2014 г. признал договор, подписанный за день до этого в Москве, соответствующим Основному закону России. После этого в Госдуму был внесен конституционный закон об образовании новых субъектов РФ.

На прошлой неделе ОЗПП выпустило памятку для туристов, отправляющихся в Крым, в которой рекомендовало получать разрешение на посещение полуострова у украинских пограничников. Аншаков тогда объяснил, что по нормам международного права Крым и Севастополь являются «оккупированной территорией». Президент Владимир Путин счел памятку примером «обслуживания интересов иностранных государств».⁷⁹

Príloha č. 9:

Евросоюз продлил санкции против России

Ограничения будут действовать еще полгода

Евросоюз официально продлил экономические санкции против России до 31 июля 2016 г. "21 декабря 2015 г. Совет ЕС продлил экономические санкции против России до 31 июля 2016 г., - говорится в заявлении Совета ЕС. - Поскольку минские соглашения не будут полностью реализованы к 31 декабря 2015 г., санкции продлены, в то время как Совет ЕС продолжит отслеживать ход реализации соглашений".

Сегодня продление санкций утверждено по письменной процедуре в Брюсселе, завтра, 22 декабря, документ опубликуют в официальном журнале ЕС.

"Очевидно отсутствие логики в поведении Евросоюза, который пытается "наказать" Россию за то, что от нее не зависит, но к чему причастен он сам. Ситуация изменится, если еэсовцы будут должным образом работать с Киевом, побуждая его к выполнению минского "Комплекса мер", одобренного резолюцией 2202 Совета Безопасности ООН", - говорится в комментарии департамента информации и печати МИД России.

⁷⁹ Ведомости.ру. Присоединение Крыма обжаловано в Конституционном суде. 30 июня 2015. [www.vedomosti.ru Dostupný z http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/06/30/598676-prisoedinenie-krima-k-rossii-obzhalovano-v-konstitutsionnom-sude](http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/06/30/598676-prisoedinenie-krima-k-rossii-obzhalovano-v-konstitutsionnom-sude)

В начале декабря Италии удалось инициировать обсуждение продления санкций против России вместо автоматической пролонгации. 15 декабря председатель Евросовета Дональд Туск обратился к комитету постпредов стран ЕС с предложением рассмотреть 18 декабря продление санкций в отношении России еще на полгода. Эту инициативу поддержали канцлер ФРГ Ангела Меркель и председатель Еврокомиссии Жан-Клод Юнкер, в итоге продление санкций одобрили все члены Совета ЕС.

ЕС обещает снять санкции с России после выполнения минских соглашений Украиной, Россией и Донбассом, помимо этого, должна быть обеспечена полная территориальная целостность Украины и неприкосновенность ее границ. Первый пакет санкций в отношении России ЕС ввел 1 августа 2014 г.

Санкции ЕС против граждан России, входящих в санкционные списки, подразумевают запрет въезда на территорию Евросоюза и транзита, а также замораживание всех средств и активов, которые принадлежат, находятся в собственности или контролируются данными лицами. Европейский совет запретил лицам из ЕС покупать и торговать новыми акциями и облигациями включенных в санкционный список компаний (это Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк, Россельхозбанк и ВЭБ; «Роснефть», «Газпром нефть» и «Транснефть»; «Оборонпром», Объединенная авиастроительная корпорация и «Уралвагонзавод»), а также предоставлять им кредиты: сначала ограничение накладывалось на займы сроком от 90 дней, потом срок был сокращен до 30 дней.

Власти ЕС также запретили европейским компаниям оказывать российским услуги по разработке и добыче нефти на глубоководье, в Арктике и на сланцевых месторождениях.⁸⁰

⁸⁰ Ведомости.ру. Евросоюз продлил санкции против России. 21 декабря 2015. www.vedomosti.ru
Dostupný z <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/12/21/621894-evrosoyuz-sanktsii>

Príloha č. 10:

Россия и Украина окончательно разорвали отношения

"Большую часть своей постсоветской истории Россия и Украина существовали как сиамские близнецы, но в последние два года они перенесли операцию по политическому и экономическому разделению. Она, возможно, более-менее завершится в 2016 году, и, хотя обоих близнецов ожидает тяжелый период, у более слабого из них - Украины - перспективы в некотором отношении лучше", - считает обозреватель Bloomberg View Леонид Бершидский.

С тех пор как Украина провозгласила независимость в августе 1991 года, она стремилась создать свою идентичность, отдельную от России. Второй президент Украины Леонид Кучма даже опубликовал в 2003 году книгу под названием "Украина не Россия". На практике, однако, Украина продолжала следовать курсом большого соседа. "Когда я переехал из Москвы в Киев в 2011 году, я не чувствовал никакого дискомфорта", - замечает Бершидский.

Экономически Украина оставалась колонией России, продолжает автор, приводя статистические выкладки.

Российские правители привыкли к этому. Даже в этом году Владимир Путин утверждал, что "русские и украинцы являются одним народом". Это больше не верно: за последние два года, после украинской "революции достоинства", российской аннексии Крыма и поддерживаемого Россией восстания на Восточной Украине произошел, пожалуй, самый серьезный разрыв между соседними, близко связанными странами за всю историю начиная со Второй мировой, пишет Бершидский.

Журналист отмечает резкое сокращение двусторонней торговли: в первые десять месяцев этого года экспорт украинских товаров в Россию составил 44% от уровня 2014 года, и импорт российского газа резко снизился.

Украинские компании пытались продолжить продавать свои товары в России, используя свободную экономическую зону в Крыму, которую обе страны негласно сохраняли как возможность доступа дешевых украинских продуктов питания. "Однако осенью 2015 года крымские татары и правые украинские активисты перекрыли этот поток, и Киев решил не вмешиваться", - говорится в статье.

"В следующем году последние остатки взаимозависимости Украины и России, возможно, будут уничтожены из-за решения Москвы отменить зону свободной торговли с Киевом в ответ на снятие торговых барьеров между Украиной и ЕС. Две страны продолжают препираться из-за аннексированной территории, статуса удерживаемых повстанцами регионов и долга в 3 млрд долларов, который Украина недавно отказалась выплачивать России, но эти ожесточенные конфликты являются лишь последствиями идущего на спад процесса, более радикального, чем любое разделение", - рассуждает автор.

Украина потеряла около 3 млн жителей по сравнению с 2013 г. - в основном виновата аннексия Крыма. Промпроизводство снизилось на 20%. Это, конечно, катастрофа для страны, которая и так была бедна, пишет Бершидский, но есть одна хорошая причина, чтобы поверить, что резкий спад на Украине достиг дна: Россия не имеет никакого аппетита для дальнейших военных авантур в Украине. А свежие экономические показатели месяц к месяцу показывают "осторожный отскок", говорится в статье. Хотя этот год, как гласит прогноз Bloomberg, страна закончит с 10,7-процентным спадом, экономисты ожидают рост на 1,4% в следующем году.

Между тем для России прогнозируется снижение на 0,2%. Россия все еще не достигла дна экономического кризиса, и у правительства нет хороших идей относительно того, как наладить экономику на фоне снижения цен на сырьевые товары, пишет Бершидский.

"Хотя Россия останется гораздо более богатой и сильной страной, чем Украина в 2016 году, дела Украины относительно пойдут в гору, даже если ей ничего не удастся сделать с удушающей коррупцией и некомпетентным госуправлением", - считает автор. У нее все еще есть поддержка МВФ, а безвизовый режим с ЕС обеспечит столь необходимую моральную поддержку.

"Конечно, песенка России не спета: она восстанавливалась и после более тяжелых кризисов. И Украина вряд ли многое выиграет - ее политические и экономические структуры, вероятно, слишком прогнили для исправления. Тем не

менее, украинцы имеют больше оснований с нетерпением ожидать 2016 года, чем россияне", - заключает Бершидский.⁸¹

Пříloha č. 11:

Российско-украинские отношения достигли дна – опрос россиян

Более четверти респондентов (29%) называют отношения между Россией и Украиной враждебными.

Российско-украинские отношения, по мнению россиян, достигли дна – хуже, чем сегодня, их не оценивали никогда. Но отказываться ради их улучшения от поддержки сепаратистов России не следует, считают опрошенные. Об этом свидетельствуют данные Всероссийского центра изучения общественного мнения (ВЦИОМ), опубликованные на сайте организации во вторник.

В сентябре этого года индекс российско-украинских отношений упал до исторического минимума (-51 п.), значительно превзойдя предыдущее минимальное значение – до этого худшим был результат января 2010 года (-29 п.), а максимум приходился на июнь 1999 г. (26 п.).

Согласно последним данным, более трети опрошенных (38%) считают, между Россией и Украиной повисла напряженность и более четверти респондентов (29%) называют двусторонние отношения враждебными – эта доля более чем в три раза превышает показатель марта 2014 года (8%). Дружескими их называют лишь 4% опрошенных (с 9-10% в 2014 года), добрососедскими – 2% - против 7% в марте 2014 года.

При этом в последний месяц усиление напряженности в отношениях двух стран отмечают 44% (среди жителей Москвы и Санкт-Петербурга – 50%) - для сравнения, в июне 2014 г. об этом говорили 65%. Тогда как 42% считают, что ситуация не меняется. О нормализации отношений сказали только 5% участников опроса.

⁸¹ BloombergView. Россия и Украина окончательно разорвали отношения. 31 декабря 2015. [www.inopressa.ru](http://www.inopressa.ru/article/31dec2015/BloombergView/ukr_rus.html) Dostupný z http://www.inopressa.ru/article/31dec2015/BloombergView/ukr_rus.html

Большинство россиян полагают, что российским властям не следует менять своих решений ради налаживания отношений с Украиной и Западом. Так, 58% считают, что Москва не должна платить за это ценой отказа в поддержке сепаратистов на Донбассе.

Данной позиции чаще придерживаются пожилые люди (64% старше 60 лет), москвичи и петербуржцы (66%), материально обеспеченные (66%), нежели 18-24-летние (45%), жители сел (53%), респонденты с низким доходом (46%). Обратного мнения придерживаются только 11% опрошенных. 15% полагают, что у России в принципе нет необходимости в улучшении подобного рода отношений.

Напомним, согласно результатам опроса Центра Разумкова, подавляющее большинство (71,1%) украинцев считают, что Россия является государством-агрессором, стороной конфликта на Донбассе.

Индекс российско-украинских отношений строится на основе вопроса "Как бы Вы оценили нынешние отношения между Россией и Украиной?" и показывает состояние отношений России и Украины. Чем выше значение индекса, тем лучше отношения двух стран. Индекс рассчитывается как разница положительных и отрицательных ответов, измеряется в пунктах и может лежать в пределах от -100 до 100.⁸²

Príloha č. 12:

Киев и Евросоюз

ЕС хочет не только обеспечить новые преимущества для Украины от зоны свободной торговли, но и усилить конкурентоспособность страны, а также увеличить занятость населения. Я думаю, что сегодня мы можем скрепить печатью европейский выбор Украины, поставить перед собой совместные долгосрочные цели и приблизить Украину к Европе уже в конкретных направлениях, с точки

⁸² Корреспондент.нет. Российско-украинские отношения достигли дна – опрос россиян. 22 сентября 2015. Korrespondent.net. Dostupný z <http://korrespondent.net/world/russia/3566388-rossyisko-ukraynskye-otnosheniya-dostyhly-dna-opros-rossyian>

зрения и граждан, и экономик, бизнеса, а также межправительственных отношений— Жозе Мануэл Баррозу, глава Еврокомиссии (2004-2014 гг.).

Мы, США, за то, чтобы Украина интегрировалась в Европу. Более тесные отношения Украины с Евросоюзом будут выгодны и для Украины, и для Европы, и для всего мира. Соглашение об ассоциации и создание зоны свободной торговли будут означать модернизацию торговых отношений между Украиной и огромным мировым рынком— Хиллари Клинтон, экс-госсекретарь США, сентябрь 2013 года

Киев перед выбором

Плюсы и минусы европейской ассоциации

Российские власти не раз выражали обеспокоенность относительно планов Киева подписать соглашение об ассоциации с ЕС. Основные опасения Москвы касались вопросов либерализации таможенных пошлин между Украиной и ЕС, ветеринарного и фитосанитарного регулирования и энергетики.

Дело в том, что по соглашению об ассоциации Киев и Брюссель договорились об обнулении ввозных пошлин на большинство товаров, в то время как между Россией и ЕС действуют таможенные и фитосанитарные барьеры. В Москве не исключали, что европейские товары через Украину смогут бесконтрольно попадать на территорию России и ее партнеров по Таможенному союзу, которые образуют зону свободной торговли в рамках СНГ.

Президент РФ Владимир Путин отметил, что интеграция Украины в Евросоюз может заставить Москву подумать о защитных шагах.

"Украина берет на себя дополнительные обязательства по снижению таможенной защиты, таможенных барьеров", - пояснил он. "В течение какого-то времени, а по некоторым (товарам) сразу, обнуляет ввозные таможенные пошлины - это первое. И второе, вводит европейские стандарты регулирования, технического регулирования. Когда обнуляются пошлины, появляется товар иностранного производства на украинском рынке, а свои-то предприятия работают, куда свой-то товар девать? У нас есть опасение, что они будут выдавливаться на наш рынок, на рынок Таможенного союза, на рынок России, Казахстана и Белоруссии. Но мы так не договаривались, это будет создавать проблемы для нашей экономики", - отметил Путин.

Кроме того, российские власти, комментируя перспективы ассоциации Украины с ЕС, отметили, что этот шаг автоматически закроет Киеву вход в Таможенный союз.

Меня нисколько не смущает европейская интеграция Украины. В конце концов это суверенная страна, и вам выбирать, куда интегрироваться... Единственное, что я могу сказать абсолютно точно, что если Украина, например, выберет европейский вектор, то ей, конечно, будет труднее находить, например, какие-то развязки в рамках Единого экономического пространства и Таможенного союза, в котором принимает участие Россия, Казахстан и Белоруссия, потому что это другое интеграционное объединение... Это должны понимать все, в том числе и мои украинские друзья и коллеги: нельзя сидеть на двух стульях, нужно делать какой-то выбор— Дмитрий Медведев, премьер-министр РФ, президент РФ (2008-2012 гг.).

Тем не менее, несмотря на все противоречия, связанные с перспективой создания зоны свободной торговли между Киевом и Брюсселем, российские власти всегда подчеркивали, что решение об интеграции с ЕС - суверенное право украинского народа.

Мы не за и не против (ассоциации Украины с ЕС - прим. ТАСС). Это вообще не наше дело. Это суверенное право украинского народа, украинского руководства в лице президента, парламента и правительства— Владимир Путин, президент РФ.

Цена ассоциации с ЕС для Киева

Многие российские и украинские эксперты, комментировавшие сложившуюся ситуацию, отмечали, что соглашение об ассоциации с ЕС может привести к серьезным проблемам для Украины по целому ряду направлений. Аналитики высказывали опасения, что украинская продукция может стать неконкурентоспособной после подписания соглашения об ассоциации с ЕС, поскольку в таком случае объемы экспорта украинских товаров в страны Таможенного союза будут ограничены.

Министр по основным направлениям интеграции и макроэкономике Евразийской экономической комиссии Татьяна Валова также отметила, что "украинские производители не смогут быстро перестроиться на новые стандарты, и

на национальный рынок придут европейские производители вместо украинских". Она также подчеркнула, что отказ Украины от интеграции с Таможенным союзом (из-за той же ассоциации с ЕС) "особенно сильно бьет по технологичным отраслям".

Советник президента РФ Сергей Глазьев прогнозировал, что потери Украины в результате отказа от евразийской интеграции составят к 2030 году \$250-300 млрд. Кроме того, по его мнению, адаптация экономики Украины к действующим в ЕС нормам технического регулирования и фитосанитарного контроля потребует от страны инвестиций - от 120 до 200 млрд евро.

Как отметил Глазьев, стратегия официального Киева, направленная на ассоциацию с ЕС, носит "сугубо политический характер и противоречит всем экономическим критериям". "Политический смысл кампании - изоляция от России, этого не скрывают ни в Вашингтоне, ни в Брюсселе", - заметил он.

Член парламентской фракции правящей Партии регионов Владимир Олейник в ноябре 2013 года заявил, что "для Украины сегодня главная проблема - это поиск путей компенсаций потерь Украине от открытия рынка для товаров ЕС и от возможных мер со стороны России". Он обратил внимание на то, что создание зоны свободной торговли приведет к существенному снижению доходов украинского бюджета из-за отмены таможенных пошлин на европейские товары. "И эти потери не сможет компенсировать предполагаемый рост экспорта украинских товаров в страны ЕС", - заявил депутат, указав также на "последствия от дальнейшей разбалансировки торгово-экономических отношений с Россией".⁸³

Príloha č. 13:

Российско-украинские отношения в зеркале общественного мнения

Опрос проведен 22 – 25 мая 2015 года по репрезентативной всероссийской выборке городского и сельского населения среди 1600 человек в возрасте 18 лет и старше в 134 населенных пунктах 46 регионов страны. Распределение ответов

⁸³ ТАСС. Украина и Россия. Киев перед выбором. Tass.ru Dostupný z <http://tass.ru/ukraina/predystoriya/>

приводится в процентах от общего числа опрошенных вместе с данными предыдущих опросов. Статистическая погрешность данных этих исследований не превышает 3,4%. Результаты исследования общественного мнения, демонстрирующие отношение жителей Украины, принадлежат Киевскому международному институту социологии (КМИС).

У половины россиян сохраняется пристальное внимание к украинским событиям, но не на таком высоком уровне, как в период «крымской кампании» и активной фазы обмена санкциями между Западом и Россией, когда за украинскими событиями следили более двух третей опрошенных.

За год представления о правильности присоединения Крыма к России, трактуемые в понятиях восстановления исторической справедливости и защиты русскоязычного населения Украины от «фашистов», не изменились. Большинство (85%) по-прежнему поддерживает данное решение руководства страны.

Негативное отношение россиян к Украине, достигнув «60-процентного потолка», с начала года стабилизировалось, не опускаясь значительно ниже данного показателя. В целом фиксируется аналогичный рост антироссийского отношения среди жителей Украины к России. В мае 2015 г. 56% украинцев оценивали свое отношение к «соседу» как плохое. Стоит отметить, что если осенью прошлого года среди жителей Украины все ещё преобладало позитивное отношение к России (среди россиян негативное восприятие Украины возобладало еще с весны 2014 г.), то в настоящее время соотношение между позитивными и негативными оценками составляет 1:2.

Восприятие США обеими странами радикально отличается. Если в России 73% респондентов воспринимают США негативно, считая, что данное государство настроено враждебно по отношению к России, то среди жителей Украины – лишь каждый пятый. Напротив, в целом 54% украинцев благожелательно относятся к Америке.

В российском общественном сознании ярко выражен разрыв, демонстрирующий разграничение в оценках между политикой, проводимой руководством Украины, и восприятием её народа. Если 86% негативно настроены по отношению к нынешнему украинскому руководству, то отношение к её жителям, как демонстрирует динамический ряд, кардинальным образом за период украинского

кризиса существенно не изменилось – большинством россиян украинцы воспринимаются положительно.

Одним из значимых последствий нарастания антиукраинских настроений в России и антироссийских настроений в Украине является рост изоляционистских установок, рассматривающих отношения между государствами как жестко определенные и нормативно зафиксированные (в понятиях границ, виз и пр.). Если с 2008 г. вплоть до начала 2013 г. желанным вариантом взаимодействия между странами для обеих сторон было отсутствие барьеров, открытость границ, то сейчас представления о «должном» между жителями России и Украины разошлись. У первых сохраняется установка на тесное сотрудничество, не опускаясь ниже 50-процентного уровня, тем самым приблизившись к показателям, фиксируемым во времена «газовых войн» между странами. Вторые все более дистанцируются от идеи открытости отношений. За все годы замеров, проводимых Левада-Центром и КМИС, доля украинцев, мечтающих о взаимодействии с Россией без виз и таможен, всегда была выше аналогичной доли среди россиян, но теперь сторонников «братской» консолидации в Украине меньше, чем с российской стороны. Среди жителей Украины представления об отношениях России и Украины как открытом пространстве или же жесткой системе с границами и визами находятся практически в равном соотношении – 46% против 45%.

Примечательно, что ни та, ни другая сторона не рассматривает объединение государств как реальный (а главное – желанный!) сценарий. Если среди россиян об этом мечтает десятая часть населения и это, несмотря на активную риторику о «братском народе», защите от агрессоров и пр., то среди украинцев это мнение разделяют всего 2% опрошенных. Только в марте 2014 г. треть россиян хотела воссоединения с Украиной, что можно объяснить, во-первых, патриотической эйфорией от присоединения Крыма, а, во-вторых, неясностью на тот момент позиции политического руководства России относительно будущего восточных регионов Украины и предпринимаемых (военных) шагов в будущем.

К середине 2015 г. население укрепило во мнение, что война России с Украиной скорее невозможна. Лишь у 11% опрошенных фиксируются «большие опасения» того, что столкновения на востоке Украине могут перерасти в войну

между «соседями». Однако, несмотря на это, большая часть не считает такой сценарий вероятным: 48% рассматривают его как маловероятный, 14% – совершенно исключенный. Только 4% россиян отмечают неизбежность такого сценария. Вообще, представления о войне циркулируют в общественном сознании скорее на эмоциональном уровне – опасениях и страхе, которые подогреваются ТВ-картинкой (для большинства именно телевидение – основной источник информации об украинских событиях), нежели рациональных оснований и реальных ожиданиях войны.

Выраженность ожиданий войны России с Западом слабая. Каркас взаимодействия с западными странами в общественном сознании строится из реанимированных мифологем («холодная война», ослабление России, разрушение традиционных ценностей, несправедливая критика Запада и пр.), представление о которых население черпает в первую очередь из СМИ и коллективной памяти (особенно, советской эпохи противостояния капитализму). Материал для этого черпается из общественно-культурной сферы: документальных фильмов, масштабных празднований, законодательных инициатив и пр. Реальный опыт и знакомство со странами Запада (знание языков, поездки за рубеж на учёбу/отдых и пр.) как таковые имеются лишь у небольшой части россиян.⁸⁴

Příloha č. 14:

Slovník RJ – ČJ

аннексировать	připojit (násilně)
валютная биржа	měnová burza
вводить	zavést
внести вклад	přispět
во избежание	aby se předešlo

⁸⁴ Эхо Москвы. Российско-украинские отношения в зеркале общественного мнения. 22 июня 2015. Echo.msk.ru. Dostupný z <http://echo.msk.ru/blog/echomsk/1571684-echo/>

восстановливаться	regenerovat se, obnovovat se
выдавливаться	tlačit se
госуправление	státní správa
денонсировать	zrušit
еэсовцы	obyvatelé EU
за исключением	s výjimkou
занятость	zaměstnanost
заставить	přinutit
заявитель	navrhovatel
зерновые	obilniny
измотанный	vyčerpaný
конституционный строй	Ústavní řád
мировоззрение	zvláštnost
на соответствие	v souladu s
наземные войска	pozemní vojska
налаживать	opravit, spravit
наложить вето	vetovat
напряженность	napětí
неприкосновенность границ	nedotknutelnost hranic
нефтепродукты	ropné produkty
обеспокоенность	znepokojení
обещание	slib
обнулить	zrušit

обозреватель	komentátor, zpravodaj
обходительность	zdvořilost
общественное мнение	veřejné mínění
общественный порядок	veřejný pořádek
одобренный	schválený
оказать содействие	poskytnout podporu
особенность	zvláštnost
осуждать	odsuzovat
памятка	příručka
патриотическое неистойство	vlastenecká zuřivost
подразумевать	mít na mysli
поощрить	motivovat
превсходить	převyšovat
предложение	návrh
предпринимать усилия	podnikat kroky
предшествовать	předcházet
преимущества	výhody
препираться	přít se, hádat se
провозгласить	vyhlásit
продлить	prodloužit
производитель	výrobce
производственная мощность	výrobní kapacita
промпроизводство	průmyslová výroba

противопоставление	negativní postoj
ради	za účelem
развязки	uvolnění
разжигать	rozpoutat
разрешение на	povolení k
самоопределение	sebeurčení
сиамские близнецы	siamská dvojčata
скрепить печатью	podpisem potvrdit
сложить с себя полномочия	rezignovat
смущать	přivádět do rozpaků
собственность	vlastnictví
советник	poradce
совещание	setkání
сопротивление	odpor
сосуществование	koexistence, soužití
способствовать	dopomocť
столкновение	konflikt, střet
существенный	podstatný
счесть	označit, pokládat
сырьевые товары	suroviny
таможенные пошлины	celní poplatky
территориальная целостность	teritoriální celistvosť
трактовать закон	chápat zákon (vykládat)

уважать	respektovat
уверенность	přesvědčení
установить	nastolit
учредить	zřít